BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 EYLÜL 2012

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2012 / 09 FİYATI: 4 TL

Millet Mekteplerinin Açılışının 83. Yılı

Haydi Millet Mektebe!

Dünyadaki Meslekdaşlarının Gözü Haberal'da: Uluslararası Yanık Derneği'nden **Prof. Haberal'a Ömür Boyu Onur Üyeliği Ödülü** *S: 4*

Cengiz Özakıncı Yine Belgelerle Açıklıyor: **Balkanlar'da da Türk kökleri var** *S: 32*

Çetin İmir Yazdı: **Orta Asya Türk Sanatı'nda Balballar** *S: 69*

Karadeniz Ereğlisi'nde Bir Kurtuluş Savaşı Gazisi Gemimiz: ALEMDAR *S: 41*

Prof. Dr. Mehmet Haberal

bilgi kirliliğine son vermek amacıyla,

ülkemizde dürüst siyasetin sembolü olan merhum Başbakan Bülent Ecevit'in Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'ndeki tedavi süreci ile ilgili somut hiçbir belgeye dayanmayan, tamamıyla asılsız ve kasıtlı bir biçimde ortaya atılan sözde iddialara karşı tüm gerçekleri somut belgelerin ışığı altında **yorumsuz** olarak bu kitapta kamuoyunun takdirine sunuyor.

Tüm Başkent Kuruluşlarından Ücretsiz Sağlanabilir

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 EYLÜL 2012

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi Adına Sahibi:
Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:
Prof. Dr. Nevzat Bilgin *(Anısal Başkan)*
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu,
Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,
Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos,Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:
Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,
Nuray Bartoschek, Haluk Cansın,
Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,
Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen
Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen,
Yaşar Öztürk, Rıfat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,
Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)
Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 24 / 08 / 2012

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YIL:15 SAYI: 172

İÇİNDEKİLER

4 **Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Verilen 7. Uluslararası Ödül**

7 **Atatürk'ün Okuduğu Hutbe**

11 **Siyasi Parti Çalışmaları**
Cengiz Önal

16 **Hakimiyeti Milliye Yazıları**

18 **Haydi Millet Mektebe!**
Yaşar Öztürk

25 **Müşfik Kenter**

27 **Cami Yalanlarına Yanıt**
Sinan Meydan

32 **Balkanlar'da Kayı Boyu ve Türk Boy Damgaları**
Cengiz Özakıncı

36 **Ankaraya Kim Elçi Gönderdi?**
Gürbüz Evren

41 **Alemdar**
Sabriye Aşır

47 **1970'lerin Kardelenleri**
Konur Ertop

52 **Cittum-Cezdum-Cordum**
Can Pulak

55 **Önemli Olan Katılmak (!) mı?**
Metin Gören

58 **Ölüler Evinden Anılar Dostoyevski**
Mümtaz İdil

63 **Eyvah Bayrak Düştü! Durdurun Treni**
Suat Türker

69 **Balballar**
Çetin İmir

75 **Postacı Adana Yolarında**
Sema Erdoğan

80 **Çocuk Adları**
Orhan Velidedeoğlu

86 **Eski Bir Dosttan Güzel Bir Dosta Mektup**
Engin Ünsal

89 **Düşe Düşen**
Bekir Özgen

AYLIK BÖLÜMLER

94 Kim Kimdi?
Sabriye Aşır

99 Habercikler
Altan Alkan

104 Siz Nasıl Bir Konuksunuz?
Nuray Bartoschek

108 Hayvanlar Okulu
Yücel Aksoy

111 Ada ile Pınar
Muzaffer İzgü

116 Çay
Selma Atabek

120 Oyuncak Piyanom

125 Kentler ve Mevsimler
Mehmet Ünver

130 Yanlış Yapmaktan Korkmayın
Gülen Katırcıoğlu

133 Çocuğunuzun Arkadaşlarından Hoşlanmıyorsanız

26 *Fırçalayarak*

54 *İlk Dersimiz Türkçe*

102 *Ufak Tefek Bilgiler*

124 *Tıp Dünyasından Kısa Kısa*

140 *Bilginizi Denetleyin*

151 *Çözümler Sayfası*

152 *Yarının Büyükleri*

154 *Bulmaca*

156 *Satranç*

158 *Ayın Kitapları*

160 *Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir*

136 Einstein Benden Birşey Saklamadı

141 Giuseppe Verdi

146 Sıcak Su
Sabahattin Ali

Yanık Tedavisi Alanındaki Katkıları Nedeniyle Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Verilen

7inci Uluslararası Ödül

Prof. Dr. Mehmet Haberal, yanık tedavisi alanındaki başarıları ve katkıları nedeniyle, Uluslararası Yanık Derneği tarafından derneğin, **"Ömür Boyu Onur Üyeliği"** unvanıyla ödüllendirildi.

Dünyada ilk kez bir Türk ve Müslüman bilimadamına verilen bu ödül, dünyada sahibine cezaevinde ulaştırılan ilk ödül de oldu. Prof. Haberal'a bu ödülün verildiği haberi, derneğin eski başkanlarından ve Ödül Komitesi Başkanı Harvard Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ronald Tompkins tarafından açıklandı. Ödülün simgesi onur plaketi, ulaştırması ricasıyla kendisine gönderilen Başkent Üniversitesi Rektörü Kenan Araz tarafından Silivri Cezaevi'nde Prof. Dr. Mehmet Haberal'a teslim edildi. Yanık tedavisi alanındaki önemli çalışmaları

Prof. Dr. Haberal'a daha önce de

Amerikan Yanık Derneği, Avrupa Yanık Derneği, Afrika Yanık Derneği, Brezilya Yanık Derneği, Çek Cumhuriyeti Yanık Derneği Onursal Üyelik Ödülleri ve Birleşik Arap Emirlikleri Sağlık Bakanlığı Özel Ödülü verilmişti.

ve katkıları nedeniyle Prof. Dr. Haberal'a daha önce de Amerikan Yanık Derneği, yanık tedavisi alanının en saygın ödüllerinden "EVERETT IDRIS EVANS ÖDÜLÜ" ve ayrıca Avrupa Yanık Derneği, Afrika Yanık Derneği, Brezilya Yanık Derneği, Çek Cumhuriyeti Yanık Derneği Onursal Üyelik Ödülleri ve Birleşik Arapa Emirlikleri Sağlık Bakanlığı Özel Ödülü verilmişti.

2006- 2008 döneminde Uluslararası Yanık Derneği'nin ve Orta Doğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği'nin başkanlıkları görevlerinde de bulunan Prof. Dr. Mehmet Haberal, o dönemde Brezilya Yanık Derneği Yönetim Kurulu tarafından da "Derneğin Onursal Üyeliği" unvanıyla ödüllendirilmişti.

Prof. Dr. Haberal, 1973 yılında ABD'nin Texas eyaletindeki Galves-

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilen ödül plaketi

Prof. Dr. Haberal'a verilen ödülü Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Kenan Araz teslim aldı

ton kentinde Shriner's Yanık Enstitüsü ve John Seally Hastanesi'nde yanık tedavisi üst ihtisası yapmasının ardından Türkiye'ye dönerek yanık alanındaki çalışmalarına başlamış, 1979'da Türkiye'deki ilk Ulusal Yanık Kongresi'ni düzenlemesi yanısıra, Türkiye Yanık ve Yangın Afetleri Derneği ile Orta Doğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği' nin kuruculuğunu yapmıştı. Prof. Haberal, 92 ülkenin temsil edildiği 1130 üyesi bulunan Uluslararası Yanık Derneği'ne 1975 yılında Ulusal Temsilci olarak seçilmiş, ilerideki yıllarda Yönetim Kurulu Üyesi ve Genel Sekreter Yardımcısı olarak görev yaptığı derneğin, 2006- 2008 döneminde başkanlığına seçilmişti.

Prof. Dr. Haberal'a daha önce verilen ödüllerden bazıları

Uluslararası Yanık Derneği'nin 15.'inci Genel Kongresi ve derneğin kuruluşunun 50' inci yıldönümü toplantılarının 2010 yılında İstanbul'da yapılması kararının başkanlığı döneminde alınmasını sağlayan Prof. Haberal'ın, o tarihte tutuklu olmasına karşın bu toplantıları gerçekleştirmesini sağlaması, dernek tarihinde çok önemli bir başarı olarak yer almıştı. •

Atatürk, 7 Şubat 1923 Çarşamba günü Balıkesir' deki Zağanos Paşa Camii' nde halka hitaben bir hutbe okumuştur. Halkımızca pek bilinmeyen bu konuşmayı okuyucularımızın bilgisine sunuyoruz. Bütün Dünya

Atatürk'ün Okuduğu Hutbe

7 Şubat 1923 Çarşamba günü Zağanos Paşa Camisi'nde bir mevlit programı tertip edilmişti.

Atatürk camiye geldi. Atasına ulaşabilmek için muazzam kalabalık bir o yana, bir bu yana dalgalanıyordu. Uzun uğraşlardan sonra camiye girebildi. Kur'anlar ve mevlitler okundu, devletimizin dirliği, milletimizin birliği için duâlar edildi. Cemaatle birlikte öğle namazını kılan Atatürk, namazdan sonra minbere çıktı ve şu tarihî konuşmasını yaptı:

"Ey Millet, Allah birdir, şanı büyüktür. Allah'ın selâmı, âtıfeti, hayrı üzerinize olsun. Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.s.) Efendimiz Hazretleri Cenâb-ı Hak tarafından insanlara kesin inançları telkin etmek için görevlendirilmiştir.

Peygamberimiz Efendimiz Hazretlerinin delâlet-i peygamberânesiyle tesis etmiş olan dînimizin kanûn-i aslîsi cümlenizce mâlumdur ki Kur'an-ı Azîmüşşânın ihtivâ ettiği öğütlerdir. Bu nusûha istinâden tesis etmiş olan dinimiz 1300 bu kadar seneden beri âlem-i beşere feyz-i rûhânî vermiş son dindir ve dîn-i ekmeldir. Çünkü tabiata, akla, mantığa tamamen muvâfık,

sevaba nail olacağım. Ey Balıkesir Halkı! Camiler yalnız birbirimizin yüzüne bakmaksızın yatıp kalkmak için değildir. Camiler bilhassa din ve dünya için neler yapmak mecburiyetinde olduğumuzu düşünmek, fikir alışverişinde bulunmak içindir. Herşey ancak fikir alışverişiyle iyi yola sevk edilir.

mutâbık ahkâmı ihtivâ eder. Hakikatte böyle olması ve en son din olabilmesi için bu yüksek meziyetleri içine alması icap eder. Çünkü aksi takdirde ilâhî kanunlar beyninde tezat olması lazımdır. Zira bilcümle kavânîn-i dîniyeyi yapan ve kuran Allah Azîmüşşân'dır.

Biliyorsunuz Cenab-ı Peygamber bütün şahsî çalışmalarında iki hâneye mâlik bulunuyordu. Birisi kendi evi, diğeri Allah'ın evi idi. Millet işlerini ekseriyâ Allah'ın evinde, camide Eshâb-ı Kirâm ile istişâre ederek yapardı. Biz bu dakikada Allah'ın evinde bulunuyoruz. Allah'ın huzurunda, Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimizin ehl-i imân ile beraber ictimâ ettiği dâr-ı kudsîde bulunuyoruz. Böyle bir sevaba beni kavuşturan Balıkesir'in dindar, çok kıymettâr ve kahraman insanlarının huzûrudur. Bundan dolayı çok memnunum. Çünkü Cenâb-ı Hakk'a karşı en kıymetli bir vazife ifâ ettiğimizden dolayı en büyük

Biliyorsunuz ki Cenâb-ı Peygamber ekseriya çalışma arkadaşlarıyla fikir alışverişinde bulunur, dünya işlerinde kendinden kuvvetli, daha zekî arkadaşları olduğunu teslim buyururlardı. Binâenaleyh, sizin de kendi işlerinizde her birerlerinizin beyinleri mutlaka ayrı ayrı çalışma hâlinde bulunmalıdır.

Bugün burada memleketimizin mâmûriyeti için, bütün bunların dayandığı tam bağımsızlığımız kayıtsız şartsız egemenliğimiz için neler düşündüğümüzü açıkça söyleyelim, konuşup dertleşelim. Ben size yalnız kendi düşündüklerimi söylemek değil, sizin düşündüklerinizi bilmek istiyorum. Esasen millî emeller, millî irâdeler, millî meyiller demek, halkın içerisinden şu veya bu bir kaç kişinin emelleri değil, bütün

bir milletin özü demektir. Bu sonucun üstüne çıkmak ve altında kalmak mutlaka yanlıştır. Hakîki yolu bulabilmek için halkın fikrî duygularını daima bilmek lâzımdır. Buna binâen sizden çok rica edeceğim:

Bana ne sormak istiyorsanız sorunuz, dinleyeceğim. Cenâb-ı Hakka tekrar hamd ve senâ ederek burasını terk ve sizi dinlemek üzere aşağıya iniyorum."

Minberden indiklerinde ise hutbe ile ilgili olarak sorulan bir soruya da şu cevabı vermişlerdir:

"Efendiler! Hutbe demek halka hitap etmek, yani söz söylemek demektir. Hutbenin manası budur. Hutbe denildiği zaman bundan bir takım kavram ve manalar çıkarılmamalıdır. Hutbeyi söyleyen Hatip'tir. Yani söz söyleyen demektir.

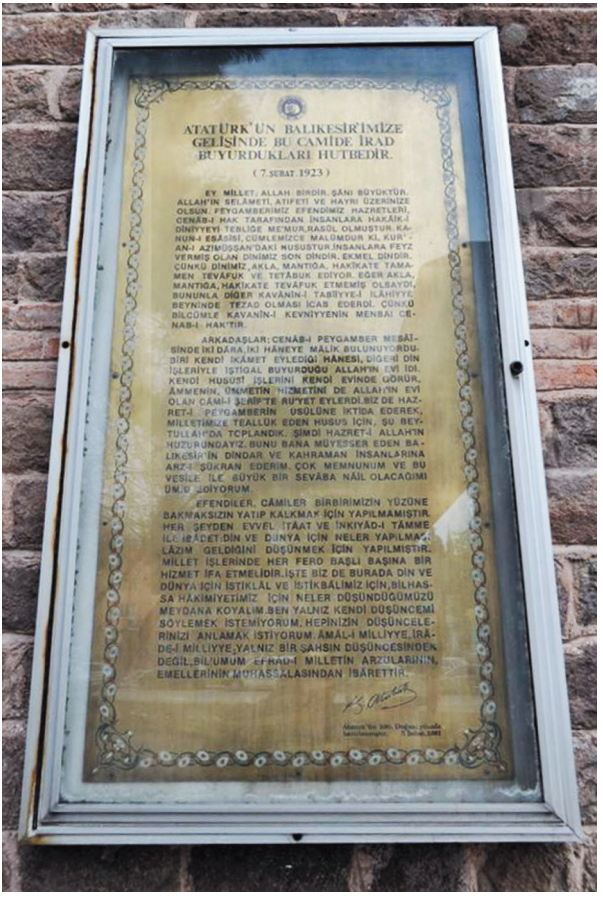
Biliyoruz ki, Hazreti Peygamber hayatta bulunduğu dönemde hutbeyi kendileri söylerlerdi. Gerek Peygamber Efendimiz ve gerek ilk dört Halîfe' nin hutbelerini okuyacak olursanız görürsünüz ki, gerek Peygamberin, gerek dört Halîfe'nin söylediği şeyler o günün meseleleridir. O günün askerî, idarî, malî, siyasî ve sosyal konularıdır.

Gerek Peygamberin, gerek dört Halîfe'nin söylediği şeyler o günün meseleleridir. O günün askerî, idarî, malî, siyasî ve sosyal konularıdır.

Müslümanlar çoğalmaya, İslâm ülkeleri genişlemeye başlayınca, Hazreti Peygamber'in ve dört Halîfe'nin hutbeyi her yerde bizzat kendilerinin söylemelerine imkan kalmadığından, halka söylemek istedikleri şeyleri tebliğe bazı kişileri görevlendirmişlerdir.

Bunlar herhalde Müslümanların en büyük reisleri idi. Onlar camii şerifte ve meydanlarda ortaya çıkar, halkı aydınlatır ve doğru yolu göstermek için ne söylemek lazımsa söylerlerdi. Bu usûlün devam edebilmesi için bir şart lazımdı. O da milletin reisi olan kişinin halka doğruyu söylemesi, halkı dinlemesi ve halkı aldatmaması. Halkı genel durumdan haberdar etmek son derece mühimdir. Çünkü herşey açık söylendiği zaman halkın aklı faaliyet durumunda bulunacak, iyi şeyleri yapacak ve milletin zararına olan şeyleri reddederek şunun veya bunun arkasından gitmeyecektir… Hutbeden maksat halkın aydınlatılması ve doğru yolun gösterilmesidir, başka şey değildir. Yüz, ikiyüz hatta bin sene evvelki hutbeleri okumak, insanları bilgisizlik ve tembellik içinde bırakmak demektir. Hatiplerin halkın kullandığı dille konuşması lazımdır.

Geçen sene Millet Meclisi'nde söylediğim bir nutukta demiştim ki, 'minberler, halkın şuurları ve vicdanları için bir ilim ve nur kaynağı olmuştur. Böyle olabilmesi için minberler-

Atatürk'ün hutbesi Balıkesir Zağanos Paşa Camisi'nin duvarında çerçeve içinde sergileniyor

İşte devletmillet kaynaşmasının muazzam örneği. Atatürk'ün dinî yönünü eleştirenler mesnetsiz tenkitlerini hiç olmadı şu insaf eleğinden geçirmek zorundadırlar. Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Cumhurbaşkanları içinde cami minberinden konuşma yapan Tek Cumhurbaşkanıdır. İşin doğru yolundan sapıp, 'şunun için, bunun için yapmış' patikalarına sapanları ise, kendi körlükleri içinde bırakmaktan başka yapılacak ne vardır ki? •

den yankılanacak sözlerin bilinmesi, anlaşılması ve ilmî ve fennî hakîkatlere uygun olması lazımdır.

Asil hatiplerimizin siyasî, sosyal ve medenî gelişmeleri her gün takip etmeleri gerekmektedir.

Bundan dolayı hutbeler tamamen Türkçe ve zamanımızın ihtiyaçlarına uygun olmalıdır ve olacaktır."

(Not: Bu konuşma, Balıkesir Belediye Başkanı Sami Gökdeniz tarafından 1995 yılında Uludağ Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkilap Tarihi Okutmanı Fuat Özer' e tercüme ettirilerek günümüze kazandırılan 'Zafer-i Millî Gazetesi' nin ekinde de verilmiştir.)

(M. Reşit Kıpçak, a.g.e, s. 56-57)
Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı
http://www.yenidenergenekon.com/149-ataturkun-okudugu-hutbe/

•İnternetten alıntıdır.

Cengiz Önal

"Cumhuriyet fikir serbestliği taraftarıdır. Samimi ve yasal olmak şartıyla her fikre saygı duyarız."

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

Siyasi Parti Çalışmaları 33

Cumhuriyet Dönemi'nde siyasi parti çalışmaları birden bire başlamamıştı. Hatta Halk Fırkası, Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre önce (9 Eylül 1923) kurulmuş, Cumhuriyet'ten sonra da Cumhuriyet Halk Fırkası adını almıştı. Bu isim, 1934 yılında da Cumhuriyet Halk Partisi olarak değiştirildi. Daha sonra kurulan Terakkiperver ve Serbest Fırka da Cumhuriyet ismini almıştı. Ancak siyasi ömürleri beklendiği şekilde uzun olamadı…

1930'DA GENEL DURUM

Cumhuriyetin ilânından bu yana yedi yıl geçmiş, yeni devletin ve toplumun çehresini değiştiren büyük radikal devrimler yapılmıştı. Halk büyük bir gururla ve huzur içinde yapılanları izliyor, büyük devrimci önderine olan inancını da ifade etmiş oluyordu. Türk ulusunun bu ağırbaşlı ve anlayışlı davranışı, Mustafa Kemal ve yakın çalışma arkadaşlarının devrimlerin yerleştiğine ve de halk tarafından benimsendiğine inanmalarını sağlıyordu. Gazi, artık bir an önce rejimi normalleştirmeyi istiyordu. Bu amaçla da, 1927 yılının ilk aylarında (7 Mart 1927) İstiklâl Mahkemeleri'nin faaliyetlerine son verildi. 4 Mart 1929'da da Takrir-i Sükûn (Huzurun Sağlanması) yasası yürürlükten kaldırıldı. Sonrasında basında, kısmen de olsa, hükümete yönelik eleştiriler görülmeye başlandı.

Ülkede arzu edilen huzur gereği gibi sağlanmış, istikrarlı bir yönetim oluşmuştu. Ancak ekonomik durum, hızlı bir kalkınmaya olanak vermiyordu. Cumhuriyet yönetimi, harap ve

yoksul bir ülke devralmıştı. İstilâcı ordular girdikleri yerleri, çekilirken yakıp yıkmışlardı. Anadolu insanı da, elindeki varını yoğunu Ulusal Savaşım'da, vatanının kurtuluşu için feda etmişti.

Bununla birlikte; bir taraftan Osmanlı borçlarının ödenebilmesi için çareler bulunmaya çalışılıyor, diğer taraftan yabancıların ele geçirdikleri iktisadi kuruluşlar satın alınıyordu ama hükümetin elinde, ülkenin imarına ayırabileceği vergiler dışında önemli bir gelir kaynağı yoktu. Devletin ve ulusun ihtiyaçlarını karşılayacak ekonomik birikim yoktu. Ülkeye dışarıdan sermaye girişi mümkün değildi. Olamazdı da... Çünkü bu konuda, sermayeye sahip Batı ile olan ipler daha Lozan Görüşmeleri esnasında kopmuştu.

Gazi başta olmak üzere, Cumhuriyet yöneticileri, ne Batılı Devletlerin ne de bir başka gücün veya kişinin önünde para için asla diz çökmediler.

Hafızamızı kısaca bir yoklayalım: Lozan barış görüşmeleri, İtilaf Devletleri temsilcileri ve özellikle de İngiltere temsilcisi ve aynı zamanda Dışişleri Bakanı Lord Curzon tarafından yaratılan gerilim içinde sürdürülmeye çalışılırken; Lord Curzon, Türk heyeti başkanı İsmet Paşa'ya özetle, "...Hiçbir dediğimizi, kabul etmiyor, hepsini reddediyorsunuz. Biz de; ne reddederseniz hepsini cebimize atıyoruz. Memleketiniz harap olmuştur ve imarı için de paraya ihtiyacınız olacaktır. Para ise, bir bende var, bir de yanımdakilerde... Yarın para istemek için karşımıza gelip diz çöktüğünüzde; bugün reddettiklerinizi cebimizden çıkartıp size göstereceğiz." demişti.

Gazi başta olmak üzere, Cumhuriyet yöneticileri, ne Batılı devletlerin ne de bir başka gücün veya kişinin önünde para için asla diz çökmediler. Ancak, bu sözleri de hep hatırladılar. Böylesi ekonomik olanaksızlıklar içinde ülke ekonomisi, "kendi yağı ile kavrulmak" suretiyle ve ulusal üretim esas alınarak yürütülüyordu. Yük halkın omuzlarındaydı. Vergiler ise, mükelleflerin ödeme güçlerini aşıyordu. Mevcut sıkıntılar yetmiyormuş gibi, bir de 1929'da başlayan "dünya büyük ekonomik krizi" çıkageldi. Kriz, bütün dünyayı sardığı gibi, Türkiye'yi de etkiliyordu. Buğday fiyatları düşüktü. 1928'de Orta Anadolu kuraklıktan ciddi şekilde etkilenmişti. Bununla birlikte, savaş süresince yanmış, yıkılmış ve harap olmuş memleketi imar etmek ve kalkındırmak ve bitap düşmüş Türk ulusunun refah düzeyini bir an evvel yükseltebilmek için gösterilen gayretlerin doğurduğu mali külfetler, hükümete karşı hoşnutsuzluk yaratmaktaydı.

Gazi Mustafa Kemal başta olmak üzere, ekonomik durumu iyileştire-

bilecek yeni çareler aranmaya başlandı. Düşünülen çarelerden biri de bir muhalefet partisinin oluşturulması ve bu yolla etkin bir denetim sağlanması idi. Aslında, olayın daha derinlerdeki sebebi, Gazi Mustafa Kemal'in, çok partili demokratik yaşamı sağlığında başlatabilme arzusuydu...

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Kurucuları

***

TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI

Mustafa Kemal'in yakın çalışma arkadaşlarından bir kısmı ve İstanbul Gazeteleri, zamanla Cumhuriyet Halk Fırkası'na karşı muhalefet etmeye de başladı. Hatta Refet Bey, Rauf Bey, Dr. Adnan Bey ve bazı milletvekilleri, 9 Kasım 1924 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan istifa ettiler.

Sonuçta, 17 Kasım 1924 tarihinde ve Kazım(Karabekir) Bey'in Genel Başkanlığı'nda Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kuruldu. Rauf Bey'in bir Amerikan gazetesine verdiği demece göre amaçlarının Mustafa Kemal'in otoritesini frenlemek olduğu anlaşılıyordu. Fırka'nın dini inançlara saygılı olmak, ancak dinle siyasetin ayrı olması gerektiği yolundaki düşüncesi sonraları farklı anlayışların oluşmasına yol açtı. Fırka üyelerinden bir kısmının Şeyh Sait ayaklanmasına neden olduğu tespit edildi. Gelişmeler böylesi çarpık şekilde sürerken, Takrir-i Sükûn (Huzurun Sağlanması) yasası ile İstanbul'un gerici basını susturuldu. 3 Haziran 1925 tarihinde de Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

***

GİZLİ TÜRKİYE KOMÜNİST FIRKASI

Kurtuluş Savaşı sırasında Rusların yardımını sağlamak amacıyla danışıklı ve kontrollü bir şekilde Komünist Fırkalar kuruldu. 1920 yılında kurulan Türkiye Komünist Fırkası üyeleri, yayımladıkları bir açıklama nedeniyle tutuklandı. Ardından, Ağustos-1925'te ve mahkeme kararıyla Gizli Türkiye Komünist Fırkası kapatıldı. Fırkanın bazı üyeleri, bir şekilde yolunu bulup Moskova'ya kaçtı. Bunlardan bazıları gizlice yurda dönüp, faaliyette bulunmuş olsalar da, Türkiye'de komünist faaliyetlerin iç yüzü 1927 yılında tamamen ortaya çıkınca, Mustafa Kemal'in kurduğu Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde, komünist fikirlerin Türkiye'de yayılmasına taraftar olunmadığına ilişkin yazılar yayımlandı.

Basın da, aynı düşüncede yayınlar

yapmışlar ve bu yüzden de ve de yasak olduğu için Komünizmle ilgili başka bir fırka kurulmamıştır.

***

SERBEST CUMHURİYET FIRKASI

Mustafa Kemal'in 1930 yılına gelindiğinde Muhalefet Fırkası başkanlığı için aklındaki tek isim, çok yakın ve eski arkadaşlarından birisi olan Fethi (Okyar) Bey'di. Fethi Bey dürüst, güvenilir, deneyimli ve liberal bir siyasetçiydi. Ahmet İzzet Paşa Hükümeti'nde İçişleri Bakanlığı, TBMM Hükümeti ve cumhuriyet döneminde birer kez bakanlık görevlerinde bulunmuştu. Ayrıca, 1925 tarihinden buyana da Paris'te büyükelçi olarak görev yapıyordu. 22 Temmuz 1930 tarihinde, İstanbul'a gelmiş ve Mustafa Kemal'i Yalova'da ziyarete gitmişti. Mustafa Kemal, gerekli denetim görevinde bulunması amacıyla bir muhalefet fırkası kurulmasını düşündüğünü belirtmiş ve kendisine her bakımdan güveniyor olması münasebetiyle fırkanın başına geçmesini istemişti.

Serbest Cumhuriyet Fırkası kurucuları

Yapılan görüşmelerden sonra Fethi Bey'in olaya bakışı olumlu olmaya başladı. Mustafa Kemal kurucuları yüreklendirmek için kız kardeşi Makbule (Atadan) Hanım ile birçok yakın arkadaşının da partiye katılmasını sağladı. Daha partinin kurulduğu günlerde partinin milletvekili sayısı on dörde ulaşmıştı. Mustafa Kemal, Fethi Bey'in güvendiği ve sevdiği, kendisinin de en yakın arkadaşlarından birisi olan Nuri (Conker) Bey'in de parti genel sekreteri olmasını istedi.

Partinin kurulması ve sonrasında her şey oldukça iyi gidiyordu. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın gelişmesinden duyulan herhangi bir ciddi rahatsızlık söz konusu değildi. Ancak, Fethi Bey' in İzmir mitinginde konuşması esnasında, "Bizim, şapkayı çıkaracağımızı söylüyorlar, bu bir iftiradır. Devrimlerle aynı fikirdeyiz" cümlesi, sözünü henüz bitirmemiş olduğu için yanlış anlaşılmış, mitinge katılanların hemen tamamının şapkalarını çıkarıp, yere atarak çiğnemelerine neden olmuştu. Bunun üzerine İzmir'de istenmeyen olaylar meydana gelmiş ve Fethi Bey de zor anlar yaşamıştı.

İzmir olayları önemli sonuçlar doğurdu. Serbest Cumhuriyet Fırkası, sanki karşı devrimcilerin toplandığı

bir parti görünümündeydi. Fethi Bey, Meclis'te yaptığı konuşmalarında hükümeti olabildiğince sert bir üslupla eleştiriyor ve çoğunlukla da güvensizlik oyu veriyordu.

5 Ekim 1930 tarihinde yapılan Belediye seçimlerinde Fethi Bey ve partisi ciddi derecede ilgi odağı olmuş ve 502 belediyeden 22'sini kazanmışlardı. Bununla yetinmemişler, parti mensupları seçimlerde baskı yapıldığından ve seçim sonuçlarının değiştirildiğinden şikâyetçi oldular.

Mustafa Kemal
parti çalışmaları sırasında

Mustafa Kemal yaşananlardan rahatsızlığıyla oldukça gerilimli anlar yaşıyordu. Bir ara Cumhurbaşkanlığı'ndan ayrılıp, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın başına geçmeyi düşündüyse de, sonunda Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kapatmaya karar verdi.

15 Ekim 1930 tarihinde Meclis'te yapılan gensoru görüşmeleri sonucunda, mevcut 231 milletvekilinden 221'inin bir bakana güvenoyu vermesinden sonra Fethi Bey arkadaşlarıyla hazırladığı partiyi kapatma kararını Mustafa Kemal'e götürdü. Böylece, Serbest Cumhuriyet Fırkası, üç ayı aşkın bir süre yaşadıktan sonra, 16 Kasım 1930 tarihinde kapatıldı.

***

Çok partili demokratik rejime girme girişiminin başarısızlığa uğramasında, mevcut durumu değerlendirmede yanılgıya düşüldüğü görülmekteydi. Şöyle ki: Cumhuriyet ilan edileli henüz 7 yıl olmuştu. Hilâfetin kaldırılması ve Osmanlı hanedanının yurt dışına sürülmesinin üstünden altı buçuk yıl, Şeyh Sait isyanından beri beş buçuk yıl, Şapka ve Kıyafet Devrimi'nden beş yıl, İzmir Suikastı'ndan dört yıl, Hukuk Devrimi'nden dört yıl, Harf Devrimi'nden buyana da ancak iki yıl geçmişti. Takrir-i Sükûn yasası bir yıl önce kaldırılmıştı. Türk toplumunun yüzlerce yıllık yapısını, değiştiren devrimlerin bu kısa sürede tamamen hazmedildiğini zannetmek yanıltıcı olmuştu. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın da kapatılması, Gazi'nin, sağlığında çok partili demokratik yönetime geçmek arzusunun gerçekleşmesini engelledi. Gazi, durumu bizzat görmek ve nedenlerini anlamak için bir yurt gezisine çıktı. Gezi sonucunda, halkın ekonomik sıkıntılar içinde olduğunu, buna çare olmak üzere yeni politikalar üretilmesi gerektiğini gördü. Hükümete gerekli tavsiyelerde bulundu... •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Menemen Olayı)

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

DOĞULU AVRUPALILAR

Bir Alman doktoru, "Türk Devrimleri" diye bir kitap yazmış. Baskısı oldukça güzel yapılmış ve her memlekette çok dağıtılmasına dikkat edilen bu kitabın en önemli özelliği Batı kapitalistini yeni Türkiye'den ürkütmek ve soğutmaktır.

Kitapta anlatılanlara göre Ankara yerli olmayan şirketleri sıkıyormuş, devamlı olarak işlerine karışıyormuş ve kendilerine hiçbir kolaylık göstermiyormuş…

Diğer bir ifadeyle Türk Hükümeti, Batılı Şirketlere aman vermiyor, iş yapabilme olanaklarını sınırlıyor, üzerlerinden baskıyı eksik etmiyor, kolaylık göstermiyor ve adeta istenmeyen kişi, kurum ve kuruluşlar gibi davranıyormuş… Elbette ki, bu yazılanların gerçekle uzaktan-yakından bir ilgisi yok. Olamaz da!

Şurası bir gerçek ki; son zamanlarda yabancı şirketlerle sıkça çekişmelerimiz oldu. Bunlardan kimi büsbütün çekilip gitmeye mecbur kaldı, bir kısmı bocaladı ve hepsi de haksızlığı bizim üzerimize atmaya uğraştı.

İşin iç yüzü nedir?

Biz bir gurupla sözleşme yaparken Batılı gibi düşünüyoruz, kâğıda geçen şartları iki taraf için tam bir taahhüt olarak anlıyoruz. Bizimle görüşmeye gelen Avrupalılardan bir kısmı ise doğulu gibi düşünüyorlar.

Bunlar için Asya'da kâğıt ve taahhüt bir takım boş şeylerden ve aslı astarı olmayan, esassız şekillerden başka bir şey değildir. Hâkim olan unsur toplumun kontrolü değil, şahsın kendisidir. Bugün elde edilen kârdır, yarın öbür gün aracılık, uzlaşmalar ve doğulu aldırmazlığı, her şey bilinerek yanlış yahut geniş tutulan ilk hesap ve taahhütlerin eksikliğini tamamlar.

Bu Avrupalılardan bir takımı Beyoğlu'nda yetişmişler, bir takımı da Türkiye'yi Doğulu Avrupalıların ki-

taplarından öğrenmişlerdir.

Fakat Ankara, işini ve hakkını sağlam ve sıkı tutunca bu titizlik onlara ağır geliyor ve hiç şüphesiz içlerinden şu sual geçiyor:

Şark'ta değil miyiz?

Burada çeşitli şirketlerin hükümet koridorlarında sürünen işlerinin neler olduğunu ayrıntılı olarak yazmak istemiyoruz.

Ancak ciddiyeti kusursuz olan Avrupalıların Türkiye'de, her Batı memleketinde olduğu kadar dürüstlük ve her Batı memleketinden fazla ağırlandıklarını hatırlatmak isteriz.

Türkiye, yabancıları en az yadırgatan Batı ülkesidir.

Son söz olarak:

Ankara ile iş ve yardım görmek isteyen herkese, yeni Türkiye'de doğululuk(şarklılık) kalmadığını iyice anlamalarını ve hazmetmelerini öneririz. Burada, Çin'de gibi değil, aksine hesap-kitap ve çıkar nedir bilen, toplumun kontrolünü göz önünde tutan, çağdaş bir ülkede gibi düşünmekten başka çıkar yol olmadığını söylemek isteriz.

Bizim için asırlardan beri dünyayı aldatmaya çalışanlar, bir iki sene daha Avrupa vitrinlerinde sürünebilirler. Bu da umurumuzda değildir…

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
25 Mart 1929

TAM BAĞIMSIZLIK, bizim bugün üzerimize aldığımız vazifenin temel ruhudur. Bu vazife, bütün millete ve tarihe karşı yüklenilmiştir. Bu vazifeyi yüklenirken, tatbik kabiliyeti hakkında şüphe yok ki çok düşündük. Fakat netice olarak edindiğimiz görüş ve iman, bunda, muvaffak olabileceğimize dairdir. Biz, böyle işe başlamış adamlarız. Bizden evvelkilerin işledikleri hatalar yüzünden, milletimiz sözde mevcut zannolunan bağımsızlığında kayıtlı bulunuyordu. şimdiye kadar Türkiye'yi, medeniyet dünyasında kusurlu gösteren neler düşünülebilirse, hep bu hatadan ve bu hataya uymadan doğmaktadır. Bu hataya uyma neticesi; mutlaka, memleket ve milletin bütün haysiyetinden ve bütün yaşama kabiliyetinden soyunma ve uzaklaşmasını gerektirebilir. Biz; yaşamak isteyen, haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen bir milletiz. Bir hataya uyma yüzünden bu özelliklerden mahrum kalmaya tahammül edemeyiz. Bilgin, cahil, istisnasız bütün millet fertleri, belki içinde bulundukları güçlükleri tamamen anlamaksızın, bugün yalnız bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta; tam bağımsızlığımızın temini ve devam ettirilmesidir.

M. Kemal Atatürk

Yaşar Öztürk

Haydi Millet Mektebe!

Millet Mektepleri 83 Yıl Önce Açıldı

Seksenbeş yıl önce, 1919'da, Mustafa Kemal yurdunu düşman işgalinden kurtarmak için seferberlik ilan etmişti. On yıl sonra ise ülkesini işgal eden cehaleti, yabancı dillerin boyunduruğunu sona erdirmek için seferberlik başlattı.

"Ülkesinin yüksek bağımsızlığını korumasını bilen, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır" diye düşünüyordu.

Mustafa Kemal dil ve düşünce arasındaki bağın çok güçlü olduğunu; bir ülkenin dilinin ele geçirildiğinde düşüncesinin de dolaysıyla ülkesinin de ele geçirildiğini biliyordu. Askeri işgale karşı koyan Başkomutan Mustafa Kemal, düşünsel ve kültürel kurtuluş için Başöğretmen Gazi Mustafa

Georges Duhamel

Kemal oldu. O'nun bu kimliğiyle "birinci vazife"si, Yazı Devrimi'ni yaşama geçirmekti.

Bu hiç kimsenin göze alabileceği bir iş değildi. Fransız yazar Georges Duhamel şöyle diyor:

"Atatürk'ün yapıtı, İngiliz, Fransız ya da Rus devrimcilerinin yapıtına hiçbir bakımdan benzetilemez. Bu ülkelerden hiçbiri dile, yazıya dokunabilmeyi akıllarının kıyısından bile geçirmemişlerdir. **Örneğin ne Cromwell, ne Robespierre, ne Lenin ve arkasından gelenler, önderlik ettikleri ulusu, bilim felsefesi, düşünce yöntemi, kısacası alın yazısını değiştirme yoluna götürmeye kalkışamamışlardır."** Atatürk, devrim ormanının en görkemli ağacı Yazı Devrimi'nin köklerini halkın içine yaymak istedi. "Halk için olan" bu devrim, "halk tarafından" beslenmeliydi. Millet mekteplerini, işte bu amaçla açtı. Millet mekteplerinde ilk dersler, 75 yıl önce 1 Ocak 1929 tarihinde başladı.

Dört ay önce Yazı Devrimi'ni açıklayan Mustafa Kemal bunun tabana yayılması için ulusal bir kampanya başlatmıştı. Bu konuda hazırlanan yasa 24 Kasım 1928 tarihinde yürürlüğe girdi. Milli Eğitim Bakanlığı'na dört yüzbin liralık ek bütçe ayrıldı ve... Bu parayla millet mektepleri kuruldu. Millet mektepleri kurumunun genel başkanlık ve başöğretmenlik görevlerini, Mustafa Kemal üstlendi.

Yıllar sonra 24 Kasım gününün Öğretmenler Günü olarak kutlanmasının nedeni, o gün Mustafa Kemal'in "Millet Mektepleri Başöğretmenliği" görevine başlayışını anmaktır.

Millet mektepleri iki "ana sınıf"tan oluşuyordu. A sınıflarına, hiç okuma yazma bilmeyenler, B sınıflarına ise eski yazıyı okuyup yazabilenler alınmışlardı. Okuma yazma öğrenip A sınıfını başarıyla bitirenler, B sınıflarına alınıyorlar, öğrenimlerini B sınıfla-

Millet mekteplerinde amaç okuryazar bireylerden oluşan bilgili ve kültürlü bir toplum yaratmaktı

rında sürdürüyorlardı. Kurslarda Düzgün Okuma ve Yazma, Hesap ve Ölçüler, Yurttaşlık, Sağlık Bilgisi gibi temel yaşamsal bilgiler de okutuluyordu. Amaç, halka okuryazar kimliği kazandırmanın ötesinde, bu okuryazar bireylerden oluşan bilgili ve kültürlü yeni bir toplum yaratmaktı.

Kimi okullarda bugün nedense beklenilen düzeyde gösterilmeyen "Düzgün Okuma ve Yazma" konusundaki özen, millet mekteplerinde büyük bir duyarlılıkla uygulanıyordu. **"Kolay ve düzgün bir biçimde okumak", "Okumanın zevkini, tadını duyumsayabilmek", millet mekteplerindeki öğretimin temel amaçlarıydı.** Bu amaç doğrultusunda özellikle şu noktalara özel bir önem veriliyordu:

"Okutulacak parçaların öğrencinin ilgi duyacağı şeyler olması gerekir. İstenilen yalnızca hiç düşünmeksizin, gelişigüzel, kendiliğinden bir okuma değildir. Bunun için okunan parçaların öğrenci tarafından iyice anlaşılması gerekir. Okuma için eldeki kitaptan yararlanılacaktır. Yalnız ara sıra güzel halk şiirlerinden ve yeni şiirlerden, seçme yazılardan okutulması gerekir. Şiirler ve yazınsal değeri olan parçalar okunurken öğretmen bunların güzel olan bölümleri konusunda öğrencinin ilgisini çekmeli, onlara bu güzelliği duyurmaya çalışmalıdır. Onbeş günde bir dersler derslerde öğrenciye gazete ve dergilerden uygun makale ve köşe yazıları okutulması da çok yararlı olur. Bu yazının o günlerde halkı ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken olaylara ait olması yararı artırır. Gazetelerde okunan makaleler üzerine kısa tartışmaların yapılması da hem öğrencinin gazete dergi okuma ilgisini artırmaya hem de düzgünce konuşmaya, hem de ve konuşmak alışkanlığını almasına yarar.

"Yazma derslerinde öğrenciye düşüncelerini düzgün ve anlaşılır biçimde yazı ile dile getirmek öğretilecektir. Bunun için adım adım ilerlemek gerekir. Yazı için mektup, belge, dilekçe, telgraf, senet gibi yaşamda her zaman gereksinim duyulan konuların seçilmesi yararlı olur. Yazı ders-

lerinde mektupların biçimine ilişkin kurallar da öğretilecektir.

Düzgün tarih atmak, düzgün adres yazmak gibi... Derslerde yeri geldikçe öğrenciye yazım ve dilbilgisi kurallarından söz edilmeli onlarda sık sık karşılaşılan yazım, dilbilgisi ve sözdizimi hataları düzeltilmelidir. Ders için seçilecek gazete ve dergi, makale ve yazıların halk için yararlı şeyler olması gerekir. Güvenlik olaylarına ve cinayetlere ilişkin yazılar öğrenciye kesinlikle okutulmamalıdır.

"Hesap ve Ölçülerde, gündelik yaşamda her zaman karşılaşılan ve kafadan hesapla her zaman çözülemeyen basit sorunları çözmeye yarayacak genel ilkeleri ve kuralları öğrenmek bunları kolayca, doğruca ve çabukça kullanmak. (...) Öğrenciye işlem yaparken tekerleme tarzında boşuna sözler söylemesine izin verilmemelidir.

"Sağlık Bilgisi'nde, beden, organlar ve görevlerinden başlayarak temizlik, toplum sağlığı, giyim kuşamdan, hastalıklara, kaza, zehirlenme, çocuk bakımı...(...) "Yurt Bilgisi'nde öğrenciye vatan, ulus, yurttaşlık, hak, özgürlük ve ödevleri konusunda bir yurttaşın bilmesi gereken asgari bilgiyi kazandırmaktır. İyi bir Türk vatandaşı vatanını sever, görevini bilir, çalışır, insaniyetlidir." Bu aynı zamanda "Yaygın Halk Eğitimi" çalışmasıydı. 15-45 yaşları arasındaki, kadın-erkek herkesin bu kurslara katılması zorunlu kılındı. Kırkbeş yaşın üstündekiler için ise "öğrenci olmak", isteğe bağlıydı. Okullara katılmayı özendirmek için de ücretsiz taşıma, çanta, mendil, takvim, kartpostal, şilt, yaz tatili, belge, sicilde ilerleme notu verildi. Kentlerin kalabalık yerlerinde gençler ellerinde yeni yazıların yer aldığı pankartlarla dolaşarak hem oku-

ÇARŞAMBA — 2 Kânunsani 1929

FIATI HER YERDE 5 KURUŞ

Akşam

FIATI HER YERDE 5 KURUŞ

Millet Mektepleri Açılıyor

Liman işleri ne olacak?

İSTANBULDA BİR LİMAN EMANETİ TEŞKİLİ TEKLİFİ

Tophaneden Dolma bahçeye doğru bir rıhtım yapılacak

Tophane meydanı

Millet mektepleri

İstanbulda 300 bin kişi okuyacak

Sene başı nasıl geçti?

BEYOĞLUNDA SABAHA KADAR DANSEDİLDİ

Çekilen piyankolarda bazı şık kadınlara horos ve kedi gibi hayvanlar çıktı

Hâkimler

Kaçakçılık

Rüsumat müdürlüğü

Yeni harflerle yayımlanan 2 Teşrin-i sani (ocak) 1929 günlü Akşam, Millet Mektepleri'nin açılacağını haber veriyor

Millet mektepleri kampanyasına katılan öğrenciler

la gelmeleri için insanları çağırırken hem de hareket halinde bile olsa bireylerin okuma yazması pekiştiriliyordu. **Bir yılda yarım milyonu aşkın insan cehaletin ağından kurtarıldı. Birkaç yılda ülke nüfusunun yüzde onu okuryazar oldu.** Atatürk'ün ölümünden sonra çalışmaların sıkı tutulmaması yüzünden Türkiye, tüm yurttaşları okuryazar bir ülke olma olanağını elden kaçırmış oldu. Kurslara katılanlara abeceler, okuma kitapları, araç gereçler ücretsiz verildi. Özel yayınevleri de bu kampanyaya kendi bastırdıkları yayınları Milli Eğitim Bakanlığı'na vererek destek oldu.

Kurs öğretmenlerine maaşlarının dışında ücretler ödendi. Kurslara katılanların okuryazarlıklarını ve bilgilenmelerini sürdürmek, öğrendiklerini unutmamalarını ve pekiştirmelerini sağlamak için bir "Halk Mecmuası" adlı bir dergi yayımlanmaya başladı. İlk yıl 20.487 derslik açıldı. Yerleşim yerlerindeki tüm okul binaları bu iş için kul-

lanılırken, okulun bulunmadığı yerler için gezici kurslar, uygun odalarda, bu da yoksa açık havada yapıldı. Halk bu yeniliği yürekten benimsedi. Yeni abeceye halk, "Gazi Alfabesi" adını verdi.

1 Ocak 1929 Salı günü kapılarını öğrencilerine açan millet mektepleri o denli büyük bir ilgi gördü ki ilk gün birçok insan okulda yer bulamadı, kapılardan geri döndü. Yeni derslikler açıldı. Öğrenciler, birçoğunun ilk kez gördüğü, duyduğu gramofondan Mustafa Kemal'in "Yeni Harfler Söylevi" ni dinleyerek derse başladılar.

Cezaevinde ya da askerde olanlardan, işyerinden ayrılamayan işçilere, hamallara, tarlada çalışan gündelikçilere varana dek herkesin bu okuma yazma seferberliğinden yararlanması tasarlandı. İşyeri, çiftlik sahipleri yanlarında çalışanlara okuma yazmayı öğretmekle yükümlü kılındılar.

"Millet Mektepleri Teşkilatına İlişkin Kararname", içeriği ile bugüne taş çıkaracak nitelikteydi. Bu kararname, ileride köy enstitülerine uzanacak uzun ve saygın bir yolun başlangıcıydı.

Daha sonra "Köy Yatı Dershaneleri" gündeme geldi. **Üstelik bunlar 1929 yılında dünyanın yaşadığı ilk küresel ekonomik bunalımın yarattığı "ekonomik fırtınalar" içinde gerçekleştirildi.**

Dünya bu olağanüstü başarıları nedeniyle Türkiye' yi bir kez daha ayakta alkışladı.•

yasarozturk@butundunya.com.tr

Millet mekteplerinde eğitim gören kadınlar

"Türkiye yeni zaferler kazanma yolundadır"

Dış Basında Millet Mektepleri

Ulusal basında "Tarihin İlk İrfan Seferberliği", "Cehaletle Savaş" manşetleri öne çıkarken dünya basını da gelişmeleri yakından izledi. 3 Ocak 1929 Perşembe günkü "The New York Times" gazetesinde şu yorum yer aldı: *"Türkiye hiç değilse bir bakımdan eski cumhuriyetleri utandıracak biçimde yeni yıla girdi. Dört ay içinde Türkiye'nin okuryazar bir ülke olması planlanmıştır. Biz kendi beyaz çocuklarımız arasındaki okuryazarlık oranını 150 yılda yükseltebildik. Türkiye eğitimde yiğitçe bir atılım içinde."*

"The National Geographic Magazine" dergisi *"Kalem kılıçtan daha güçlüyse, Türkiye yeni zaferler kazanma yolundadır"*, İngiliz "Times" *"Bu adımla Batılılar tarafından ayrı ve geri kalmış sayılan Türkler, şimdi Batı'ya her zamankinden daha fazla yaklaşmış oluyorlar. Bu devrim Türk halkının eşi görülmemiş başkanına yakışan büyük bir devrimdir"* demiştir.

Sivil toplum örgütleri de bu gelişmeye kayıtsız kalmadı ve güç aldı. İngiliz Heceyi Sadeleştirme Cemiyeti bir kutlama telgrafı çekti. Mustafa Kemal'in yanıtı şöyle oldu:

"Türk abecesinin sadeleştirilmesi konusunda kutlamanızı sevinçle aldım. Şurasını deneyimle söyleyeyim ki hece ve abece iyileştirmesi gerçekten çocukları güçlükten kurtaran, onlara küçük yaşta başarının lezzetini tattıran en etkili araçtır. Yaşlıların sevinçleri ise daha bellidir. İnsanlar arasında kolay ve hevesli okumak aracının sağlanması hem ulusal gelişmeye hem de uluslararasında anlaşmaya çok yararı olacaktır. Nazik hareket ve duygularınız beni çok duygulandırdı."

Yazı Devrimi'nin ilk günlerinde ise Paris'te çıkan "Ekselsiyor" gazetesi, *"Gazi, Türkiye'de haremi ortadan kaldırdıktan ve fesi çıkarttıktan sonra, şimdi de Türk dilinin iyileştirilmesi için uğraşmaktadır. Gazi, bir kalem darbesiyle eski abeceyi ortadan kaldırarak yerine Latin esasından alınan yeni Türk harflerini koymuştur. Türkiye Avrupa'ya yaklaşmak yolunda kesin bir adım daha atmış oluyor.*

Türkler'in bugün kullandığı dil, Arapça, Farsça ve eski Türkçe'den oluşmuştur. Bunu ancak öğrenim görmüş Türkler ile birkaç yabancı anlar. Fakat Türkçe'yi zorlaştıran şey abeceydi. Bir dizgici bu yüzden oniki yıl çıraklık etmek zorunda kalıyordu. Türkiye'nin yüksek çıkarları adına bu konuda yenileşme yapmak gerekiyordu. Gazi, buna yardım etmiştir" diye yazmıştır.•

Hep bir yerlere, bir şeylere yetişme telaşındasınız değil mi?

Hiç vaktiniz yok, "Fast live", "Fast food", "Fast music", "Fast love"... Dikte ettirilen "yükselen değerler", "in"ler, "out" lar...
Buna benzer bir odada, şanslıysanız gökyüzünü görebilen bir pencere ardında bitecek hepsi... Dostluğu klavyelerinde, yaşamı monitörlerinde arayanlar, Size sesleniyorum!

Hangi tuş daha etkilidir ki sıcacık bir gülüşten ya da hangi program verebilir bir ağaç gölgesinde uyumanın keyfini?

Copy-paste yapabilir misiniz dalgaların sahille buluşmasını?...

İçinizi ısıtan gün ışığını gönderebilir misiniz maille arkadaşlarınıza?

Sevgiyi tuşlarla mı yazarsınız?

Öpüşmek için hangi tuşlara basmak gerekir?....

Ya da Geri dönüşüm kutusunda saklanabilir mi kaybolan zaman?

Doğayı bilgisayarlarına döşeyenler, neden görmezsiniz bahçedeki akasyanın tomurcuklandığını.

Ve ıslak toprak kokusu var mıdır dosyalarınız arasında ?...

Koklamak, duymak, dokunmak, yok mu yaşam skalanızda?..

Bilgi toplumu oldunuz da, duygu toplumu olmanıza megabaytlarınız mı yetmiyor?

Gönderi: ALEV DİKİCİ

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

Sinan Meydan

Cami Yalanlarına Yanıt (III)

Atatürk'ün yaptırdığı camiler

"Atatürk'ün camileri kapattırdığı" iddialarının yalan olduğunu kanıtlayan çok önemli bazı belgeler var elimizde... Bu belgeler, Atatürk'ün bırakın camileri kapattırdığını, tam tersine cami yaptırdığını kanıtlamaktadır.

Atatürk, Erzurum Kongresi'nden ölümüne kadar hep yanında ve hizmetinde olan Mihallıççıklı Emir Çavuşu Ali Metin aracılığıyla 5 bin lira gönderip, Yunanlılar'ın işgal sırasında yakıp yıktıkları ve imkânları olmadığı için

Atatürk tüm masraflarını kendi karşılamış ve Mihalıççık camisini yeniden yaptırmıştır

Mihalıççıklıların yaptıramadığı kasabanın tek camisini yeniden yaptırmıştır. Atatürk'ün tüm masraflarını bizzat karşılayarak yaptırdığı bu cami, bugün Mihalıççık'tadır ve "Aşağı Camisi" veya "Mihalıççık Atatürk Camisi" diye adlandırılmaktadır.

Ali Çavuş (Metin), Atatürk'ün en yakınlarındandır. Ailesi aslen Malatyalı'dır. 1877-78 yıllarındaki Osmanlı-Rus savaşı sırasında, aile Eskişehir'e göçmüş, eski ismiyle Mihalıççık "Çukurviran" köyüne yerleşmiştir. Sonradan babası Hacı İsmail, aileyi Mihalıççık'a getirmiştir. Babasından dolayı da "Hacıların Ali" diye anılmıştır.

Ali Metin Çavuş, Birinci Dünya Savaşı'nın en hızlı olduğu dönemde 1915 yılında, daha 18 yaşındayken askere alınmıştır. O zamana göre iyi bir eğitimi vardır. Bunun için de Sivas'ta askerken "Küçük Zabit Mektebi"ne alınmış, burada Enver Paşa'nın dikkatini çekmiş, onun karargâhında hizmet vermiştir. Savaştan yenilgiyle çıkmamız üzerine tekrar Anadolu'ya dönmüş, Kazım Karabekir Paşa'nın başında bulunduğu 15. Kolordu'da askerliğine devam etmiştir. Orada da kendisini göstermiş. Atatürk'ün Erzurum'a gelmesi üzerine Karabekir Paşa, Ali Metin'i, 3 Temmuz 1919 günü Atatürk'ün hizmetine "Emir çavuşu" olarak vermiş, Atatürk'ü ölümüne kadar, özellikle Kurtuluş Savaşı süresince yakınlığı devam etmiştir. Atatürk'ün yemeklerini Ali Çavuş yapmıştır. Halk dilinde "Aşağı Camisi", asıl ismi

Atatürk'ün can yoldaşı, Ali Çavuş

ile "Cami-i Kebir" 1302(1886) yılında Sivrihisarlı Hacı Süleyman tarafından yaptırılmıştır. O tarihlerde Mihalıççık, Sivrihisar'a bağlı bir kasabadır. Mihalıççık da Yunan işgaline uğramış, cami Yunanlılar tarafından tahrip edilmiştir. Uzun süre tamir edilememiştir. Ta ki, Atatürk yeniden yapımı için 5 bin lira gönderinceye kadar.

Özetle, Ali Metin'in vesile olmasıyla Atatürk, 5000 lira vererek Mihalıççık Camisi'nin yeniden yapılmasını sağlamıştır. (*1*) Ayrıca:

•Atatürk'ün çizdiği, "İdeal Cumhuriyet Köyü'nün" tam merkezinde bir de camiye yer verilmiştir. Atatürk, çizdiği projede 22 numarayla gösterdiği camiyi, köy hamamı ve etüv makinesinin yanına yerleştirmiştir. (*2*)

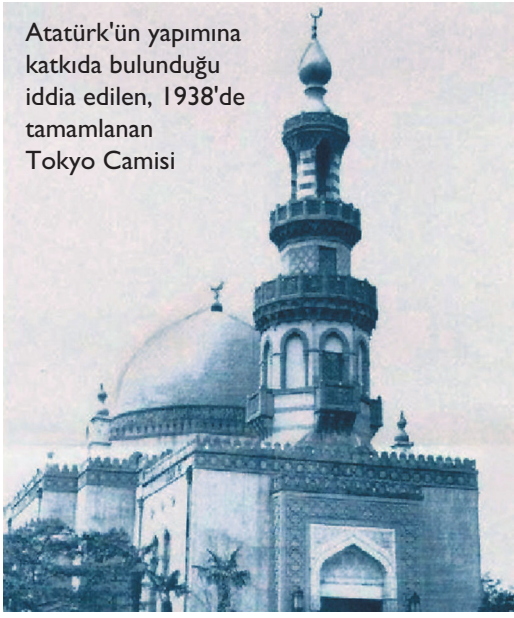
•Atatürk, çıkan büyük bir kasırgada hasar gören Edirne Selimiye Camisi'nin onarılması için ödenek göndermiştir. (*3*)

•Atatürk, sadece Türkiye'deki değil yurt dışındaki camilerle de ilgilenmiştir. 1919'da başlanıp 1926'da tamamlanan Paris Camisi'ne yardım yapanlar arasında Atatürk de vardır. Paris Camisi'nde büyük emekleri olan Bencheikh El Hocine Abbas "Mustafa Kemal Atatürk'ün de Paris Camisi'nde izleri bulunduğunu" ifade etmiştir. Şeyh Hamza Ebubekir'in, Abbas'a anlattıklarına göre:

Mustafa Kemal Atatürk, Abdülhamit'in ölümünden sonra 1938 yılına kadar her yıl Paris Camisi'ne "bizim de çorbada tuzumuz bulunsun" diyerek, bir miktar para göndermiştir. (*4*) Caminin şeref defterine göre de II. Abdülhamit ve Atatürk'ün caminin yapımına katkıları olmuştur. (*5*)

Batı'da Paris Camisi'ne yardım eden Atatürk, Doğu'da ise Tokyo Camisi'nin yapımına katkıda bulunmuştur.

1931 yılında Türkiye'ye gelip Atatürk'ü ziyaret eden Japon Elçisi Torijori Yamada, Atatürk ile yaptığı görüşmede Türklerin Tokyo camisinin

Atatürk'ün yapımına katkıda bulunduğu iddia edilen, 1938'de tamamlanan Tokyo Camisi

yapımına katkıda bulunmasını istemiştir. Yamada'nın bu isteğini geri çevirmeyen Atatürk, iddiaya göre Tokyo Camisi'nin yapımına da katkıda bulunmuştur. (*6*)

Bu nedenle olsa gerek ki, Tokyo Camisi'nin 1938'deki açılış töreni sırasında camiye Japon bayrağı ile birlikte bir de Türk bayrağı asılmıştır. (*7*)

Atatürk Edirne Selimiye Camisi'nde

1923'te Balıkesir Paşa Camisi'nde Cuma namazı kılan ve hutbe veren Atatürk, özellikle Kurtuluş Savaşı yıllarında Cuma namazlarını, Anadolu'nun değişik şehirlerindeki (Havza, Amasya, Ankara, Balıkesir gibi) değişik camilerde kılmıştır. Atatürk, cumhuriyetin ilanından sonra da yurt gezilerinde özellikle tarihi camileri ziyaret etmeye büyük özen göstermiştir.

Atatürk Selimiye Camisi'ni gezerken (25.12.1930)

Örneğin, Edirne ziyaretinde Edirne Selimiye Camisi'ne gidip bazı incelemelerde bulunmuştur.

Caminin giriş kapısının üstündeki kitabeyi inceleyen Atatürk, orada yazılı olan ayeti okumuş ve caminin imamı Fereli Ahmet Efendi'ye bu ayetin anlamını sormuştur. Daha sonra da camiye girerek incelemelerde bulunmuş ve bazı açıklamalar yapmıştır:

Atatürk, caminin içinde minberle avize arasında durmuş ve, *"Beyler, hiçbir dine bağlı olmayan kâlp istirahattan mahrumdur"* diye söze başladıktan sonra şunları söylemiştir:

"Bakınız, ecdadımız İstanbul'un fethinden tam 125 sene sonra bu şaheser camiyi İstanbul'da değil de Edirne'de yapmış, böylece Edirne'ye mührünü basmış, tapulamıştır. Dahi Mimar Sinan sanat ve din aşkıyla bu eseri bina etmiştir."

Daha sonra avizenin üzerinde yarım kubbedeki Arapça yazıyı okuyan Atatürk, Müftü'ye dönerek *"Hocam, bu ayet Tövbe Suresi'nin 18. Ayeti değil mi?"* diye sormuş, Müftü, "Evet Paşa Hazretleri" cevabını vermiştir. Atatürk, tekrar Müftü'ye dönerek, *"Bana bu ayetin manasını söyleyebilir misiniz?"* diye sormuştur. Müftü de, *"Bildiğim kadarıyla bu ayette 'Allah'ın, mescitlerini, camilerini yapan ve imar edenler Allah'a ve ahiret gününe iman edip, namazlarını kılan, zekatlarını veren ve ancak Allah'tan korkanlardır. Onlar doğru yoldadır' demektedir."* (8)

Atatürk'ün Cami Araştırmaları

Atatürk, ayrıca belki de Türk siyaset-

çileri arasında ilk ve tek "cami araştırması" yapan liderdir. İslam tarihinde ilk camilerin nasıl ortaya çıktığını merak eden Atatürk, Leon Caetani'nin "İslam Tarihi" adlı eserinin 3. cildinde "Caminin Kökeni", "Medine'de Caminin Kurulması" başlıkları altındaki satırlarla ilgilenmiş, önemli bulduğu satırların altını çizmiş, sayfa kenarlarına bazı notlar almıştır. *(9)*

Yunanlılar tarafından yakılan Orhangazi kasabası cami-i şerifi.

Bugün Camiler Açıksa ve Ezan Sesleri Hâlâ Yankılanıyorsa...

Her şeyden önemlisi, "Cami düşmanı" olmakla suçlanan Atatürk ve İsmet İnönü gibi silah arkadaşları olmasaydı, bu vatanseverlerin "kelle koltukta" verdikleri o "kutsal mücadele" olmasaydı, 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkan korkunç bir katliama başlayan Yunanlılar, camileri yakıp yıkacak, ve işte o zaman camiler; ahır, tuvalet, eğlence merkezi yapılacak, hatta Ayasofya'ya çan takılacaktı. Nitekim İzmir'in işgalinde, Yunanlılar camileri yakıp, minareleri yıkmış, onlardan cesaret alan Rumlar da camilerdeki halı ve kilimleri çalmışlardır. O günlerdeki bir gazete haberine göre, "Şehrin camilerinin de Rumlar tarafından basıldığı, birçok kıymetli halı ve kilimin kaçırıldığı da tespit edilmiştir. Hisar ve Bölükbaşı camilerinde bir tek halı ve kilimin kalmadığı görülmüştür."

Bugün ülkemizin camileri açıksa ve semalarımızdan ezan sesleri yükseliyorsa bunu "cami düşmanı" ilan edilen Atatürk'e, İsmet İnönü'ye ve cumhuriyeti kuran iradeye borçluyuz.•

Atatürk Adlı Camiler

Bugün Türkiye'deki 83.000 camiden sadece 6'sının adı "Atatürk Camisi" dir: **1-**Bitlis, Atatürk Camii şerifi, **2-** Mardin-Kızıltepe Atatürk Camisi, **3-** Eskişehir-Mihallıççık Atatürk Camisi, **4-** İstanbul-Kartal Soğanlık Atatürk Camisi, **5-** İzmir-Karşıyaka Mustafa kemal Paşa Camisi, **6-** İstanbul-Büyükçekmece Beykent Atatürk Camisi•

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Gelecek ay: *Adnan Menderes' in emriyle Demokrat Parti döneminde yol yaptırmak için yıktırılan camiler.*

Not: *Yazıya ait kaynakça bilgilerine internet sitemizden ulaşabilirsiniz.*

OTOPSİ
Cengiz Özakıncı

Osmanlı'dan Yüzyıllarca Önce

Balkanlar'da Kayı Boyu ve Türk Boy Damgaları

İ.S. 600-700-800'lü yıllarda Hazar gölü kuzeyinden batıya doğru göç edip Balkanlar'a Tuna ırmağı çevresine ulaşan boylardan kimileri, bugünkü Bulgaristan'ın sınırları içinde bulunan Pliska yöresine yerleşmişler.

Bulgar Arkeologlar, 1961 yılında, Pliska'da gerçekleştirdikleri kazılarda, bu yerleşimin kalıntılarına ulaşmışlar, yapıların duvarlarını ortaya çıkartmışlar, 1500 yıl önce kullandıkları bir takım eşyaları bulmuşlar.

Pliska kazısının Türk tarihi için önemi, ortaya çıkartılan duvarlarda ve kimi eşyalar üzerinde, Orhun Yazıtları'na benzer yazıların ve Oğuzların Kayı boyunun damgasının bulunmasıdır. *(Resim 2)*

Pliska'da bulunan küçük yedi kollu bronz bir yıldız, ortaya çıkartılan kalıntıların en ilginç ve en düşündürücü olanıdır. Bu metal yıldızın tam ortasında yine Kayı boy damgası vardır ve her kolun üzerinde, diğer Oğuz boylarının damgalarına benzeyen başka damgalar bulunmaktadır. *(Resim 3)*

Bulgaristan 1961 yılında Pliska

Pliska kazı alanı

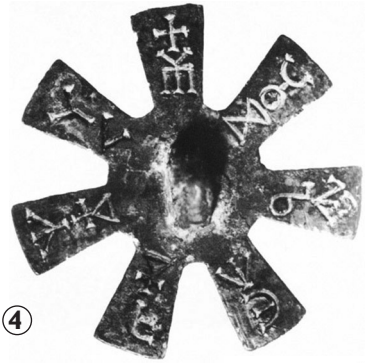

Pliska kazısında bulunan taşa kazılı Kayı boyu damgası.

kazılarında bulunan Kayı boy damgalarını 16 yıl boyunca kamuoyundan gizleyecek; bu buluntular ilk kez 1977'de Bulgar Arkeolog S. Vaklinov tarafından yayınlanacaktı. Bulgar bilginler, yayımlanan damgalar konusunda ikiye ayrılacak, E. Sachev bunların Çuvaş Türkçesi olduğunu öne sürerken, Bulgar dilci V. Beshevliev, IYI biçmindeki Kayı boy damgasını "Tangra" olarak okuyup, bunun Hristiyanlığı benimsemeden önceki Bulgarlar'ın dilinde "gök / tanrı" anlamına gelen bir simge olduğunu, yedi kolda bulunan diğer damgaların da güneş, ay, Mars, Merkür, Jüpiter, Venüs ve Satürn'ü simgelediğini savlayacaktı. Bu görüş 1992'de P. Petrova tarafından yinelenecek; fakat P. Dobrev, S. Mihajlov, D. Ovcharov gibi bilim adamları ise damgaları Orhun Yazısı benzeri bir yazı olarak niteleyeceklerdi. Bulgar Bilimler Akademisi Matematik ve Bilişim Enstitüsü'nden Milosh Sidorov 1998'de Emil Kelevedzihev'le birlikte bronz rozetin bir horoskop olduğunu savunacaklar, 1999'da, bu damgaların eski Türk yazıtlarına

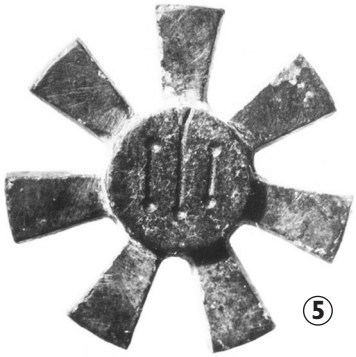

Pliska'da bulunan üzerine IYI biçiminde Kayı boy damgası kazılı taş yazıt.

④

"Pliska Rossette" olarak anılan yedi kollu bronz yıldızın üst yüzeyinde bulunan damgalar.

⑤

Rozetin arka yüzünde IYI biçiminde görülen Kayı boy damgası (sağda)

⑥

Pliska Rosette" olarak anılan bronz yıldızın ön ve arka yüzündeki damgaları bir arada gösteren çizim.

benzer olmakla birlikte, yıldızları simgelediği ve büyücülükte kullanıldığına ilişkin makaleler yayımlacaktı.

Oysa, bu damgalar Bütün Dünya'nın Şubat 2010 sayısında tıpkı basımını yayımladığım Yazıcıoğlu Ali'nin 1430'larda yazdığı Tevarih-I Al-I Selçuk adlı kitapta yer alan Oğuzların Kayı, Avşar, Yazır, Eymür, Salur, Büğdüz boylarının damgalarıydı. Bulgar bilginler, Pliska kazılarında bulunan damgaları Türk boy damgalarıyla karşılaştırmaktan kaçınmışlardı. Çünkü Hıristiyanlığı benimsedikten sonra süreç içerisinde dilleri de değişen Bulgarlar etnik kimliklerini Türk karşıtlığıyla pekiştirmişlerdi.

Şimdi bu damgaların Türk / Oğuz boy damgaları olduğu anlaşılır, Türk kökenler ortaya çıkarsa; Bulgar kimliğini oluşturmakta kullanılan Türk karşıtlığının dayanakları çökerdi. Hele bir de Bulgarlar'ın ilk başkenti antik Pliska'nın taşına toprağına kazınmış, Bulgaristan kazılarında yüzlercesi bulunan "IYI" biçmindeki damganın, Osmanlı hanedanının bağlandığı Kayı boyunun damgası olduğu gerçeği yayılacak olursa, Bulgarlar tarih yazımında "Osmanlı Düşmanlığı" yapmak güçleşirdi.

Bulgar tarihçiler, Pliska kazılarında bulunan yüzlerce IYI damgasına Türk / Oğuz Kayı boyu damgası dememek için, onu Bulgarlar'ın Hıristiyan olmadan önce inandıkları tanrı "Tangara" olarak okudular. Öyle ki, Kayı boyu damgası, Bulgar takı sanatçıları tarafından kolyelere, küpelere, bileziklere "Bul-

gar Antik Tanrısı Tangara'nın Simgesi" olarak işlendi. Diğer boy damgaları da Bulgar takılarında şu ya da bu yıldızın simgesi olarak gösteriliyor.

Bulgar kazılarında bulunan Oğuz / Türk damgaları ve Kayı boy damgası, Atatürk'ün İkinci Balkan Konferansı son oturum konuşmasında yaptığı tarihsel saptamaları doğruluyor:

başka adlar taşımış olmalarına rağmen gerçekte bir tek beşikten çıkan ve damarlarında aynı kan dolaşan kardeş kavimlerden başka bir şey değillerdir. (...) Artık insanlık kavramı, vicdanlarımızı temizlemeye ve duygularımızı yüceltmeye yardım edecek kadar yükselmiştir. Durumları ve onların gereklerini uygar insan düşünce-

Bulgar sanatçı İgnat Khan'ın Oğuzların Kayı boy damgasını "Proto-Bulgarların Tanrısı Tangara" olarak kullandığı kolye ve bilezik.

"*İşte siz, saygıdeğer Balkan milletleri temsilcileri, geçmişin karışık duygu ve hesaplarının üstüne çıkarak derin kardeşlik temelleri kuracak ve geniş birlik ufukları açacaksınız. Gözardı edilmiş ve unutulmuş büyük gerçekleri ortaya koyacaksınız.*

Saygıdeğer milletlerin delegeleri! Balkan milletleri sosyal ve siyasal ne tavır gösterirlerse göstersinler, onların Orta-Asya'dan gelmiş aynı kandan, yakın soylardan ortak ataları olduğunu unutmamak gerekir.

Karadeniz'in kuzey ve güney yollarıyla, binlerce yıllar deniz dalgaları gibi birbiri ardınca gelip Balkanlar'da yerleşmiş olan insan kitleleri, başka siyle ve yüksek vicdan aydınlığı ile görür ve düşünürsek şu sonuçlara varırız:

İnsanları mutlu edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak insanca olmayan ve son derece acımaya değer bir sistemdir."

(Hakimiyet-i Milliye, 26.08.1931)

***

Ne dersiniz? Öyle değil mi? •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Bizim kanaatimizce beynelmilel siyasî güvenliğin gelişmesi için, ilk ve en mühim şart, milletlerin hiç olmazsa barışı koruma fikrinde, samimî olarak birleşmesidir.

M. Kemal Atatürk

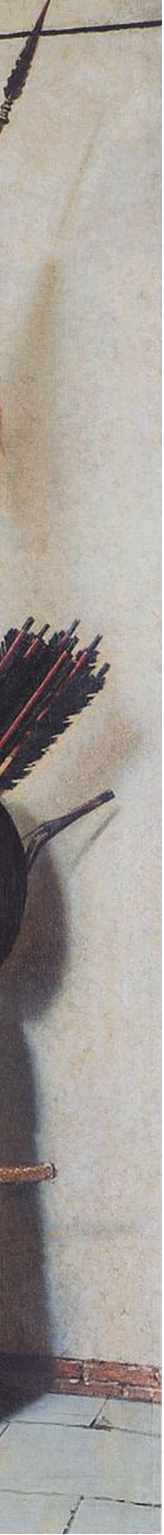

Gürbüz Evren

Yıldırım Beyazıt, Timur'a yenilince kutlama için

Ankara'ya kim elçi gönderdi?

Batılı tarihçiler, Malazgirt Savaşı'nın ardından, Anadolu'daki kutsal mekânlara ve Kudüs'e giden yolların denetiminin yavaş yavaş Türklerin kontrolü altına girmesinin, Avrupa'daki hanedanların huzurunu kaçırdığını yazar ve bu halkın yenilgiye uğratıldığıyla ilgili haberlerin merakla beklendiğini de kaydederler. »

Bu tarihten itibaren, Anadolu'daki kutsal mekânlara ve Kudüs'e giden yolların kontrolünün yavaş yavaş Türklerin kontrolü altına girmesinin Avrupa'daki hanedanların rahatını kaçırdığını yazan tarihçiler, Türklerin yenilgiye uğratıldığıyla ilgili haberlerin merakla beklendiğini de kaydederler.

Malazgirt Savaşı'ndan sonraki dönemde, yaklaşık 350 yıllık bir süreçte Avrupalıları mutlu edecek bir haber hemen hemen yok gibidir. Hıristiyan dünyası, mutlu haberi duymak için Moğolların Anadolu seferini bekleyecektir.

Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt'ın, 1402 yılında, Ankara'nın Çubuk Ovası'ndaki Meydan Muharebesi'nde Moğol Hükümdarı Timur'a yenilmesi Avrupa'da büyük bir sevinç yaratmıştır. Öyle ki, Fransa Kralı VI. Charles, Timur'a bir mektup yazarak zaferini kutlamıştır. Söz konusu mektup, Fransızca ve Farsça yazılmıştır. Mektuplardan Farsça olanı Kralın görevlendirdiği 3 şövalye tarafından Timur'a götürülmüştür. Bazı kaynaklara göre ise hazırlanan bu mektup hiçbir zaman Timur'a ulaştırılamamıştır. Çünkü şövalyelerden ikisi yolda uğradıkları saldırıların birinde öldürülmüş, üçüncüsü ise İstanbul önlerinden geri dönmüştür.

Kimi Fransız kaynaklarına göre ise Kraldan gelen mektup Timur'u çok mutlu etmiş, Anadolu topraklarındaki kutsal mekânları ziyaret edecek Hıristiyanları Türklerden koruyacaklarını, ilişkilerin güçlendirilmesi için görüşmeye hazır olduğunu bildirmek üzere bir heyet göndermiştir. Heyet, Timur'un Yıldırım Beyazıt'tan aldığı bazı değerli eşyaları da Fransız Kralına hediye olarak götürmüştür. Heyeti taşıyan geminin Akdeniz'deki korsanlar tarafından Sicilya açıklarında Malazgirt Savaşı'ndan sonraki dönemde, yaklaşık 350 yıllık bir süreçte Avrupalıları mutlu edecek bir ha-

Yıldırım Beyazıt

ber hemen hemen yok gibidir. Hıristiyan dünyası, mutlu haberi duymak için Moğolların Anadolu seferini bekleyecektir.

Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt'ın, 1402 yılında, Ankara'nın Çubuk Ovası'ndaki Meydan Muharebesi'nde Moğol Hükümdarı Timur'a yenilmesi Avrupa'da büyük bir sevinç yaratmıştır. Öyle ki, Fransa Kralı VI. Charles, Timur'a bir mektup yazarak zaferini kutlamıştır. Söz konusu mektup, Fransızca ve Farsça yazılmıştır. Mektuplardan Farsça olanı Kralın görevlendirdiği 3 şövalye tarafından Timur'a götürülmüştür. Bazı kaynaklara göre ise hazırlanan bu mektup hiçbir zaman Timur'a ulaştırılamamıştır. Çünkü şövalyelerden ikisi yolda uğradıkları saldırıların birinde öldürülmüş, üçüncüsü ise İstanbul önlerinden geri dönmüştür.

Kimi Fransız kaynaklarına göre ise Kraldan gelen mektup Timur'u çok mutlu etmiş, Anadolu topraklarındaki kutsal mekânları ziyaret edecek Hıristiyanları Türklerden koruyacaklarını, ilişkilerin güçlendirilmesi için görüşmeye hazır olduğunu bildirmek üzere bir heyet göndermiştir. Heyet, Timur'un Yıldırım Beyazıt'tan aldığı bazı değerli eşyaları da Fransız Kralına hediye olarak götürmüştür. Heyeti taşıyan geminin Akdeniz'deki korsanlar tarafından Sicilya açıklarında kaçırıldığı, değerli hediyelerin ise Tunus'taki bir esir pazarında satıldığına dair iddialar ise Venedikliler tarafından Fransa Kralına bildirilmiştir.

Bazı Fransız kaynakları ise ilk mektubun Timur'dan geldiğine işaret eder. Bu teze göre Timur, Fransız kayıtlarında "Ancyre" olarak geçen Ankara Savaşı'nda Yıldırım Beyazıt'ı yenilgiye uğrattıktan sonra kendisine teşekkür ziyaretine gelen Orient yani Doğu'da görevli Hıristiyan din adamlarını kabul etmiştir.

Yıldırım Beyazıt'ın, Moğol Hükümdarı Timur'a yenilmesi Avrupa' da büyük bir sevinç yaratmıştır.

Timur, Fransız Kralı VI. Charles'e hemen bir mektup yazarak, Osmanlı'ya karşı kazandığı zaferi tüm ayrıntılarıyla anlatır ve Fransa'ya gelecek Tatar tüccarlara izin verilmesini, onlara iyi davranılmasını rica eder.

Mektubuna, "Fransa Kralına, kabul etmesi dileğiyle yüzbin selam ve iyi dileğimi iletiyorum" diyerek başlayan Timur, Sizin için giderek daha büyük bir tehlike haline gelen ortak düşmanımız olan Türkleri yenilgiye uğrattığımı bildiriyorum. Bundan mutluluk duyacağınızı biliyorum diye de ekler. Timur şöyle davam eder, "Bundan böyle iyilik ve sağlık haber-

lerini beklediğimiz mektupları göndermeniz ki kendimizi rahat hissedelim. Orta Asya'dan başlayıp, Anadolu üzerinden geçerek sayenizde Frenk memleketine uzanan dostluk hattımızın üstünde zenginlikleri paylaşarak yaşayalım."

Timur mektubunu, "Tüccarlarınızı rahatlıkla bizim bölgelerimize gönderin, onları sıcak şekilde karşılayalım. Aynı şekilde biz de tüccarlarımızı sizin ülkenize gönül rahatlığı içinde gönderelim. Onlar da hak ettikleri gibi karşılansınlar. Dünyanın ticaretle zenginleştiğini söylememe gerek yok sanırım. Artık sarsılmayacak, geleceği sağlam bir ilişki kurduk" ifadeleriyle bitirir.

VI. Charles, aldığı haberden çok mutlu olacak, din adamlarının da isteği üzerine Timur'a hemen bir yanıt yazacaktır. Haziran 1403'de kaleme aldığı mektupta Fransız Kralı, ticaretin dini, dili ve milliyeti olmadığını vurgulayarak, Moğol tüccarlara Fransa topraklarında her türlü kolaylığı tanıyacaklarını, karşılığında ise Fransız tüccarlarının da Anadolu topraklarında rahatça hareket etmelerinin sağlanmasını isteyecektir.

Bazı kaynaklar, Timur'un Fransa Kralı ile iyi ilişkiler kurmak için, Ankara Savaşı'nda esir aldığı Yıldırım Beyazıt'ın tutsağı olan Hıristiyanları serbest bırakıp, bunların içinden oluşturduğu bir heyeti de VI. Charles'a gönderdiğini yazmaktadır. Aynı kaynaklara göre, söz konusu Hıristiyan grup, Fransa Kralına, "Türk belasından tamamen kurtulmanın yolunun Timur'a istediklerini vermekten geçtiğini" söylemiştir.

Kaynaklardaki ortak nokta ise Türkleri sevmeyen ve onları en büyük tehlike gören Fransızların bu düşüncesini Timur çok iyi bilmektedir. Bu durumdan yararlanmak isteyen Timur, mektubunda ve daha sonra gönderdiği elçiler aracılığı ile de Hıristiyanlara büyük iyilik yaptığını söylemektedir. Fransızlar ise Türk tehlikesini savuşturan Timur'a büyük ilgi duymuş, Osmanlı kontrolündeki topraklarda bulunan kutsal mekânlara ulaşma ve buralarda yaşayan Hıristiyanların güvenliği için bir garanti olarak görmüşlerdir.

Moğol hükümdarı Timur

Timur ile VI. Charles'ın karşılıklı mektupları Fransız Milli Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Ancak, Timur'un mektubunun Latince yazılmadığı, daha sonra bu dile çevrilerek saklandığı da belirtilir.

Bazı Fransız kaynaklarında Timur'un mektubunun hangi dilde yazıldığı tartışmalarına büyük yer ayrılır. Bu kaynaklarda, mektubun Ankara'da Timur tarafından yazdırılıp, Latinceye çevrilmek üzere Sivas'a gönderildiği, burada bulunan önemli bir Hıristiyan din adamının da gerekli tercümeyi yaptığı, hatta Fransa Kralının gururunu okşamak için bazı ifadeleri değiştirdiği anlatılır.

Tartışmalarda, mektupların tarihi ve içerikleri de geniş bir yer tutmaktadır. Özellikle de Timur'un mektubunun içeriğinin çok soğuk olduğu, büyükbir düşmanı yenmenin verdiği özgüvenle Fransa Kralına karşı üstü kapalı uyarı hatta tehditler bulunduğuna dikkat çekilir.

Timur ile Fransa Kralı VI. Charles arasındaki bu mektup trafiği, yüzyıllar sonra Fransızların işine bir kez daha yarayacaktır. Çünkü Fransa, bu mektupları Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlığını ilan eden Özbekistan ile kurduğu diplomatik ve ticari ilişkilerde kullanacaktır. Fransa, Orta Asya'nın önemli ülkesi Özbekistan ile ilişki kurulmasının ardından Başkent Taşkent'e gönderdiği ilk büyükelçisi aracılığıyla, Fransız Milli Kütüphanesi'nde Latince örneği bulunan mektubun bir kopyasını Özbekistan Devlet Başkanı'na sunmuştur. Fransız Büyükelçi'nin mektubu sunarken kullandığı, "Atalarımızın yüzyıllar önce Timur'un eşsiz zaferi sonucu kurdukları ticari ilişkileri, bugün yeniden canlandırmak için her türlü olanağa sahibiz.

Elimdeki mektup geçmişteki bağlarımızın gücünü kanıtlamaktadır. Fransa, Özbekistan'ın en önemli ekonomik ortağı olacaktır" ifadelerini kullanmıştır. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Timur ile Fransa Kralı VI. Charles arasındaki bu mektup trafiği, yüzyıllar sonra Fransızların işine bir kez daha yarayacaktır.

Bilgin ama...

Ünlü *İngiliz filozoflarından Richard Bentley, çok çekingen biriydi. Bir prensesin balosuna davet edildi. Bütün davetliler kendisine yakın ilgi gösterdi. Ama o bir köşede somurtup durdu. Konuklardan biri prensese, "Bu ilginç yabancı da kim?" diye sorunca, prenses yanıt verdi: "Bu öyle bir bilgindir ki, bütün dünya dillerinde iskemleye ne dendiğini bilir ama iskemlenin üstünde nasıl oturulacağını bilmez!"*

Fransızlara kök söktüren kahraman gemi: Alemdar

Zonguldak Ereğli sahiline yolu düşenleri, burada olanca ihtişamı ve destansı hikâyesiyle karşılayan tarihi müze gemi Alemdar, ziyarete açılmasının dördüncü yılına girdi.

Yazan: SABRİYE AŞIR

Kurtuluş Savaşı'nın tek deniz muharebesinin kahramanı, şimdilerde kendisi için hazırlanacak olan yeni parçasının, bir "sahra topu"nun gerdanına takılmasını ve "Gazi" unvanını TBMM'den resmen almayı heyecanla bekliyor…

Kurtuluş Savaşı'nın tek deniz muharebesini yaşayan Alemdar, büyük zaferin ardından bir süre daha kurtarma gemisi olarak kullanıldı.

Alemdar gemisinin aslı

1959'da ise hizmet dışı kaldı. 1982'de her geminin başına gelen akıbetten, Gazi Alemdar da kaçamadı. Sökülmek üzere satıldı ve parçalara ayrıldı. Ondan geriye yalnızca bir deniz feneri, dümen dolabı ve birkaç fotoğraf kaldı.

ALEMDAR'A KUCAK AÇAN KENT

Fırtınadan ve düşman kuvvetlerinden sığınan Alemdar'ı bağrına basan Ereğli, gemiye yakıt ikmali ve personel sağlandıktan sonra, onu yeniden maviliğe uğurladı. Gemi pusuya düştüğünde de yine kıyıdan açılan ateşle Alemdar'ı korudu. Alemdar'ın ve tarihinin yok olmasını içine sindiremeyen Ereğli, Alemdar'ı bir kez daha korumak için yola çıktı. İlkin Alemdar'ın mücadelesinin unutulmaması ve yaşatılması adına bir dernek kuruldu. 10 Kasım 2004'te oluşturulan ilk yönetimle Gazi Alemdar Derneği, Alemdar'ın imalat projelerini hazırlattı.

Tuğamiral Türker Ertürk

YENİDEN TARİH SAHNESİNE

Ereğli'de Karadeniz Bölge Komutanı olarak görev yapan Tuğamiral Türker Ertürk, geminin birebir ölçülerinde yeniden yapılabilmesi için tam bir mücadele başlattı. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları (Erdemir) T. A. Ş' den temin edilen sac, ilçedeki dört ayrı tersanede, geminin dört ayrı ana gövde parçalarının yapılması için işlenmeye başlandı. Mart 2008'de gövdenin parçaları deniz yoluyla konuşlandırılacağı sahil şeridi üzerine getirildi ve burada montajı yapıldı. Müze haline getirilmesi amacıyla, çalışmaların ikinci kısmı başladı. İç ve dış tasarımı ve çevre düzenlemesinin de bitirilmesiyle, Gazi Alemdar Müze Gemisi 8 Ağustos 2008'de ziyarete açıldı.

TÜRKİYE'NİN ÜÇÜNCÜ MÜZE GEMİSİ

Gazi Alemdar Müze Gemisi, Tarsus'taki Nusrat ve Samsun'daki Bandırma müze gemilerinden sonra, ülkedeki

üçüncü müze gemi oldu. Dört parça halinde ayrı yerlerde inşa edilerek yerinde birleştirilen ve denizden taşınan ilk müze gemi oldu. Müze geminin içerisinde, Alemdar'dan kalan sınırlı sayıda obje (pusula, makine telgrafı, dümen dolabı, deniz feneri, birkaç fotoğraf) sergilenirken; sergi salonu, konferans salonu, gemi ve deniz laboratuvarı gibi bölümlerle; gemiciliğin gelişimi, Alemdar Gemisi'nin tanıtımı, gemiciliğin ve donanmamızın gelişimi, geçmişten bugüne bahriyeli kıyafetleri ile Atatürk köşesi de düzenlendi. Ayrıca, geminin İstanbul'a kaçırılışı da canlandırıldı.

Alemdar'ın yeniden yapım çalışmaları

Müze geminin hemen yanındaki alana da bir ek bina yapıldı. 8 Temmuz 2011' de açılan ek binada da, Alemdar'a ve Ereğli'ye ait çeşitli hediyelik ürünler, Alemdar kitapçık ve broşürleri ile çeşitli gemi maketleri bulunuyor. Ayrıca, ek binanın dış cephesinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin desteğiyle hazırlanan ve Alemdar'ın hikâyesinin anlatıldığı rölyef ve mürettebatın resimleri yer alıyor.

Emekli Tuğamiral Türker Ertürk, Alemdar Müze Gemisi için şöyle dedi:

"Bugün yanlış politikalar nedeni ile çöken tersaneler, o dönemde altın çağını yaşıyordu. Destek verdiler ve gemi 4 farklı tersanede inşa edildi. Denizden çekilerek yapılan ilk ve tek gemiydi. ***Erdemir****'in katkısını da asla unutamam.* ***Erdemir*** *olmasaydı, bu projede başarılı olamazdık. Bu konudaki üç büyük destekçim Erdemir Genel Müdürü* ***Oğuz Özgen****'e, Belediye Başkanı* ***Murat Sesli****'ye ve Deniz Ticaret Odası Başkanı* ***İrfan Erdem****'e teşekkür ediyorum. Halkın da desteğini aldık, herkes bunu hayata geçirebileceğimize inandı başarılı olduk. Gazi Alemdar Müze Gemisi, Ereğli halkının çabalarıyla hayat buldu."*

"GAZİ" UNVANINI VE SAHRA TOPUNU BEKLİYOR

Gazi Alemdar Müze Gemisi için kısa süre öncesinde Ereğli Belediyesi'nin çabalarıyla "Gazi" unvanının resmi olarak alınması için girişimde bulunuldu. Girişime Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. **Ercan Candan** da destek verdi. Teklifin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilmesi ve kabul edilmesiyle Alemdar Müze Gemisi'nin resmen "Gazi" unvanını ve İstiklal Madalyası'nı alması bekleniyor.

Diğer yandan, geminin orijinaline 1922'de Trabzon'da monte edilmiş

Alemdar Müze Gemisi "Gazi" unvanını ve İstiklal Madalyası'nı bekliyor

olan 2'si ön ve 2'si arka kısımdaki sahra toplarının da, temsili olarak birisinin müze gemiye konulması planlanıyor. 2'si 4,5 inç, 2'si 7,5 inç Fransız yapımı Schneider marka sahra toplarından ülkede bulunmadığını tespit eden Karadeniz Bölge Komutanlığı, bir asırlık sahra topunu Yunanistan' daki bir müzede buldu. 4,5 inç namlu genişliğine sahip sahra topu, birebir aynı şekilde Ereğli'deki tersanelerde yeniden yapılarak, yılsonuna kadar Gazi Alemdar Gemisi'nin ön güvertesine yerleştirilecek. Müze gemi, açılışından itibaren bu yılın Temmuz sonuna kadar toplamda 360 bin, yalnızca bu yılın altı ayında ise 66 bin kişi tarafından ziyaret edildi.

Alemdar gemi müzesinin içinden bir görünüş

ALEMDAR GEMİSİ'NİN HİKÂYESİ

1898'de Danimarka'da "Denmark" adıyla bir kurtarma gemisi olarak inşa edildi. Birinci Dünya Savaşı sırasında gemilerimize el konulmasına karşılık, Türk karasularındaki yabancı gemilere de el konuldu ve Türk bayrağı çekildi. Alemdar da bunlardan biriydi. Mustafa Kemal Atatürk, Bandırma Gemisi ile Samsun'a çıkarak Milli Mücadele ışığını yaktığında, Alemdar kur-

Müzenin dış yüzeyindeki rölyefler

tarma çalışmalarına Türk personeli ile devam ediyordu. Bir vapuru kurtarmakla görevlendirilen Alemdar, bu sırada Samsun'a da ikmal için uğruyor ve Kuva-yi Milliye mücadelesinde kullanılmasının planları yapılıyordu. Bu nedenle de geminin kaçırılması için kaptanla anlaşma sağlandı. Kurtarma çalışmasından İstanbul'a dönen Alemdar, uygun bir zamanı kollayıp, fırtınalı bir geceyi fırsat bildi ve doğal bir liman kenti olan Ereğli'ye ulaştı.

Müzede yer alacak 4.5 inç namlu genişliğine sahip sahra topu örneği

FRANSIZLARI HORONLA KANDIRDILAR

Burada yakıt, kumanya ikmali yapılan Alemdar, Trabzon'a doğru Ereğli'den de 12 denizciyi de alarak yola çıktı. Ama Ereğli'deki casuslar Alemdar'ı ihbar etti ve bir Fransız gambotu Alemdar'ın rotası üzerinde pusuya yattı. Alemdar'ı durdurdu ve gemiye Fransız askerleri tarafından el konuldu. Alemdar, gambotun da takibinde seyrini İstanbul'a çevirdi. Bu sırada, Alemdar'ın Türk denizcileri kurtulma planını yaptı. Önce aralarında kavga çıkardılar. Sonra güya çarkçıbaşı müdahale ederek denizcileri barıştırdı. Planın ikinci aşamasında da horon oynamaya başladılar. Fransız askerleri şaşkındı. Kemençenin kıvrak nağmeleri hoşlarına gidince, daveti kırmayarak horona katılan Fransız askerleri kısa sürede Türk denizciler tarafından etkisiz hale getirildi, silahları alındı. Alemdar dümeni yeniden Ereğli'ye çevirdi. Peşlerindeki gambot önce ikaz atışı yaptı, gemi seyrine devam

edince de, Alemdar ile Fransız gambotu arasında çatışma çıktı. Bu sırada vurulan Türk denizci Recep Kahya, Kurtuluş Savaşı'nın ilk deniz şehidi oldu. Alemdar Ereğli'ye yaklaşınca, 5-6 sandal ve kıyıdan açılan ateş de Fransız gambotunu hedef aldı. Gambot kaçmak zorunda kaldı ve Alemdar yeniden Ereğli kıyısına oönerek demir attı.

Alemdar gemisinin güvertesi (üstte)
Alemdar gemisinde görev yapan subaylara ait rölyef tablo (altta)

Sonraki görüşmelerde Fransızların ısrarla Alemdar'ı istemesi, Türklerinse buna razı olmaması ve daha sonra Fransızların şartlarımızı kabul etmesiyle kabotaj haklarımızın da ilk adımı atılmış oldu. Bu olayla birlikte yapılan anlaşmayla Fransızlar tarafından tanınan TBMM ve Mustafa Kemal Atatürk, Mudanya ve Lozan ile de tüm dünyaca kabul edildi, tanındı.

Bir süre sonra da Alemdar, yine sert bir Karadeniz fırtınasını fırsat bilerek Milli Mücadele'ye katılmak için Ereğli'den ayrıldı. Gemi Amasra'da siyahtan griye boyandı. Yabancı bir gemi görüntüsü verilmesi ve böylece Trabzon'a ulaşmak amacıyla gemiye Fransız bayrağı çekildi. Alemdar, Trabzon'da coşkuyla karşılandı. Alemdar burada birkaç gün bekledikten hemen sonra, İstiklal Savaşı'mızın en önemli lojistik desteğini sağlamak amacıyla Novorossiysk seferine çıktı. Bundan sonra da sayısız seferleriyle Milli Mücadele'ye katkıda bulundu. •

Konur Ertop

Yeni bir dünyanın eşiğinde

1970'lerin "Kardelenleri"

"İnsan halleri''nin yazarı, Füruzan

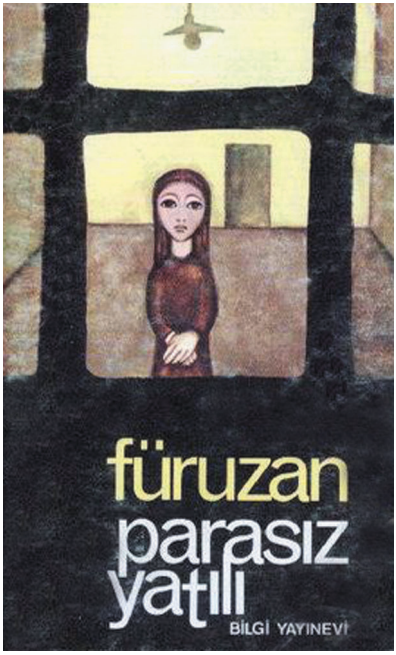
Füruzan'ın 1971'de çıkan ilk kitabı "Parasız Yatılı", yazarına Sait Faik Abasıyanık Öykü ödülüyle birlikte büyük ün de kazandırdı. Edebiyat dünyası ondan övgüyle söz etmeye başladı. Genç öykücünün başarılı yapıtları daha sonra birbirini izledi. »

Füruzan'ın başarısında güçlü gözlemciliğiyle zengin ayrıntılara yer vermesinin önemli yeri vardı. Öykülerinde toplumun alt kesiminden ezilmiş insanlar, yalnızlığa, yoksulluğa itilmiş genç annelerle küçük kızları, yerinden yurdundan uzaklara göçmek zorunda kalanlar, mutluluğu tatmadan uzun yılları geride bırakıvermiş yaşlılar görülüyordu. Füruzan olayları sıralamaktan hoşlanmıyordu. Onun kaygısı yaşamdan "kesit"leri, "durum"ları canlandırmaktı.

"Durum anlatmak bence önemli. Olaylar beni çekmiyor pek... Olayları yaşamış olan insanların, yaşadıktan sonraki halleri beni çekiyor." demişti.

Ele aldığı izleklere -geliştirip derinleştirerek- zaman zaman yeniden döndüğü olur. Bunun nedeni açıklarken de şunları söylemiştir:

"Epeyce bir zamandır 'sıradan insanlar', 'küçük insanlar' diye nitelenen, sanki başka tanımlama yapılamazmış gibi hep böyle nitelenenleri anlatmaya karar verdim ve hâlâ o kararı sürdürüyorum. Üstelik 3. binyılın değer karmaşası içinde kalabalıklar acı çektiklerinin ayrımına varamayacak denli örselenmekteler. İşte böyle bir yoldayım. İlginç konularla değil, tarihin ilk çağlardan beri kayda düştüğü acılarla ilgileniyorum."

Dünyayı haksızlıklar, anlayışsızlıklar sarmıştır. Öykülerde sıralanan durum ve kesitler doğup büyüdükleri topraklardan koparılanları, dağılan aileleri, sevgisizlik, yoksulluk çekenleri, hak etmedikleri yaşamları sürdürmek zorundaa kalanları gösterirler. Füruzan'ın öykü kişileri arasına ön sırayı alan kız çocukları küçük yaşta babasız kalmıştır. Annelerini yaşama yenilmemek için çırpınırken görürüz. Yazarın kendisi de ilkokula başladığı yıl babasını yitirmişti. Annesiyle birlikte uzun süre sıkıntılı yaşamları oldu; bu yüzden eğitimini de sürdüremedi.

"Parasız Yatılı"daki birçok öyküde babasız kalmış küçük kızların anneleri, çocuklarıyla birlikte yeni bir yaşama tutunmak için çırpınır.

"İskele Parklarında" öyküsündeki genç kadının eşi, iş kazasında ölmüştür. Küçük kızı bir yandan onu yaşama bağlar, onunla birlikte ayakta durmaya çalışır. Ancak bir yandan da çocuğunu bir ayak bağı sayar.

Ana kızı ağustos sıcağında hava almak için gittikleri parkta görürüz. Kadın, sürdürdükleri elverişsiz yaşama koşullarından tedirgindir:

Doğru dürüst beslenemezler, kaldıkları odada yıkanıp temizlenemezler. Kiralarını ödeyemezler. Artık satacak eşyaları da kalmamıştır. Yeniden evlenmeyi olanaksız görür. Kendini öldürmeyi bile geçirir aklından. Bütün kapıların kendisine kapalı olduğunu düşünür. Bir ablası vardır, ancak o da ona destek olmaktan uzaktır:

"Kapı aralığında on lira sıkıştırdı elime ablam. 'Vah benim canım kardeşim,' dedi. Keşke almasaydım o parayı. O parayla üzüntüsünü, ablalığını savdı. Yok gidemem onlara. Ama iş bulup çalışmak için bunu okula yazdırmalı. Nasıl?"

Bir öyküdeki küçük kız okula takunya ile gönderildiği için utanç içindedir. Başka bir öyküde ilkokulu bitiren küçük kız, umudunu parasız yatılı sınavına bağlamıştır. Ancak üvey babası, *"Kazanmana bu kadar sevinme. Kalırsan paraları ben ödeyeceğim,"* diyerek umudunu kırar...

Kitaba adını veren öyküdeki babasız, yoksul kızı, okulda Kızılay Kolu'ndan yemek yemesi utandırmaktadır. Giysileri uygun olmadığı için ulusal bayramlarda ona şiir okutmazlar. Beden eğitimi derslerine katılamaz. Annesi, hastanede çalışmaya başlamıştır; kız okula gidip gelecek, evde yalnız başına yaşayacaktır. Annesi yaşamını evde tek başına nasıl sürdüreceğini anlatır:

"Her sabah helvayla ekmek yersin. Çay zaten sevmiyorsun. Elim yanıyor, diyorsun. Okuldan gelince mangalımızı yakar sıcacık otursun, Gece kapağı ört ateşe. Ha benim kızım, sakın unutma. Benim aklımı evde bırakma. Sen akıllı kızsın."

Bir öyküdeki küçük kız okula takunya ile gönderildiği için utanç içindedir. **Başka bir öyküde ilkokulu bitiren küçük kız, umudunu parasız yatılı sınavına bağlamıştır.**

Kız okuyup öğretmen olacak, anne hastaneden ayrılacaktır. Sınava giderlerken anne, geleceğe ilişkin düşlerini kızına aktarır. Artık, okulun önündedirler:

"İçerden uğultular geliyordu. Yağmur taş duvarların arasından çıkan aykırı yeşillikleri parlatmıştı.

'Bizden de erken gelenler olmuş. Geç meç kalmış olmayalım?'

Hademe giyimli bir kadın onlara doğru yürüdü, taşlı yoldan. Bezgin,

alışık bakışlarıyla anne, kızın üstünden dışarda bir şeye bakıyordu. Anne, saygılı sordu:

'Geciktik mi acaba? Çocukların çoğu gelmiş.'

Hademe kadın ilgisiz: 'Parasız yatılı imtihanının çocukları hep erken gelir. Hiç gecikmezler.",

"Özgürlük Atları"nda ilkokulu bitiren kız çocuğu, öğrenimini sürdürmek için "parasız yatılı" sınavını kazanmaktan baska çıkış yolu görmez:

"Sınavı kazanmalıydım. Hiç yolu yoktu başka okumanın."

"Su Ustası Miraç"ta ise varlıklı ailenin ilerici görüşleri olan çocuğu Vedat, kimseye muhtaç olmadan kendini yetiştirmek için sınavla parasız yatılı okula girer. Katıldığı eylemler yüzünden cezaevine de düşecektir. Davranılarına, sınırsız malın mülkün başındaki dul annesi akıl erdiremez:

"Bu oğlan deli. Deli ki hem nasıl. Yedi köye duyurulacak deli. Tarlalar at sürmecesine, konaklar kervan durmacasına... Ama gelin görün, bu benim oğlum, bu benim üçüncü gözağrım, sürünmek ister. Hükümet parasıyla okumak ister. Muhtaçlığı mı var?"

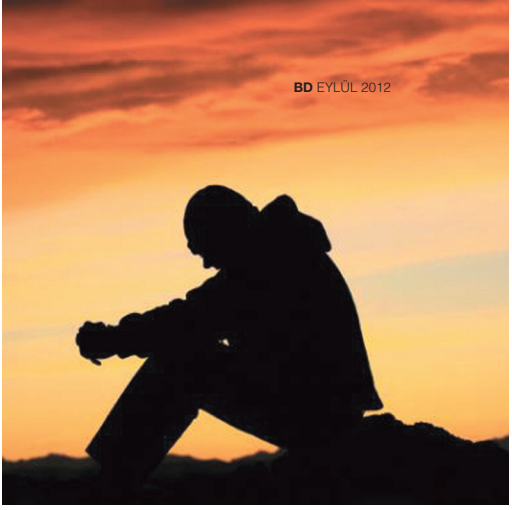
Vedat'ın tutuklanmasını, aileye sürülmüş bir leke sayan kardeşleri, onu kurtarmak için akıl dengesinin yerinde olmadığını gösteren bir rapor almayı tasarlar!

"Taşralı" öyküsünde babasını çok küçükken yitirmiş genç kız, yüksek öğrenim için büyük kentteki varlıklı teyzesinin yanına gelmiştir. "Titiz, eli sıkı" teyze, kızın annesinin yanlış bir evlilik yaptığı, yoksul birinin okumasının güç, üstelik de gereksiz olduğu görüşündedir. Kendi kızını okuttuklarını, ancak evlenip çoluk çocuğa karışınca diplomasının süs olarak kaldığını anlatır. Taşradan umutlarla gelmiş kız ise koca kenti, teyzesini, bu yepyeni dünyayı yadırgamıştır. Onun düşlediği bambaşka bir yaşamdır, bunu gerçekleştiremeyeceğini anlamıştır:

"(Saçlarımı) keseceğim. Hem de en kısa. Ders kitaplarımı değil, en sevdiğim yazarları alıp elime, bir dolu yeri gezeceğim. Dostoyevski'yi okuduğum kireç badanalı çıkmadaki kayısıların sessiz karanlıklarını ve hep su kokusunu arayacağım."

Bakışını kendi çocukluğunun "kardelenler"ine yöneltmiş Füruzan'ın işlemekten hoşlandığı konulardan biri de Balkan göçmenlerinin anayurda geldikten sonraki çileli yaşamıdır. Bu ilk kitabında yer alan "Edirne'nin Köprüleri", öyküsüne daha sonraları başkaları da eklenecektir.

"Edirne'nin Köprüleri" nde Balkan göçmeni bir ailenin İstanbul'daki yaşamı anlatılır. Varlıklı bir ortamdan kopup gelmiş aile, İstanbul'da geçim sıkıntısına gömülmüştür. Ancak yetim ve öksüz küçük kızı babaannesi, amcası, kuzeni, yengesiyle yoksul ama yine de özverili, mutlu bir aile ortamında buluruz. Babaanne dirençli, baskıcı ama sevgi dolu davranışlarıyla dikkati çeker. Yoksullukta kendilerinden farksız komşularının, onları "Pis göçmen, Edirne Çingenesi!" diye aşağılamasına, torununun upuzun saçlarıyla alay

edilmesine bile, görmüş geçirmiş babaannenin hoşgörülü, sevecen tepkisi insanlık dersi doludur:

"Edirne köprülerini görmüş mü de bu yalak ağızlıların kızanları. Derler Sabahat'a 'Edirne Çingenesi...' Benim akılsız gelinim de, keser onun altın saçlarını. Bak! Ben çıkarmış mıyım ak örtümü kafamdan? Bağırırlar bana sokak uçlarına kadar, 'Gâvur nine! Gâvur nine!' diye. Belli ki bunlar gâvuru sanırlar bir başka fenalık. Cahil olmasın kimse, bilmez o zaman başkaları da insandır."

Güngörmüş yaşlı kadınlar, ucuz alış-veriş için pazar yerlerinde akşamüstü, geç saatlerde dolaşırlar. Tezgâhlarda ise artık elbette sebzenin, meyvenin en kötüsü kalmıştır:

"Satıcı, nineme gülerek bakardı. 'Be anacığım. Sen de gelirsin pazarın bitimine. Sabahtan gelsen iyisini alırsın. Hem ucuz istersin hem de iyi.'

Ninem gereksiz bir acele içinde, 'Niçin ucuz, kötü olacak, derdi. Benim gül kokulu memleketimde her bir şey hem ucuz hem iyiydi. Biz zaten yapardık kendimiz bostancılık. Yetiştirirdik her şeyi ellerimizle."

Küçük yaşta yoksulluk nedeniyle kendi çevrelerinden koparılarak varlıklı ailelerin yanına verilmiş beslemelerin yazgısıyla da öykücü yakından ilgilenmiştir. "Nehir", "Su Ustası Miraç" öykülerinde onların yazgılarına tanık oluruz.

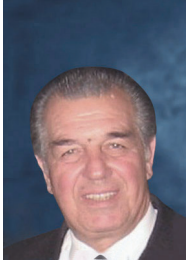
"Haraç" öyküsündeki Servet de, böyle biridir. Yaşamı boyunca yüzünün gülmediğine tanık oluruz. Hizmet ettiği aile yanında savrulup giden yılları, bir yük gibi taşıdığı Fatin Bey'le sevgisiz evliliği, yaşlanıp tükenişi, aşırı gerçekçi çizgileriyle anlatılmıştır:

"Fatin Bey sedirin üstüne kıvrılmış yatan Servet Hanımı gördü. Unuttuğu öfkenin yeniden sıcak sıcak şakaklarına yayıldığını duydu. Bir sürü paçavraya bürülü yatan bu kadından iğrendi. Sanki karlarla doluydu oda. Giyimlerle, paçavralarla sarındığı yetmiyormuş gibi, üstüne tozlu denk çuvallarını da örtmüştü. (...)

'Servet Hanım öldün mü? Servet Hanım öldün mü? diye bağırmağa başladı."

Ayrıntıları seven, gözlemlerini zengin ayrıntılarla dile getiren Füruzan,"Yazarlığımda uygulamak istediğim yöntemlerden ilki diyebilirim ki anlaşılır olmaktır. İkincisi ülkemin sorunlarına doğru bir açıdan bakabilmek" demişti. "Parasız Yatılı" bunu eksiksiz uygulayan bir çıkış noktası olmuştur. •

konurertop@butundunya.com.tr

Can Pulak

Cittum-Cezdum-Cordum

Doğu Karadeniz'i dolaştım. Yıllarca Ege ve Akdeniz'in turizm ve çevresi için savaşırken buraları ihmal etmişim.

En son 10 yıl önce gitmiştim. Bu sürede ne değişti acaba? Turizmde mesafe alabildi mi, çevre korunabildi mi, yoksa orası da güney sahillerimiz gibi, ranta yenik mi düştü?

Bunları incelemek için Bodrum'dan yola çıktım, İzmir üzerinden uçakla Trabzon'a geldim. İnternetten bulduğum bir kültür turuna katılarak, başladım dolaşmaya.

Seyahat acentaları güzel turlar düzenliyorlar. Fiyatları uygun, hatta 12 taksit yapanları bile var. Ramazan'da bile dolaşıyor yerli turistler. Bölge halkı memnun gelişmeden. Bazılarının iddia ettiği gibi, mahalle baskısı filan yok. Herkes dilediği kiyafetle rahatça dolaşabiliyor ortalıkta. En muhafazakar bölgeler dahi, turiste saygıyla, sevgiyle yaklaşıyorlar. Eskiden Ramazan'da çok yer kapalı olurdu. Şimdi öyle değil. Şehirde de açık lokanta ve kahveler var, yaylalarda da, köylerde de….

Hani şu çok tartışılan sahil yolu, kıyıları dümdüz etmiş. O güzelim plajların yerlerinde yeller esiyor. Ama baktınız mı, Avrupa'dakine benzer otoyola sahip olmuşuz. Karadeniz'in bir yerinden girdiniz mi, sonundan rahatça çıkabiliyorsunuz. Yola alışmış herkes. Trafik rahatlamış, ulaşım kolaylaşmış, öyle olunca otoyol kavgası da noktalanmış artık.

Şimdi HES problemi var Karadeniz'de. Halk hidroelektrik santraller konusuna çok bozuluyor. Gittiğim her yerde HES şikayeti dinledim. Bazı yerlerde gösteriler yapmışlar, bazı izinleri yargı yoluyla durdurmuşlar. Çalışan santrallerin dereleri cılızlaştırdığını, çay ve fındığın belli yerlerde kuruma tehlikesi yaşadığını söylüyorlar. Halk suyuna, ırmak ve derelerine ciddi şekilde sahip çıkıyor. İlerde bu sorunun daha ciddi boyutlar kazanacağını söylemeliyim.

Başbakan Rize'li ya, hemşehrileri çok kızıyor ona. Hele yaşlıları, hele kadınları çok bozuluyor. "Bizim uşak nasıl yapar böyle bir şeyi, gelmesin daha buralara" deyip duruyorlar ama, yine de koşup oylarını ona veriyorlar. En çok HES'e sahip bölgede, 5 milletvekili çıkarmış AKP. Hem kızıyorlar, hem gülüyorlar buna.

Karadeniz de, tıpkı diğer bölgelerimiz gibi kötü yapılaşmadan nasibini almış. Tüm sahilleri 8-10 katlı binalar-

la kapanmş. Köylerinde, hatta yaylalarında bile yüksek katlı apartmanlar var. Eskiden yaylalarda ahşap evler vardı. Şimdi bunların çoğu da betonlaşmış.

Bizim imar yasalarımızda bir tuhaflık var. Hep peynir kalıbı gibi yapılara, sefertası gibi apartmanlara izin veriliyor da, köşk gibi veya konak gibi projelere sıcak bakılmıyor. Trabzon'daki Atatürk köşkünü gezdim. Bir Rum tarafından yapılmış muhteşem bir binaydı. Mübadelede Rumlar gidince bina hazineye kalmış, Atatürk de bir gece misafir olduğu konağı çok beğenince, Trabzon halkı burayı alarak Ata'mıza hediye etmiş. Çiçekler içinde, çam ve meyva ağaçları arasında mükemmel bir konaktı.1934'de yapılıyor da şimdi niye yapılmıyor böyle güzel ve gösterişli binalar?

Karadeniz'in çevresini bozabilmek için ne mümkünse yapmışlar ama, doğa kendisini mükemmel şekilde koruyabilmiş. Öyle bir iklime ve yağışa sahip ki burası, bir ağaç devrilse, yerine beş ağaç çıkıyor. Beton bulaştırmadığınız her yer, yemyeşil ve canlı duruyor.

Batıda da, doğuda da süslemeyi bilmeyen bir milletiz. Güneyde de, kuzeyde de pek çiçek ve çiçekli bitki diken yok. Oysa iklim öylesine müsait ki, tüm kentlerimizi rengarenk hale getirebiliriz. Şehirlerde, kasaba ve köylerde balkonlara baktım, bir tek çiçek saksısı göremedim. Yolların kenarına dikseler bari, o da yok. O güneyin zakkumu var ya, Karadeniz'de daha bir güzel, canlı ve bakımlı duruyor. O palmiyeler, o hurma ağaçları yani feniksler, Japon gülleri, hatmiler, inanılacak gibi değil. Karayolları bunları niye ekmez ki refüjlere? Ege ve Güney'de ektiler, ne kadar da güzel durdu. Şimdi Karadeniz'e de ekseler.

Belediyelere çok iş düşüyor. Kentlerini çiçeklerle rahatça donatabilirler. Ne ekseler rahatça yetişir, ne dikseler sağlıklı büyür. Rize'ye komşu, Gürcistan'ın Batum şehrindeki botanik bahçesini gezdik. Neredeyse güney ülkelerindeki bitkilerin çoğu, o iklimde de yetişiyor. Orada olduğuna göre, bizde de olur elbette.

En çok HES'e sahip bölgede, 5 milletvekili çıkarmış AKP. Hem kızıyorlar, hem gülüyorlar buna.

Karadeniz'in yanında İsviçre'nin esamesi bile okunmaz. Bizim dağ ve yaylalarımızın muhteşemliği, ormanlarımızın güzelliği on basar İsviçre'ye. Tek eksiğimiz, dağ ve yaylalardaki yapılarımızın, onlarınki gibi şirin ve sevimli olmaması. Ama bunu da yapabiliriz, bunu da başarabiliriz. Devlet Karadeniz turizminin üzerine biraz daha eğilsin, inanıyorum ki mucizeler yaratır, milyonlarca Avrupa'lıyı buraya çekebiliriz.

Karadeniz konusunu işlemeye devam edeceğim. •

canpulak@butundunya.com.tr

Hazırlayan: YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınayın.

1 Kozal (Fr.)
a-Böcek Yuvası
b-Sargı
c-İpek Tül
d-Nedensel

2 Çaçaron (İta.)
a-Dönme devinimli aygıt
b-Geveze
c-Loş ışık
d-Küçük zoka

3 Didaktik (Fr.)
a-Öğretici
b-Kıvrık şapka
c-Süs eşyası
d-Sert içki

4 Şason (Fr.)
a-Yenilikçi
b-Taktik ustası
c-Hafif Ayakkabı
d-Metal nişan

5 Ökültizm (Fr.)
a-Kabalık
b-Müzik parçası
c-Gizlicilik
d-Sokak serserisi

6 Ekonomya (Lat.)
a-Tutumluluk
b-Düzenteker
c-Ensiz kılıç
d-Antlaşma

7 Fason (Fr.)
a-Belgesel
b-Taş devri mezarı
c-Kesim
d-Suyun metre/saniye değeri

8 Kalamar (Yun.)
a-Mayalanma
b-Mürekkep balığı türü
c-Gülünç durum
d-Fıçı cinsi

9 Ruba (İta.)
a-Kıvrık şapka
b-Motorsuz taşıt
c-Giyecek
d-Sert içki

10 Ajur (Fr.)
a-Yükseklik korkusu
b-Örgü gözeneği
c-Büyültme
d-Sırnaşık

11 Ajitasyon (Fr.)
a-Kışkırtma
b-Fantezi giyinme
c-Şaşırmak
d-İstenç yokluğu

12 Haf (İng.)
a-Manyetik alan
b-Çömlek kulpu
c-Gazölçer
d-Futbolda bir oyuncu

13 Deterjan (Fr.)
a-Düşünüş yolu
b-Denize dairesel ağ salma
c-Deniz anası
d-Kimyasal Arıtıcı

14 Fiyasko (ita.)
a-Mayın türü
b-Başarısız sonuç
c-Dalaveracı
d-Göz uyumsuzluğu

15 Gayzer (Fr.)
a-Gemiye verilen zarar
b-Renksizlik
c-Sıcak kaynak
d-Gezegen

Yanıtlar: 151. sayfada

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca. (Lat.) Latince
(Yun.) Yunanca (İng.) İngilizce

Metin Gören

Önemli olan katılmak(!) mı?

Modern Olimpiyatların kurucusu Pierre Fredy Baron de Coubertin'in, dünyanın bir numaralı spor organizasyonu için, **"Önemli olan bu görkemli şölene katılabilmektir."** şeklindeki sözleri, algılanma şekli ve boyutlarıyla kuşkusuz çok değişik biçimlerde yorumlandı.

Sporu, ulusal bir kalkınmanın çözümü, gerekli formülü gibi gören ülkelerle, katılmanın yapısal ciddiyetini anlamakta güçlük çeken ya da umursamayan toplumlar arasındaki aralık, kürsüye sıkça çıkanlar ile kürsüden uzak bir yerlerde duranlar şeklinde ekranlara taşındı... Katılabilmenin sorumluluğunu üstlenenlerle adamsendeciliğin kulvarına takılıp geride kalanların, ortak bir noktada buluşmaları olası değildi.

Bir tarafta, bilimsel bir çalışmada yer alan, "Önce tesis, sonra 8-12 yaş arasındaki çocuklara spor eğitimlerinin verilmesi ve sonra ulusal bütünlüğün simgesi, birlikte hareket" gibi hedefe gidecek oluşumlar…

Öte yanda, tesis fukarası, yarıştırabileceği sporcuyu güç ve geç bulan; ne yazık ki fanatizm içeren futbol dışında hiçbir sporu sevmeyen toplum

ya da toplumlar...

Örneğin, yetkililerin söz becerileri ile sürekli pompalanan ülkemiz; Türkiye... Alt yapımız çok eksik. Araştırma-bulma ve yetiştirme gibi; sporcu oluşumu alfabesinin ilk sözcükleri uygulanmıyor. Bir başka akıl almazlık da, tepeden tırnağa tüm spor gereksinimlerimizin, dış alımlar yoluyla karşılanması. Bu alanda yaşanan marka yarışında, büyük paralar ülke dışına kanatlanıp uçuyor.

Spor malzemeleri üretimindeki sanayinin, talebe yeterince yanıt veremedikleri için az gelişmiş ülkelere, kendi etiketini peşkeş çekerek ülkemiz için fason giysiler sipariş ettiği de biliniyor. Buna tüketim konusunda bilinçsiz bir toplum, biri eskimeden yerine alınan onlarca malzeme, sporla ilgisi olmayan bir marka fiyakası yarışı eklenince; ortaya görünüşte komik ama özünde dramatik bir portre çıkıyor.

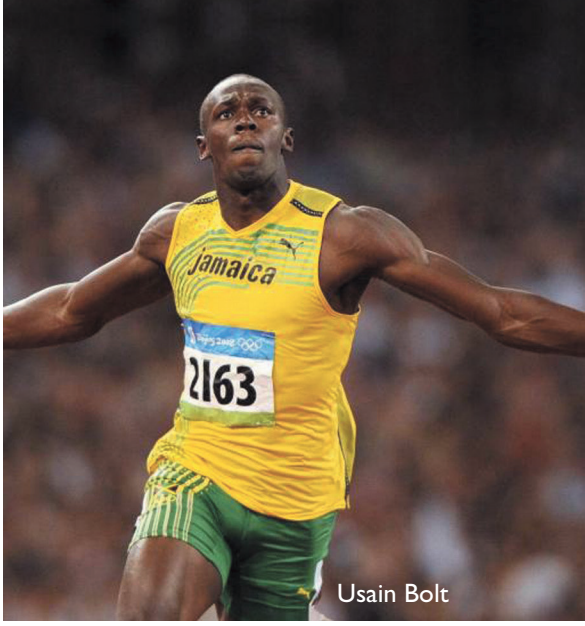
Okullardaki spor eğitimi derslerinin yok edilmesi ya da seçmeli hale getirilerek 45 dakika gibi komik bir zamana indirgenmesi, spora yatkın küçük bedenlerin büyük ölçüde yerel amatör kurslarla sınırlanmalarına neden oldu. Bunların en yaygın olanı da kuşkusuz futbol kurslarıdır. Oysa bu konuda halkı bilgilendirmek için en tepeden yapılan açıklamalar abartıda sınır tanımıyor! "Türk sporunun oluşumunda ilk kez" sözleri gibi, üyesi olduğu hükümetini abartı kulvarında yarıştırmaktan çekinmeyen Spor Bakanının, "Londra Olimpiyat Oyunları göstermiştir ki, 2020 Olimpiyatlarında Türkiye kürsülere çok sayıda sporcu çıkaracaktır." diyebilmesinin gerekçelerini anlamak gerçekten zor.

Nevin Yanıt

Genç Bakan, sayıca oldukça fazla sporcu katılımı ve rekor kırıp kürsülere çıkarak, çok madalya toplayabilmenin birbirinden farklı şeyler olduğunun ayırdında olmalıydı. Ayrıca Sayın Bakanın, Genel Müdürün, federasyon başkanlarının madalya sevdalarına; devşirme sporcuların kimliklerine iliştirilen ulusal ölçümlü paralar gölge etmemeliydi. Sanki 2008'deki Pekin Olimpiyat Oyunları'nda vurguladıklarımızdan kopya çekiyor gibiyiz.

Bu düşünce oluşumlarıyla daha çok tartışmalıyız... Hem de sonuna, sorunları çözümleyinceye dek tartışmalıyız. Türk çocuklarının ulusal niteliklere dönüşen yeteneklerini, düşünce erozyonuna uğramış siyasilerin yatırım alanlarından çekmeliyiz. Bunu başardığımız ve çocuklarımızı baskı altından, ekonomik salvolardan kurtardığımız an, sporumuzun kurtuluş müjdesini verebiliriz. Ve toplumsal yapımızın

Usain Bolt

abartı içeren söylemlerinden sporcularımızı çekip çıkarmalıyız. Nevin Yanıt kızımızın olimpiyat beşinciliğinin başarısını kutlamalıyız ama ona bir Avrupa Şampiyonu olduğunu anımsatarak, olimpiyat oyunlarında daha başarılı olabileceğini tatlı bir sitemle anlatabilmeliyiz.

Filenin Sultanları, Potanın Perileri gibi kulağa hoş gelen tamlamaları beğenmemek mümkün değil. Ancak, son Amerika karşılaşmasına dek iki yenilgi alan sultanların giderek düşen form grafiklerine bakmaksızın, güçlü rakipleri "Yenebilmek" üzerine oluşturulan söylemler, birer abartı ürünüdür. Türk toplumunda, herhangi bir spor dalındaki final karşılaşması sonucunda 'sporcuların canlarının sağ olmasını dilemek' insanımızın geniş anlayışının bir yansımasıdır.

Önce doğruları söyleyerek tartışmalıyız. Toplum, yapılan hataları da bilmeli... Bilmeli ki; özür gerekçelerini daha bilinçli kabul edebilsin. Tıpkı, Potanın Perileri yani Bayan Basketbol Takımızın teknik kadrosunun, "Faul yapsaydık, Rusya maçını kazanabilme yüzdemiz artardı" itirafı gibi...

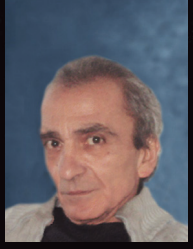
Dürüst olmalı, hazırcı olmamalıyız. Kendi özümüzden yaratacağımız gücün, yüksek düzeylerde seyredebileceğinin bilinciyle spor oluşumlarına yön vermeliyiz.

Siyasi çatıların altında spor yapılamayacağının gerçeğini de, Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu Jamaikalı sprinter atlet Usain Bolt'un bu konudaki cesur duruşunu bilincimize kazımalıyız. Ülkesinin eski bakanlarından Antonyo Jacien'in, 2005 yılındaki, "Günün birinde senin de hızın kesilecek, şöhretin bitecek. Gel bizim örgütümüzde siyaset yap. Sana bakanlık verelim, servet kazandıralım." teklifine, ünlü şampiyonun yanıtı sert olmuş ve bakanın siyasi yaşamını bir anda bitirmişti. Bolt'un, daha bugünkü şöhretine ulaşmadan önce verdiği yanıt çok ilginçti:

"Jamaika, her meslekten insandan oluşan şerefli bir toplumun devletidir. Sen aklı kısa adam! Bana, 'seni yasadışı ve şerefsizliklerle dolu bir yoldan geçirerek beyaz adam yapacağım' diyorsun. Benim siyahiliğim, bedenimin her yerinde. Ama aklımda değil.

Hiçbir Jamaikalı, beyaz olmak uğruna aklına ve karakterine fiyat biçmez..." •

metingoren@butundunya.com.tr

Mümtaz İdil

22 Aralık 1849 sabahı… Saat yedi... 27 yaşındaki delikanlı, dışarıdan gelen dayanılmaz uğultu nedeniyle uyandı. Komutlar yağıyor, kılıç şakırtıları geliyor, hücrelerin kapılarında dönen anahtar sesleri, sanki genç adamın beynini oyuyordu.

Ölüler Evinden Dosto

Kapı açıldı. Bir jandarma subayıyla, cezaevi görevlisi hışımla hücreye girdiler. Daha önce el koydukları sivil giysileri delikanlının suratına fırlattılar.

"Çabuk giy şunları!" diye bağırdı subay olanı. Cezaevi görevlisine dönerek, "İşi bitince kelepçeleri tak, ayağındaki zincirleri kontrol et!" talimatını verdi.

Sokağa çıkan kapının eşiğini geçer geçmez delikanlının yüzüne buz gibi hava çarptı ve sabah mahmurluğunu o an üzerinden aldı. Kendine gelir gibi oldu. Henüz ne olduğunu, nereye götürüldüğünü, neden götürüldüğünü bilmiyordu. Avlunun önünde tüm mahkûmları toplamış, arabalara bindiriyorlardı.

"Tek tek binin!" diye bağırdı askerlerden biri."Acele edin!"

Ayak bileklerindeki zincir yürümelerini zorlaştırdığından, sanki bir penguen sürüsü gibi, mahkûmlar iki

yana yalpalayarak arabalara doğru hızla yürümeye çalışıyorlardı. Zorlukla atlı arabanın basamaklarını tırmanan delikanlı, içerideki askere,

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu. Cevap alamadı.

Atlara vurulan kırbaçların ve gece yağmış karı ezen tekerleklerin sesinden başka ses duyulmuyordu. Arabadaki diğer iki mahkûm da sessizce önlerine bakıyorlardı. Delikanlı ikisini de tanıyordu, ama isimlerini anımsamıyordu. Kendisi gibi, onlar da Petraşevski hareketi içinde yer alan militanlardandı.

Muhafıza bir kez daha sordu: "Nereye gidiyoruz?"

Anılar: yevski

"Bunu söyleyemem," dedi oldukça esmer, ince yüzlü jandarma eri. Çekik gözlerine bakılırsa Orta Asya yöresinden olmalıydı. "Yasak!"

Delikanlı, Neva'nın üzerindeki köprülerden birinin üzerinden geçtiklerini fark etti. Arabanın camları ince buz tabakasıyla kaplıydı. Dışarı güçlükle seçiliyordu. Köprünün Litevnaya caddesine çıkan ucuna doğru ilerliyor olmalıydılar. Delikanlı, ceketinin koluyla camları silmeye çalıştı ancak jandarma eri izin vermedi. Diğer iki mahkûm çok tepkisizdi. Onların tepkisizliği delikanlıyı rahatsız ediyordu. Sanki onlar nereye gittiklerini biliyorlardı ve kaderlerine razı olmuşlardı. O zaman delikanlının içine derin bir kuşku düştü. İsimlerini anımsamadığı mahkûmlara nereye gittiklerini sormaya yeltendi, ama asker eliyle delikanlıyı uyararak konuşmasını engelledi.

"Bu gidiş, iyi bir gidiş değil," diye düşündü. Sırtından buz gibi terlerin

aktığını hissediyordu. "Diğerleri de geliyor! Herkes geliyor! Bu gidiş iyi bir gidiş değil."

Karşısında oturan askerin kıyafeti her zaman rastladığı kıyafet değildi. Dışarıdaki eksi otuza yaklaşan soğuğa rağmen askerin üzerinde paltosu yoktu. Her gün çamur içinde yüzen çizmeleri cilalıydı ve üzerindekiler günlük kıyafetinden çok daha parlak ve temiz görünüyordu.

Daha genç olanı ise hiçbir şey görmediği halde buzlu camın ardından dışarıyı boş gözlerle seyrediyordu.

Delikanlı derin bir iç geçirerek, diğer iki mahkûmun duyacağı şekilde, "Petraşevski ile Mombelli nerede acaba? Ya Grinyev, aziz dostum?" diye yüksek sesle mırıldandı.

Cevap askerden geldi:

"Meraklanma," diye söze girdi. "Hepsi arabalara bindirildi. Karanlığa doğru tüm dostlarınla birlikte gidiyorsun. Buna ben karar vermedim. Efendimiz Nikola'nın talimatı."

"Peki ama, nereye gidiyoruz?"

"Semenovski Meydanı'na…"

Mahkûmlardan daha yaşlı olanı cevap vermişti bu kez. Sakalları öylesine kirliydi ki, beyazları bile seçilemez olmuştu. Dudaklarının çevresi, tütün nedeniyle olsa gerek, kirli sarı görünüyordu. Bir an delikanlı ile göz göze geldikten sonra yeniden arabanın tabanına dikti gözlerini. Daha genç olanı ise hiçbir şey görmediği halde buzlu camın ardından dışarıyı boş gözlerle seyrediyordu.

"Semenovski Meydanı mı? Neden orası? Bu soğukta orada ne yapacağız? Tanrım, yoksa…"

Fyodor Mihayloviç Dostoyevski başını öne eğdi ve kendini kar birikintilerini ezen tekerleklerden gelen sesleri dinlemeye bıraktı.

"Bu gidiş, iyi bir gidiş değil..."

Bir saat kadar sonra araba durdu. Dostoyevski arabadan inince, önünde ve arkasında dizili on kadar arabadan dava arkadaşlarının indiğini gördü. Semenovski alayının atış alanına gelmişlerdi. Bütün gece yağan kar nedeniyle, alan beyaz bir çarşafla örtülmüş gibiydi. Meydanın çevresinde bir yığın

insan birikmişti. Fyodor Mihayloviç, bu insanların neden toplandığına da bir anlam veremedi. Bir şey izlemeye gelmiş gibiydiler. Şık giysiler vardı üzerlerinde. Bazıları çocuklarını da getirmişti. Zavallı yavrucaklar soğuktan titriyor, babalarının veya annelerinin kürklerinin altına sığınmaya çalışıyorlardı. Alanda dört-beş bin kişi vardı. Dostoyevski, bu kadar insanın neden alanda toplandığını anlamaya çalışıyordu.

Bu tuhaf görünümlü adamın yüzünde belirli bir ifade yok gibiydi. Ne korku seziliyordu yüzünde ne de küstahlık.

Tam o sırada, meydanın ortasına dikilmiş, gece yağan kar nedeniyle sol tarafları kara bürünmüş kazıkları gördü. O anda midesinin bulandığını hissetti. Başlarına geleceği tahmin etmişti.

"Bizi kurşuna dizecekler," diye fısıldadı. Yanında, dava arkadaşı Grigoriyev vardı. Toprağa üç kazık dikilmişti. Bu, üçer kişilik gruplar halinde kurşuna dizilecekleri anlamına geliyordu. Biraz ileride trampet ve borazan takımı bekliyordu. Sıranın en önünde Petraşevski, Mombelli ve Palm vardı. Üçü de başlarına geleceklerin farkına varmış, sıkıntılı bir şekilde kazıklara bakıyorlardı. Altışar kişilik gruplar halinde sıralanmışlardı ve Fedya birinci sıranın sonunda bulunuyordu. Yani, ölüm mangasının altıncı sırasındaydı. Bu nedenle Petraşevski'nin yüzünü net biçimde görebiliyordu. Bu tuhaf görünümlü adamın yüzünde belirli bir ifade yok gibiydi. Ne korku seziliyordu yüzünde ne de küstahlık. Belli belirsiz bir sıkıntı vardı, o kadar. Mombelli'nin de durumu pek farklı değildi, ama Palm'in yüzünden korku açıkça okunuyordu.

Meydana hızla bir atlı girdi. Bütün başlar o yana döndü. Atın üzerindeki hafifçe öne eğilmiş, dört nala infaz alanına atını sürüyor, elindeki kırbacı da sağa sola sallayarak bağırıyordu:

"Çekilin, savulun! Çekilin diyorum size!"

Kimse ne olduğunu anlamış değildi. Olağanüstü bir durum olmasa, kimse idam mangasının görevini kesme cesaretini gösteremezdi. Atlı soluk soluğa idam mangası komutanının önüne geldi. Selam verdikten sonra konuşmak için izin istedi. Yüzbaşıdan

onay aldıktan sonra yanına yanaştı. Konuşulanları kimse duyamıyordu. At üzerinde gelen subay fısıltıyla konuşuyor yan gözle de mahkûmları süzüyordu. Yüzbaşının yüzünde ise tuhaf bir endişe vardı. Dalgın dalgın başını sallıyor, söylenenleri anladığını belirtiyor ve bir anlamda onaylıyordu.

Sonunda atlı subay cebinden mühürlü bir zarf çıkartıp subayın eline tutuşturdu. İki adım geriledi ve selam verdikten sonra yeniden atına bindi. Bu kez atı tırısa almış, yavaş yavaş gidiyordu. Görevini yapmış olmanın bir rahatlığı vardı üzerinde belli ki…

Durum daha da karmaşıklaşmıştı şimdi. Bir anda mahkûmlar arasında, Çar Nikola tarafından bağışlandıklarına ilişkin bir dedikodu dolaşmaya başladı. Bazıları umutlarını seslendirmeye başlamışlardı. Çar'a karşı övgü dolu sloganlar atıyorlardı. Dostoyevski tedirgin bir şekilde çevresine bakıyor bir yandan da "Tanrı Çar'ı korusun," diye mırıldanıyordu. Etkilenmişti.

Petraşevski'ye baktı. Hiçbir tepkisi yoktu tuhaf adamın. Sıkıntılı bakışları kazıkların üzerinde dolaşıyor oradan yüzbaşıya dönüyordu. Ne bir umut belirtisi vardı yüzünde ne de umutsuzluk.

"Taş gibi bir adam bu," diye düşündü Dostoyevski. "Neden bu kadar çok adamı etkilediği belli oluyor. Yüzünden bir şey anlamak mümkün değil. Yüzbaşıyı bile tedirgin etti."

Gerçekten de, elinde mühürlü zarfı bir tehdit unsuru gibi tutan yüzbaşı Petraşevski ile göz göze gelmemeye çaba gösterir gibiydi. Bir zarfa bir diğer mahkûmlara bakıyor, ama herhangi bir şey söylemiyordu.

Gerilerden Akşamurov dayanamayıp bağırdı:

"Hey yüzbaşı! Bizi kurşunlamadan önce haberi paylaşmayı düşünmüyor musun? Söyle, bu kadar önemli olan haber ne!"

Yüzbaşı Çar Nikola'nın idam cezasını affettiğini belirten emrini yüksek sesle okudu. Bütün mahkûmlar Sibirya maden ocaklarına sürgüne gönderiliyorlardı.

Dostoyevski için yepyeni bir hayat başlıyordu: Ölüler evinden anılar.•

mumtazidil@butundunya.com.tr

Ölümsüz Shakespeare

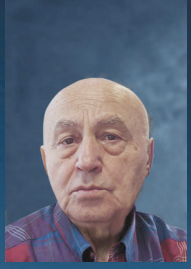

Abdullah *Cevdet, bir ara Shakespeare'in bütün eserlerini Türkçe'ye çevirmeye başladı. Bir iki çevirisi de yayımlandı. Fakat bunlar hiç de başarılı tercümeler değillerdi. Bir ara Süleyman Nazif'e dert yanarcasına, "Biliyor musun, şu Shakespeare'i tercüme işini bitirmeden öleceğim diye korkuyorum." dedi.*

Arkadaşı Süleyman Nazif, onunla aynı görüşte değildi: "Ben de tam aksine Shakespeare'i çevirme işini ölmeden bitireceksin diye korkuyorum. Herkes Shakespeare'in eserlerini ölümsüz diye bilir. Sen onları Türkçe'ye çevirmekle ölümlü olduklarını ispatladın!"

YAŞAMDAN GERÇEK ÖYKÜLER

Suat Türker

Eyvah... Bayrak düştü! Durdurun treni.

Kalabalık... Kalabalık... İğne atsan yere düşmeyecek. Sirkeci garı tarihi günlerinden birini yaşıyor.

Almanya'ya işçi göçü var. İlk kafilelerden biri gidiyor. Birbirlerine sesleniyorlar. "Su aldın mı?" "Pasaportunu, paranı kağıtlarını iç cebine koy." "Al bu çengelli iğneyle cebinin ağzını iğnele."

Yaşamlarının en uzun yolculuğuna çıkacaklar. Gelecek heyecanı ağızları kurutuyor, seslerini kısıyor. Kimse aklında biriken soruları diğerine sormuyor. Ancak ortak duyguları; Korku ve endişe.

Tercümanlar, görevliler ellerinde kağıtlar son uyarıları yapıyorlar.“Tuvaletleri temiz tutun. Çöpleri koridorlara bırakmayın.”

Karton kutular içinde yolluklar dağıtılıyor. Kara tren hareket düdüğünü çalıyor. “Düüüt.”

Düdük sanki acılı, acılı ötüyordu. Pencerelerden sarkanlar yakınlarıyla son defa el ele tutuşmaya çalışıyor. Birbirlerinin sıcaklığını duyacaklar. Tren ağır ağır hareket ederken Bayraklar ortaya çıkıyor. Kırmızı, kırmızı

bayraklar pencerelerden sallanıyor.

“Vatan... Sana Allaha ısmarladık vatan.”

Göz yaşı sel gibi akıyor. Makinist hem düdük çalıyor, hem de trenin hızını arttırıyor. Peronda bekleyenlerin yaşlı yüzleri, mendil sallayan elleri kolları, sonra vücutları, yavaş yavaş gözlerden siliniyor.

Elbette ki, gidip de gelmemek, gelip de görmemek var.

Çünkü bu, adı henüz konmamış bir göç.

Çocuğu, yeğeni, amcası o trende.

Kara trenin Anadolu insanının gönlünde ayrı bir yeri vardır. Onların yaşamlarının ve türkülerinin bir parçasıdır.

KOMPARTIMANDAKİ altı yolcu da sessiz ve dalgın. Pencerelerden bakıyorlar. Kırlar, ay çiçekleri, yeşilli sarılı mavili tarlalar akıp gidiyor. Ama, onları kimse görmüyor.

Herkes Almanya hayalleriyle beyin kaplarını dış dünyaya kapatmış heykel gibi oturuyorlar.

Pencerenin önünde oturan Sami'nin aklında beş yaşındaki kızı var. Sarıkızın ağlayıp ağlayıp da beş yaş güzelliği içinde pembe yanaklarından akan yaşları görür gibi oluyor. Kızı son anda tutturmuştu 'Kırmızı ayakkabı isterim' diye. Komşunun kızında vardı. O da istiyordu. Alamadı çünkü parası yoktu. İçinden dört çocuğunun en küçüğü kızıyla konuşuyordu. “Alacağım kız sana alacağım bir düzine ayakkabı. Hele bir Almanya'ya varalım da.”

Kapı kenarında oturan Hüsnü kadınlara düşkündü. İkide bir de cebinden avucunun içine sığan, arkası ay yıldızlı yuvarlak bir ayna çıkarıp yüzüne dikkatle bakıyordu.

Sorsalar söylemezdi ama, Almanya'ya sarışın ve tombul kadınlar için gidiyordu.

HAYALLERİ bir bir saymaya imkan yok.

Sanki o giden yolcu treni değil de masallardaki hayal treni. Hayal tünelinde ilerliyor. Hayallerini kantara vurma imkanı olsa tren bu yükü çekemezdi.

Ortada oturan Japon Rıza'nın içinde kabaran, patlamaya hazır duygular vardı. İçinde 'Hınç' kaynıyordu. Kayın pederi sağlığında mal taksimi yapmış, Sami'nin karısına hiçbir şey vermemişti.

"Kız çocuğudur ona miras değmez. Ne yapacaksa kocası yapsın." diye de haber göndermişti.

Rıza, Almanya'da para kazanacak kayın pederinin vermediği tarlaların hepsini satın alacaktı. "On dönüm.. Yirmi dönüm... At paraları masanın üzerine. Hepsini peşin, peşin al. Görsünler günlerini. Miras öyle verilmez, böyle alınır."

Hiç kımıldamadan oturan kısa boylu beyaz gömlekli çelimsiz genç, kan davasından kaçıyordu. Kan davası onların ailesini kemirip bitirmişti. Ancak kendinin duyduğu hafif bir sesle mırıldanıyordu: "Kimse adresimi bilmeyecek. Bıyıklarımı da kestiririm. Bir de gözlük. Belki adımı da değiştiririm."

Arkadaşlarının sonradan anlattıklarına göre bu genç Almanya'da çalışmaya başladıktan 26 ay sonra Münih'de hasımları tarafından vurulup öldürülmüştü.

Kara tren sadece onları ve hayallerini değil, örf adet ve töreleri de Almanya'ya taşıyordu. Bu nedenle de yükü ağırdı.

TREN bir tempo tutturmuş gidiyordu.

Süratini ne azaltıyor ne de çoğaltıyordu. Sadece tekerleklerin rayların eklem yerlerinden atlarken çıkarttığı ses duyuluyordu. Kimse konuşmuyordu. "Neredeyiz." "Bulgaristan'a girdik." Bulgaristan hakkında hepsinin kulaktan dolma korkuları vardı. "Korsanı, polisi, askeri adamı sopalar, sonra da sebepsiz yere içeri atarlar izini kimse bulamaz."

Bulgaristan hakkında hepsinin kulaktan dolma korkuları vardı. Biri bilirmiş gibi bilgi verdi. "Korsanı, polisi, askeri adamı sopalar, sonra da sebepsiz yere içeri atarlar izini kimse bulamaz."

Tren Sofya'da durdu. Hepsi pencerelerden sarktılar. Aşağıda, bayat simit un kurabiyesi, halka tatlı, bardakla su satan satıcılar vardı. Türkçe bağırıyorlardı. "Taze simit... Tatlıcı geldi, tatlıcı...Sudan içen..."

Tren Bulgaristan'ın küçük kasabalarından birinde yavaşladı ama durmadı

Çünkü , Almanya treni ara istasyonlarda durmuyordu.

Trenin pencerelerinde birikenler yine bayrakları çıkartıp sallamaya başladılar. İstasyondakiler de onlara el sallıyorlardı. Tren istasyonu geçtikten sonra hızlandı.

Birden bir bağırtı duyuldu."Bayrağı düşürdüm... Bayrağı bırakmayalım."

Haber kompartımanlarda, dar koridorlarda telsiz hızıyla duyuldu. Yüzler gerildi. Eller titredi. Çaresizlik içinde yere çömelen genç ağlamaklı bir sesle konuştu:

"Rüzgar sert esti. Bayrağın sopası elimden kaydı ve bayrak düştü."

Çareyi Laz Nizam buldu.

"Arkadaşlar, bu bayrağı bu topraklarda bırakmayalım. Çaput yapıp kıçlarını silerler..."

"Ne yapalım."

"Treni durduralım."

"Ama nasıl."

"İmdat kolunu çekelim."

"Cezası vardır."

"Ne cezası varsa razıyız."

Nizam bağırdı:

"Cezasına razı mıyız?"

Topluca, gür bir ses yükseldi.

"Razıyız."

Nizam kanepenin üzerinde yürüdü. Pencerenin üstündeki imdat koluna tüm gücüyle asıldı. Kola bağlı

Bir Bulgar polisi yarım Türkçesiyle seslendi.

"Aşağı inmek yok. Trenden inmek yasak. İnenler doğru mapusa..."

Pencerelerden bakanlar ellerindeki Türk bayraklarını da sallıyorlardı. Kimsenin onlara böyle bir şey yapın dediği yoktu. Ama içlerinden öyle geliyordu.

Demek ki tahta bavula iç çamaşırı, peynir ekmek, bir de bayrak konmuş. Yoksa bu kadar çok bayrak nerede bulunur. İstasyonlarda, yollarda insan görünce bayrak çıkarıp sallıyorlardı.

TREN Bulgaristan'ın küçük kasabalarından birinde yavaşladı ama durmadı.

kurşun mühürlü ince tel koptu.

Tren raylar üzerinde gıcırtılı sesler çıkararak, büyük bir sarsıntıyla durdu.

Bir anda kapılar açıldı. Her vagonun kapısından onlarca kişi yere atladı. Süratle geriye doğru koşuyorlardı. En önde bayrağı düşüren genç vardı. Bir hayli koştular.

Makinist, kondoktörler, gümrükçüler, askerler şaşkınlıkla bir birlerine bakıyorlardı. Durumdan haberi olmayanlar pencerelerden sarkmışlar soruyorlardı.“Adam mı düştü. Ne oldu?”Bağırtılar, alkışlar birden yükselince şaşkınlıkları daha da arttı.

“Adam düştüyse neden alkışlıyorlar?”

“Adam değil bayrak düştü.”

Trenden atlayanlar hızla koşuyorlardı. Bayrak en öndeki gencin elinde dalgalanıyordu. Sanki, atlarının üstünde rüzgar gibi uçan süvari bölüğü geliyordu.

“Bulduk, bulduk.”

Alkışlar, alkışlar.

“Yaşa, varol. Bırakmadık bayrağı.”

Kucaklaşanlar, ağlaşanlar vardı.

BULGARLARIN soruşturması sert başladı. Omuzlarında tüfek asılı üç askerle gelen bir subay bağırıp çağırıyordu. Bulgarca konuştuğu için subayın ne söylediğini anlayan yoktu. Ama sinirli halinden ne dediği belliydi. Türk işçileri sessiz duruyorlar, olacakları bekliyorlardı. Görevliler, imdat kolunun hangi kompartımandan çekildiğini araştırıyorlardı. Sonunda buldular.

Her kafadan bir ses çıkıyordu. Önce, 'elimiz çarptı veya biz bilmeden imdat kolunu çektik 'diyelim dediler.

Laz Niyazi itiraz etti;

“Ben çektim oni... Söylerim da... Kellemi alacak değil ya...”

Biri parmağındaki altın yüzüğü, altın kaplama Omega marka saatini çıkarıp subaya uzattı.

“Bunlar düğünümde geldi. İkisi de kıymetli. Al senin olsun kapat bu konuyu yolumuza devam edelim.”

Bu sırada Alman firmasının temsilcisi tercümanıyla geldi. Tren görevlilerine sert bir şekilde konuştu.

"Böyle bir şey olmuş. Treni yoldan alıkoyamazsınız. Cezası neyse verelim ve yolumuza devam edelim. Yoksa şimdi Alman elçiliğini arayacağım."

Bu konuşma etkili oldu. Bulgar görevliler aralarında konuyu tartıştılar ve para cezası vereceklerini söylediler.

Ceza 350 mark idi. Herkes, uzatılan şapkaya ceket astarlarında, çoraplarında sakladıkları marklardan attılar. Biri de devamlı parayı sayıyordu. En sonunda, arkadaşlarını uyardı:

"Tamam arkadaşlar. 350 mark oldu. Artık para atmayın şapkaya."

Zabıtlar tutuldu, makbuzlar imzalandı. Tren yoluna devam etti. Yolcuların içleri çok rahattı.

Sanki içlerine coşkulu bir duygu seli gelmiş ve bütün korkularını, huzursuzluklarını silip götürmüştü. O saatlerden sonraki saatler neşe içinde geçti.

YILLAR sonra Almanya trenindeki o kompartımandaki altı kişiden biri olan Kara İbrahim ile karşılaştık.

Yaşı yetmişe varmıştı. Felç geçirdiği için elindeki bastona dayanarak yürüyordu. Felçli ayağını da yerde sürüyordu.

Anılar tekrarladı. Komik olaylara gülündü.

Sıra, 'Hiç unutamadığım ve unutmayacağım bir olay' dediği bayrak olayına geldi. Anlatmak istemez gibi duraladı.

Bir süre sustuktan sonra hızlı hızlı konuştu:

"Biz doğuluyuz..

Treni durdurup koşanlar arasında bizimkiler çoğunluktaydı. Yani doğulular...

Türk bayrağını yabancı bir ülkede yerlerde paçavra gibi bırakmak istemedik. Hepimiz heyecanla koştuk. Şimdi ise bayrak tartışmaları yapılıyor. Çok üzülüyorum...Çok...

Bu tartışmaya girenlere, lütfen bizim bayrak hikayemizi anlatın da hatırlasınlar bazı şeyleri..."•

suatturker@butundunya.com.tr

CESARET VE ESARET

Bir Hint masalına göre, kedi korkusundan devamlı endişe içinde yaşayan bir fare vardı. Büyücünün biri fareye acıdı ve onu bir kediye dönüştürdü. Fare, kedi olmaktan mutlu olacağı yerde, bu kez de köpekten korkmaya başladı. Büyücü bu kez onu bir kaplana dönüştürdü. Kaplan olan fare, bu kez avcıdan korkmaya başladı. Büyücü baktı ki, ne yaparsa yapsın farenin korkusunu yenmeye imkân yoktu. Onu eski haline döndürdü. Ve dedi ki: "Sen cesaretsiz ve korkaksın. Sende sadece bir farenin yüreği var. Seni neye dönüştüsem çare yok. Ben sana yardım edemem."

Çetin İmir

Orta Asya Türk Sanatında Balballar

"Şamanizm inanışına göre; Var olan her şey gibi, insanın da hem bir tek, hem de birçok olduğuna inanılırdı. Ruhların hepsi, aynı zamanda ve bir yerde bulunurdu.

Bu ruhlar, onun dışında, kanında, kemiklerinde soluğunda bulunur, vücudunda ve yaşamlarını, o insanın ölümünden sonra çeşitli yerlerde, tıpkı yaşayanlar arasında bulunuyormuş gibi, var olunan gökte, ataların totemik bölgesinde, mezarın içinde, sancakta, **"balballar"** da sürdürebilir; başka bir vücutta yer alabilir."

Çeşitli balbal örnekleri

Ölen kimsenin hayattayken savaşta öldürdüğü kişilerin simgesi olan taşlar veya heykellere balbal deniyor ve bunlar da mezarın etrafına dikiliyordu. Balballar ve ölene kurban edilen hayvanlar, öbür dünyada hizmete tahsis edilmiş sayılıyordu. Ölenin, onun maiyetinin ve balballar ile kurbanlık hayvanların tasvirleri dikili taşa oyulmuş bir heykel veya kabartma olmaktaydı. Ölenin hayat safhalarını temsil eden levhalar da taşa nakledildiyor veya az kabartmalı şekilde oyuluyor ya da kırmızı boyayla çiziliyordu. Bu eserlerin üslubu ilkel, fakat çarpıcı bir ifade biçimiyle kendini gösteriyordu.

İnsan tasvirlerinin hiçbiri diğerine benzememek ile kaynaklarda ölenin portresinin yapıldığı hakkındaki bilgi teyit edilmiş bulunmaktadır. Sin adı verilen bu mezar abidelerinin bazısında Türk sanatkârlarının adları da okunmuştur.Ölen hükümdarlar veya kahramanlar için kabirlerinin başına hayatta iken savaşıp öldürdükleri kişilerin sayısı kadar balballar dikerlerdi.

Bu saydıklarımızın hepsi Türklerin semavi dinlere girmeden önceki adetlerinin umumi bir görüntüsüdür. Hatta bunların bazıları islamiyeti kabul ettikten sonra da,

Türklerin dini hayatlarında süregelmişlerdir. *(2)*

Biz burada, Ukrayna Steplerinde, eski adıyla Deşt-i Kıpçak denilen bölgede XI. ve XIII. Asırlardan kalma, Kıpçak taş sanatı, heykelleri veya balballarından söz edeceğiz. *(3)*

Taş, maden ve seramiğe nazaran sağlam bir madde olduğu için, insanın yaratıcılık fikri ile teknik ve sanatkârlığının önemli kaynaklarından biri olarak kullanılmıştır. Özellikle maddi ve manevi kültür tarihinde önemli rol oynamıştır. Muhafaza edilmesi ve sadeliği sayesinde geçmişten günümüze değin çok sayıda heykel ve abide kalmıştır. Halklar, onların üzerine kendi hayat tarzlarına özel izlerini yansıtarak kültürel miraslarını bırakmışlardır.

Deşt-i Kıpçaktaki balballar veya ‘kamenniy babi’ hakkında pek çok insan çalışmıştır. Konumuzla ilgili ilk problem bu heykellerin kimliğine ilişkindir. Doğu Avrupa ve Asya steplerinde bulunan bu heykellerin değişik halklara; İskit, Sarmat, Hun, Got, Ugor, Peçenek, Bulgar, Slav, Moğol, Kıpçak ve diğer boylarla da bağlı olduğu hakkında çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Hatta bir kurama göre Tunç devrinde yaşayan boylara ait olduğu da söyleniyordu. 1885’te taş kesme sanatının eski Türk boylarına ait olduğu kabul edilmişti. Bu kanaat günümüz için de geçerlidir. Pek çok bilim adamı, dış şekliyle birbirine benzeyen heykelleri, tip, cins, şekil, giyiniş tarzı,

Bir başka balbal örneği

Kare planlı yapı ve dikilitaş

ikon ve kompozisyon özelliklerine göre tasnif etmişlerdir. Yazılı belgelerin eksikliği nedeniyle araştırmacılar bunca arkeolojik, tarih ve plastik sanat ürünleri ile yüz yüze gelince o devri yaşayan halkların hayat tarzlarını ve düşüncelerini daha iyi yorum ve tahlil edebilirler.

Taş heykellere değişik zamanlarda değişik adlar verilmiştir. Orhon yazıtlarında balbal olarak anılmaktadır. Taş üzerinde yazı veya resim an-

lamındadır. Kahraman asker anlamında da kullanılmaktadır. Rusya'da eskiden onlara 'balvan' (abdal) denilmiştir. İgor Destanında 'timu tarakanski balvan' şeklinde geçmektedir. Taş heykellerin terminoloji literatüründeki adı 'kaminneya baba' (Taş baba)'dır.

XIX. Asrın araştırmacıları sonuçta fikir birliğine ulaşarak, Asya, Güney Sibirya, Kazakistan, Güney Avrupa steplerinde bulunan taş heykelleri aynı isimle adlandırmışlardır ki o da 'Kamennaya Baba'dır. Türkiye'de ise bunlara 'balbal' denmektedir. Deşt-i Kıpçak halkı ise 'baba-babi' sözcüğünü tercih etmektedir. Heykellerin % 50 ile 70'i şişman ve ihtiyar kadınları temsil ettiği için, Rusça'daki 'babuşka' kelimesinin etkisiyle de 'kamennaya babi' olarak adlandırılmıştır. Taş Balbal'ın insan biçimli heykellerdir.

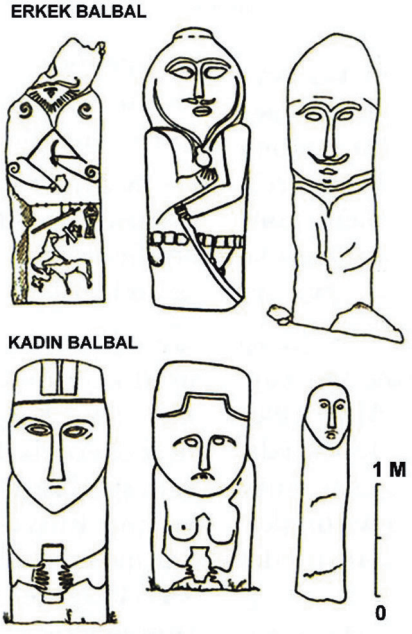
Kıpçakların adı unutulmuş, fakat steplerde diktikleri heykeller bugüne değin kalmıştır.

Sibirya Türklerine ait balbalların varlığını Orhon yazıtlarından biliyoruz. Fakat bu belgelerde de fazla detaylı açıklama yoktur. Genellikle edebi alanda, doğu Avrupa'da bulunan heykeller hakkındaki bilgiler, XIII. Asırda yaşayan ozan Nizami'den alıntıdır. Nizami, şiirlerinde "Kıpçak askerlerin, steplerden geçerken taş heykellere tapıp hediyeler getirmesinden" bahsetmekteydi.

Bir başka kaynak ise 1253 yılında Kıpçak Steplerinden geçen elçinin yazdıklarıdır. "Kıpçak askerleri türbelerin üzerine toprak yığınları yapmakta ve yüzleri doğuya dönük olarak ve ellerinde belleri hizasında kâse tutan heykeller dikmekteydiler. "Bu iki çağdaş şair heykellerin Kıpçaklara ait olduğunu kesin bir şekilde söylemekteydiler. Asırlar geçmiş, Kıpçakların adları kitap sayfalarından silinmiş, âdetleri, gelenek ve görenekleri unutulmuş, fakat steplerde diktikleri heykeller günümüze değin kalmıştır.

Balballarla ilgili olan ilk harita 1851'de ortaya çıkmıştır. Harita Rusya içişleri bakanlığı memuru A. İ. Piskarov'undur. Piskarov Rusya'da bulunan bütün heykeller hakkında bilgi toplamış ve heykellerin tasvirinin yapılması tavsiyesinde bulunmuştur. 1871'de A. S. Uvarov 1000 heykel üzerinde

Erkek ve kadın balbal çizimleri

tasnif yapmaya çalışmış ve heykelleri 3 gruba ayırmıştır.

Bunlar: **1. Ayakta dikili olanlar, 2. Oturanlar, 3. Çömelmiş olanlar.**

Bu heykelleri evrimlerine göre de tasnif etmiştir.

Bunlar: **1. Kaba-saba olanlar, 2. Rölyefli olanlar.**

O, sonuç olarak bütün heykellerin aynı halk tarafından yapıldığına ancak farklı tarihlerde yapıldığına ulaşmıştır.

Kadın biçimli Kıpçak tas heykellerin insan şekli: Kıyafet, donanım, saç ve eşya ile süslerden ibarettir. Kadın ve erkek heykellerinde küçük farklılıklarla da olsa bazı değişik karakteristik özellikler mevcuttur. Giyim unsurları, kaftan, şalvar, çizmeler birbirine benzese de askeri donanım sadece erkek heykellerine mahsustur. Kadın heykellerinde zengin başlık çeşitleri, süs eşyaları görülmektedir.

Erkek kıyafetini oluşturan unsurlar, dizlere kadar uzanan kaftan, pantolon şalvar, gömlek, kemer, kısa çizmeler, başında şapka, kapüşon veya başlık, savaşçıların miğferi, kemerli zırh gömleği, kılıç, ok, hançer vardır. Günlük eşya bele takılmıştır.

Bunlar: Bıçak, çakmak, kese, tarak, iğne, çalgı aletleri ve nadir olarak aynadır. Bazı heykellerin ilginç olan tarafı şapka altından bele kadar uzanan 2-3 saç örgüsünün bulunmasıdır. Bu saç örgüleri arkadan beldeki kemerin altına sokulmaktadır. Heykellerin giysileriyle Türk halklarının kıyafetleri birbirine benzemektedir.

Görülüyor ki; eserlerin bulunduğu kapalı bir coğrafya nedeni ve eski Sovyet toprağı oluşundan dolayı çok fazla bilgiye ulaşılamamıştır. Dolaylı bilgiye erişebilmek de kirliliğe neden olmaktadır. Yakın bir tarihe değin

Balbal kült alanı

Moğolistan dışındaki araştırmacılar, arkeologlar ve sanat tarihçileri bu nedenle hem bilgiye hem de bu eserlere, yetkililerce izin verilmediğinden ulaşmakta hayli zorlanmışlardır. Asya kıta coğrafyasının sayısız bölgesinde çok değişik türde ve çeşitli balbal heykeli görmek mümkündür.

Sonuç olarak Kıpçak heykelleri dini ayin törenlerinde kullanılmaktaydı ve onların ilk duruş yerleri mabetlerdi diyebiliriz. Mabetlerin kullanılışı; atalara tapma, toteme saygı ve koruyucu anaya tapınma (Umay ana) içindi. Heykellerin tasvirleri de

Khirigsuur'da iki dikili taş

bize pek çok şeyi anlatmaktadır. Eşyaların çeşitliliği ve bolluğu, dikkat çekicidir. Bu ayrıntıların çoğunu; giyim, donanım, süs eşyaları, saç şekilleri, başlık ve ayakkabı çeşitlerini, heykellerin üzerinden ve yazılı belgelerden öğreniyoruz.

Gerçekten de Sovyet araştırmacıları Türklerin, özellikle İslam öncesi dönemleri hakkında detaylı araştırmalar yapmışlar, buluntuları kaliteli müzelerde depolamış ve sergilemişlerdir. Ancak değerlendirmeleri / tezleri, bilim için gerekli olan antitezler yani başka ülkelerin araştırmacılarının aynı malzeme üzerindeki düşünceleri eksik kalmıştır. Ortaya konulan sentez, bilimin vardığı sonuç olarak kabul edilebilir ama bu olgu sadece Sovyet bilim adamlarının tekelinde kalmıştır. Nihayet, 1991 yılı ile birlikte Sovyetler Birliği'nde herkesin bildiği gelişmeler yaşanmış ve sadece kültürel bulgular değil, gerek bilimsel, gerek sosyolojik, her türlü bilgi dünyanın kalan kısmı ile paylaşılmaya başlamıştır.

cetinimir@butundunya.com.tr

Kaynakça: ***(1)*** *Kazım Şahin H. Ünv. Sanat Tarihi Böl. 3. Sınıf Öğrencisi (Görseller)* ***(2)*** *Dr. Sadettin Gömeç A. Ünv. DTCF Öğr. Üyesi* ***(3)*** *Dr. Erdoğan Altınkaynak Giresun Ünv. Fen / Edebiyat Fakültesi Öğr. Üyesi*

AÇIKSÖZLÜ ŞAİR

İRAN *şahlarından biri şiir yazmaya pek meraklıydı. Ama yazdığı şiirleri de saçma sapan karalamalardı. Bunları dalkavuklarına okur, adamcağızlar can korkusuyla kendisini göklere çıkarırdı. Bir gün şiirlerinden birini, ünlü İranlı Şair Kani'ye okuttu. Toksözlü biri olan Kani, şiirlerin çok berbat olduğunu Şah'ın yüzüne açıkça söyledi. Şah öfkeden küplere bindi.*

"Çabuk!" dedi, "Çabuk bu herifi zindana atın!" Şah'ın emri üzerine şair bir zindana kapatıldı. Zavallı şair, uzun süre zindanda kaldı. Nihayet yakınlarının ısrarına dayanamayan Şah, şairi zindandan çıkartıp huzuruna kabul etti. Şah "Ey Kani! Seni affettim! Zindanda kaldığın sürede, şiir yazma kabiliyetim gelişti. Şimdi al şu yeni şiirlerimi oku ve bana fikrini söyle!" dedi.

Ünlü şair, şiirleri alıp okudu. Kâğıtları Şah'a geri verdikten sonra şöyle dedi: "Şahım, ben kulunuz yine zindana dönüyorum!"

Sema Erdoğan

Postacı Adana Yollarında

Altmışlı yıllara damgasını vuran iki türkü... Dönemin halk müziği sanatçılarının sesiyle ünlenen ve çok sevilen "Postacı" ve "Adana Yollarında" türküleri... Bu iki türküyü Türk müziğine kazandıran emekli posta dağıtıcısı Abdurrahman Yağdıran, 7 Nisan 1934'te Adana'da dünyaya gözlerini açarken, sıkıntılı bir çocukluk dönemi geçireceğinden elbette habersizdi.

Bir Türkü Sevdalısı Abdurrahman Yağdıran

Doğduğunda Atatürk Cumhurbaşkanı, İsmet İnönü ise Başbakan idi. TRT kayıtlarında 'Mahalli Sanatçı' olarak geçiyor adı... O, tam anlamıyla bir türkü sevdalısı...

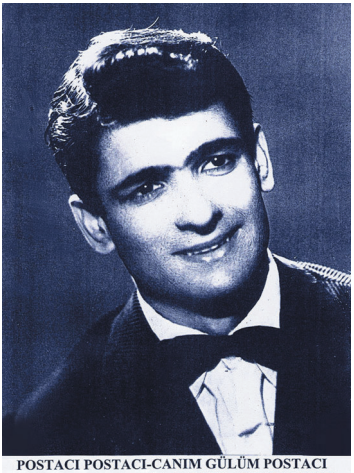
İnsanların tek eğlencesinin sinema olduğu günlerde, Adana'daki yazlık Asri Sineması'na bir film geldi. Sekiz şarkının seslendirildiği bu film, Abdurrahman Yağdıran'ın müziğe olan ilgisinin ortaya çıkmasına neden oldu. Aradan yıllar geçse de, izlediği 'Leyla ile Mecnun' filminin başrollerinde Emine Rızzık'ı Adalet Cimcoz'un, Bedir Lama'yı ise Ferdi Tayfur'un seslendirdiğini dahi unutmadı. 1945'te, 30 kuruş verip izlediği Mısır yapımı bu filmde, Müzeyyen Senar ve Münir Nurettin Selçuk tarafından seslendirilen sekiz şarkı da dün gibi aklında. Hem de makamlarıyla... 30 kuruşu bulmak zor olduğu için, filmi bir kez daha izleme şansı bulamadı. Sinemaya giremese de, bir ağacın tepesinden ve bir evin damından, filmi iki kez dinleyebildi.

Seslendirilen sekiz şarkıyı ezberlediği bu filmle ilgili, "Dinlerken sahneleri de hayal ettiğim için, kendimi üç kez izlemiş olarak kabul ediyorum."diyor.

Müzik onun için artık bir tutku haline gelmişti. Sürekli şarkılar dinliyor, repertuarını genişletmeye çalışıyordu. Kebapçıların hoparlörlerini dükkânlarının dışına koydukları pikaplarda dönen plakları dinler, şarkıların sözlerini ezberlemeye çalışır ve nağmeleri yüreğine nakış gibi işlerdi. Hacı Arif Bey'in, Şevki Bey'in, Rahmi Bey'in, Itri Efendi'nin en ağır şarkılarını bir kez dinlemesi, ezberlemesine yeterdi.

Okula başlayacağı yıl İkinci Dünya savaşı çıktı ve kıtlık başladı. Ekmek dahi bulamadıkları dönemlerdi. Çocukluğunu su satarak, kazma kazarak, çapa yaparak, pamuk toplayarak, fabrikalarda çalışarak geçirdi. Kara önlüğü hiç giyemedi, beyaz yakalığı takamadı. İlk bestesini on beş yaşında, pamuk toplarken yaptı. Saba makamındaki bu bestenin sözleri şöyleydi: *Ateşli aşkımın sonu gelmeyecek mi Allah'ım / Dinmez derdime çare yok/ Söyle nedir günahım. / İnlesem canı gönülden / Cihanı*

Abdurrahman Yağdıran'ın türkülerinin dillerde olduğu yıllara ait tanıtım afişi

POSTACI POSTACI-CANIM GÜLÜM POSTACI
ADANA YOLLARINDA-PAMUKLAR DALLARINDA
TÜRKÜLERİNİN BESTEKARI
ABDURRAHMAN YAĞDIRAN

mahveder ahım / Lütfü iskânını beklerim / Bilirim çoktur günahım...

Vatani görevini yaptığı Selimiye Kışlası yaşamında yeni bir sayfa açtı. İstediği bir dosyayı getiremeyen genç askerin, okuma yazma bilmediğini anlayan komutanı, okuma yazmayı öğrenmesine olanak sağladı. Böylelikle kendine olan güveni artan Yağdıran, önce ilkokul diploması aldı, ardından halk eğitim merkezinin müzik kursuna kaydoldu. Henüz Ankara radyosuna girmemiş olan Ali Şenozan'dan ders aldı, nota ve nazari bilgilerle kendisini geliştireceği bir sürece adım attı. İlk bestesi, prozodi hatası nedeniyle TRT'den geri döndü ama Ankara Radyosu'nun tambur üstadı olacak Yılmaz Pakalınlar'ın TRT'ye girmesine de vesile oldu. Kurstan sonra türkülere daha da ağırlık verdi ve Muzaffer Akgün, Neriman Altındağ, Nebahat Yedibaş, Nurettin Çamlıdağ, Ali Can ve Turhan Karabulut gibi dönemin önemli isimlerinin seslendirdikleri türküleri çok iyi öğrendi. Müzik bilgisini artırma çabaları devam ederken, yaşamını posta dağıtıcılığı yaparak kazanmaya başladı. Acı ya da tatlı haberlerin satırlara sığdırıldığı mektupları sahiplerine ulaştırırken, yüzündeki tebessümü hiç eksik etmedi. Bir gün, birkaç ailenin bir arada yaşadığı bir evin avlusundan içeriye girmişti gülen yüzüyle...

Abdurrahman Yağdıran iş kıyafeti mizanseniyle sahne çalışmaları yaptığı yıllarda

"Yine bir gün mektup dağıtıyordum. 'Posta' dedim, kapıyı çaldım ve avlu kapısından içeriye girdim. Bir kadın çamaşır yıkıyordu. Beni görünce sevinçli bir telaş içinde kalktı.

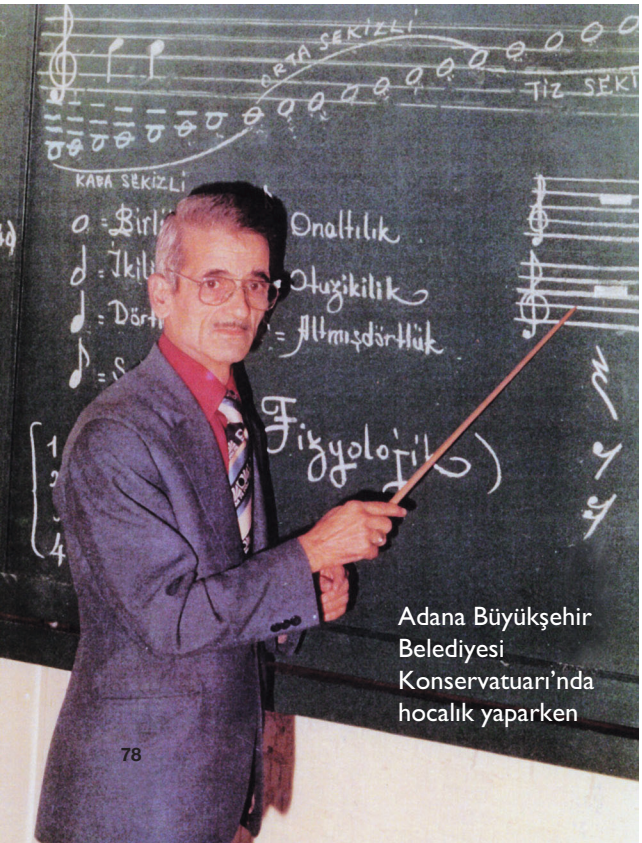
'Postacı mektup benim mi' dedi. Ben de 'yok bacım ev sahibinin mektubu' dedim. O anda kadının sevinç ifadesi hüzne döndü. 'Aman postacı kocamdan haber alamıyorum.' dedi. Kocası gurbette miydi, Almanya'ya çalışmaya mı gitmişti bilemiyorum.

'Bacım mektubun gelirse getiririm.' dedim. 'Aman, canım gülüm postacı bana mektup getir, sana müjdelik vereceğim.' dedi. 'Canın sağ olsun bacım.' diyerek çıktım."

Yağdıran, kapıdan çıktıktan sonra, dilinden dizelerle birlikte bir melodi dökülmeye başladı:

Postacı postacı
Canım gülüm postacı
Bana yardan haber ver
Gençliğime sen acı...

Melodiyi unutmamak için, "Aman kimse bana postacı mektup var mı diye seslenmesin" diye geçirdi içinden. Eve gidince ilk iş, besteyi notaya almak oldu. İşte "Postacı" türküsü bu şekilde bestelenmişti.

Adana Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı'nda hocalık yaparken

Yıl 1962'ydi, besteyi TRT repertuarına gönderdi... 21 Aralık 1963'te ilk kez Nevin Akol tarafından seslendirilen ilk bestesini ve adını, radyosu olmadığı için duyamadı, başkalarından öğrendi. Türkü tam sekiz yıl zirvede kaldı ve plaklara okundu.

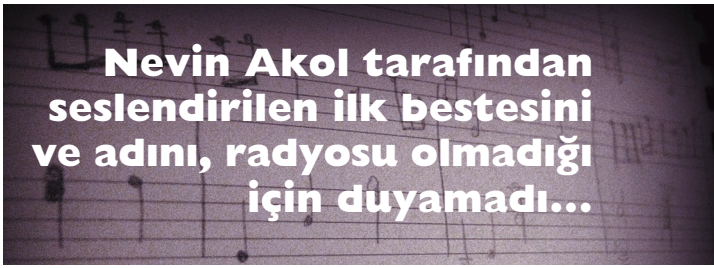
Postacı türküsünün herkesin dilinde olduğu yıllarda, hiç tanımadığı bir güzel kız kendisine esin kaynağı oldu ve bu kez 'Adana Yollarında' türküsünü besteledi. Ne güzel kızı bir daha gördü; ne de o güzel kız kendisi için bu güzel türkünün bestelendiğinden haberdar oldu:

"14 Mayıs 1963'te besteledim 'Adana Yollarında'yı. Eve dönüyordum. Küçüksaat olarak bilinen yerde, karşıdan saçları omzuna dökülmüş, edalı edalı yürüyen bir kızın geldiğini gördüm. Herkes dönüp bakıyordu. Niye yalan söyleyeyim, ben de döndüm baktım gözden kayboluncaya kadar. Sonra yoluma devam ettim."

Adana yollarında
Pamuklar dallarında
Allah canımı alsın
Yârimin kollarında
Gel Adanalı kız
Güzel edalı kız
Adana yollarında
Gezemiyom yalınız

Adana Yollarında türküsünü de radyoda ilk olarak Nurettin Dadaloğlu seslendirdi ve plak yaptı. Tür-

küyü asıl üne kavuşturan Halit Arapoğlu idi. Her iki türkü filmlerde de okundu. Adana Yollarında türküsü Ayhan Işık'ın 'Kızın var mı derdin var' filmi ile Ferdi Tayfur'un iki filminde; 'Postacı' da Zeynep Değirmencioğlu'nun 'Ayşecik-Boş Beşik' filminde seslendirdi.

Abdurrahman Yağdıran, beste yapmaya devam etti. Bestelerini de dönemin ünlü isimleri Yıldız Ayhan, Muzaffer Akgün, Nurettin Dadaloğlu, Yıldız Tezcan, Bedia Akartürk gibi isimler okudu. Kendini daha fazla geliştirme hevesiyle, dönemin ünlü isimlerinin sahneye çıktığı Adana'daki Emirgan Çay Bahçesi'nde sahneye çıktı. Sahne mizanseni beğeniliyordu. Müziğe gönül veren postacı, devlet memuru olduğu için gizlice sahneye çıkıyordu. Ancak bir gün sahnede PTT Bölge Başmüdür Yardımcısına yakalandı. Aslında sahneye çıkmasının bilinmeyen bir nedeni de vardı; eşinin tedavisi... Bu gerekçeyi öğrenen amiri, tedavi için gerekli işlemleri başlatırken, karşılığında da ondan sahneye çıkmaması için söz aldı. Sözünü tutup sahneyi bıraktı. 23 yıl boyunca sürdürdüğü işinden emekli olduktan sonra, yeni açılan Adana Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı'nda Avni Anıl'ın isteği üzerine, Halk Müziği dersleri verdi ve birçok öğrenci yetiştirdi. Birçok dernekte koro çalıştırıcısı olarak görev yaptı başarılı konserlere imza attı.

Abdurrahman Yağdıran'ın bu kadar yıllık ömrünün anılar sandığında sakladığı sayısız olaydan biri şöyle:

"On yaşındaydım. Kısa pantolonumla simit satıyordum. Hava o kadar soğuktu ki. Çok üşüdüğümü gören bir kadın seslendi. Kapının önünde mangal kömürü yakıyormuş. Aldı beni içeriye. Havluyu ısıttı ayaklarıma sardı, ellerimi ısıttı. Hiç unutmam. O eve sonraları mektup götürdüm defalarca. Hatice Abla beni hatırlamadı ama ben onu hiç unutmadım."

En mutlu olduğu an ise adının radyoda anons edilip türküsünün okunduğu andı. Şarkı formunda 15, TRT arşivinde ise 11 beste türküsü var. Halen besteleri ve türküleri üzerinde çalışmaya devam ediyor. Abdurrahman Yağdıran, öğrenmenin ve üretmenin yaşının olmadığını kanıtlıyor. Türkü adı geçen her davete adeta koşuyor. Sahneye çıkmaktan da büyük zevk alıyor ve canlı söylüyor. Siz süre koymazsanız, o da türkü söylemede süre tanımıyor. Ancak ne yazık ki ona, doğduğu, doyduğu ve sevdalısı olduğu topraklarda hak ettiği değer verilmiyor. •

semaerdogan@butundunya.com.tr

Orhan Velidedeoğlu

Çocuk Adları

Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde belediye, yedi uyurların adlarıyla ilgili enteresan bir promosyon düzenlemiş.

Kuran-ı Kerim'in Kehf Suresi'nde anlatılan yedi uyurlar; **Yemliha, Mekselina, Mislina Mernuş, Debernuş, Şazenuş ve Kefeştatayyuş** adlarından birini yeni doğan çocuğuna veren aileleri bir altın ile ödüllendiriyormuş. Son iki yılda tam 57 bebeğe bu isimlerden konulmuş…

Olaya, **Bir altına satılık bebeler** başlığıyla köşesinde yer veren Sn. Rahşan Gülşan yazısına şöyle devam ediyor:

"Bu kutsal isimleri bir altın karşılığında promosyon malzemesi yapmak ve insanların zaaflarından yararlanıp küçük bebekleri güncel hayatlarında zorlanabilecekleri isimlerle muhatap bırakmak bana hiç doğru gelmiyor." (HaberTurk, 3 Mart 2012)

Oysa, aynı gazetede yayımlanan **Vereceğiniz isim çocuğunuzun geleceğini etkileyebiliyor** başlıklı bi-

limsel bir yazıda da şöyle deniyordu:

Türkiye gelenek ve göreneklerine göre, bir bebeğe isim verilirken büyükanne ve büyükbabaları mutlu edecek isimler seçilmeye devam ediliyor. Eski isimlerden hazzetmeyen, yenilik taraftarı olan ebeveynler ise zamanın modasına uygun isimler seçmeyi tercih ediyorlar.

Hangi sebeple seçilirse seçilsin, bu isimlerin arasında söylenmesi ve hatırlanması çok güç olanlar, söylenmesi hoş anlamı nahoş olanlar, belirli bir karakteri tanımlayan ama büyüdüğünde kendi kişiliğiyle hiç özdeşleşmeyen, soyadıyla bir araya geldiğinde komik ya da garip anlamlara bürünenler var.

"The Journal of Experimental Social Psychology" isimli bilimsel dergide geçen ay yayımlanan bir araştırmaya göre, kişilerin isimleri hayatlarını ciddi oranda etkiliyor. Tüm dünya genelinde yapılan bu büyük araştırmaya göre ismi basit, kısa ve kolay hatırlanır kişiler daha başarılı, daha sosyal ve mutlu oluyorlar. Çünkü insanların büyük bir yüzdesi kendisine doktor, avukat, sekreter vs. seçerken hatırlanması zor ya da anlamından hoşlanmadığı isimleri tercih etmiyor.

***

Pek çok anne-baba (ebeveyn), yeni doğmuş bebeklerine, o minicik yavrularına hoş, şirin, güzel adlar yakıştırıyor; ancak okul, okul sonrası yılları ve yaşlılık dönemlerinde bu adların onlara ne gibi sıkıntılar yükleyeceğini düşünmüyor.

Arkadaşım anlatıyordu: 89 yaşındaki annesinin adı **Gonca** imiş. Kendisine, özellikle gençler, "Gonca hanım" diye seslendiklerinde "Goncalık mı kaldı çocuklar, kuruduk, döküldük artık; lütfen adımı söylemeyin, utanıyorum" diyormuş.

Bunu anlattığı zaman "Anneniz söyleyin belki teselli bulur; o yaşlarda bir komşumuz var, adı **Tomurcuk**" dediğimde arkadaşım güldü; teyzesinin adı da **Filiz**'mış ve kilosu yaşından fazlaymış. (!)

Ne filiz, ne filiz…

Bunlar yine güzel adlar. Ya, bası-

na yansıyan şu ilginç adlara ne denir?

23 Mart 2009 tarihli Sözcü gazetesinde, elindeki belgeyi gösteren bir bayan fotoğrafı ve altında açıklama: **"Cihandabir Biricik Birtane Birleşik Meltem** adlı bayan, bankaya verdiği nüfus cüzdanı örneğinin internette yayılmasının, hayatını alt üst ettiğini söyledi. Bunu yapanların bulunmasını istiyorum, dedi."

29 Şubat 2004 tarihli Hürriyet Pazar ekinde Şermin Sarıbaş, Reklamcı bir Bey'in, oğluna **Zagor** (çizgi roman kahramanı baltalı ilah) adını vermesini haber yapmış; soruyor: "Memlekette en normal isimler koyulamazken; en masum isimlere işgüzar memurlar hayır derken; **Zagor** ismi nasıl olup da nüfusta kabul görüp kaydedilmiş?.."

"Memlekette en normal isimler koyulamazken; en masum isimlere işgüzar memurlar hayır derken; Zagor ismi nasıl olup da nüfusta kabul görüp kaydedilmiş?.."

3 Mayıs 2005 tarihli Günaydın'da da Gülşen Yüksel, şarkıcı Sibel Tüzün'ün yeni doğan bebeğine **Elaya Amber** adını verdiğini yazıyor. **Elaya**, 'zeytin' demekmiş; **Amber** ise güzel koku…

1 Kasım 2006 tarihli Cumhuriyet'te Deniz Kavukçuoğlu'nun "Tuhaf Gerçekler" başlıklı yazısından:

"Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinde kamyon sürücüsü Mehmet Yıldız, 28 yıl önce hayalini kurup alamadığı kamyonun markasını kızına ad olarak vermiş. (...) 10 ay önce vefat eden Yıldız'ın 1976 doğumlu kızı **Bemece Ay**, 'Babam ısrarla nüfus cüzdanıma ad olarak **BMC** (**B**ritish **M**otor **C**ompany) yazılmasını istemiş, ama memur adımı Bemece olarak kayda geçirmiş' diyor .(...) Tuhaf ama böyle şeyler oluyor ülkemizde.

Trabzon'da da bir çift, yeni doğan kızlarına, her gün önünden geçtikleri mağazanın adını vermiş: **GİMA.** (!)"

Bir de yakıştırma adlar var ki…

Genç bir aile, oğullarının adını **Özveyir** koymuş: Baba adı Özcan'ın birinci hecesi 'Öz' + 've' bağlacı + anne adı Neyyir'in ikinci hecesi 'yir' = Öz-ve-yir. Ve bu anlamsız sözcük çocuğa ad oluyor, nüfusa da böyle kaydedilebiliyor. (!)

Bir başka baba da ikiz kız çocuklarına, uyaklı (kafiyeli) olsun diye, **Rennân** ve **Nalan** adlarını vermiş, anlamlarını düşünmeden. Çocuklar üçüz olsaymış ona da herhalde **Hicran** ya da **Lerzan** adını mı verirlerdi?..

Rennân (Fa.) inilti, inleme anlamındaki 'renîn'den gelir, 'inleyen, inleyip duran' demektir. **Nâlân** (Fa.): İnleyen, feryat eden; **Lerzan** (Fa.): Titreyen, titrek; **Hicran** (Ar.): Ayrılık acısı.

Anlamları böylesine olumsuz adlar, bir uyum uğruna çocuklara nasıl verilir?

Ya, **Sani...**

Adlar nüfus kütüğüne, yazım kurallarına uygun; hele düzeltme imli bir ad ise bu, kesinlikle belirtilerek yazılmalı ki yanlış söyleyişe neden olmasın.

Bir dost bana, Sani (Sunny=neşeli) adı verilmiş 1 yaşında cins bir Alman kurt köpeği hediye etmişti. Kulübesi, evimizin arka bahçesinde bulunan köpeğime hiçbir zaman 'Sani!..' diye seslenemedim; komşu Sani Bey penceresini açıp da "Buyurun efendim, beni mi çağırdınız? " demesin diye.

Arapça sevdalıları, çocuklarının adlarını doğru yazdırsalar da doğru söylense ya... O ad 'Sani' mi, 'Sâni (yapan, yapıcı)' mi, yoksa 'Sânî (ikinci)' mi?

Geleneksel 'Sânî' adı, daha çok ikinci doğan çocuklara verilir; ikinci çocuk kız ise 'Sâniye' adını alır.

Bir de hoş hikâyeleri olan, ya da edebî duygusallıkla verilmiş adlar vardır:

Yedi, sekiz yıl kadar önce bir akşam, televizyonda kanal gezintisi yaparken TV 2'de "Ana fikir" programına takılmıştım. İki bay ve genç bir bayan konuşmacı 'küreselleşme' üzerinde tartışıyorlardı. Bayan katılımcı, kendisinden emin, o kadar akıcı ve bilimsel konuşuyordu ki ilgimi çekti, dinlemeye başladım. Bir ara baylardan biri konuşmacıya 'Ülke Hanım', bir süre sonra da öteki, 'Deniz Hanım' deyince program sunucusu, "Efendim, konuğumuzun adı '**Deniz Ülke**'dir" uyarısında bulundu ve ardından bayan konuşmacı, kendisine yöneltilen soru üzerine kısa bir açıklama yaptı: Babası, Amerikalı ünlü bir şairin yazdığı ve kendisinin de çok beğendiği bir şiirde geçen kızın adını kendi kızına vermek istemiş; ama nüfus memuru 'yabancı addır' diye kabul etmeyince yine o şiirde geçen "deniz ülke" sözlerini ad olarak yazdırmış.

Bu açıklamayı dinlediğimde, şiirde geçtiği söylenen "deniz ülke" sözü, 1950'lerde dilimizden düşmeyen ve pek çoğumuzun ezberinde olan, **Melih Cevdet Anday** (1915-2002)'ın o güzel Türkçesiyle dilimize kazandırdığı, **Edgar Allan Poe** (1809-1849)'nun Annabell Lee adlı şiirini çağrıştırdı. Kırk bir dizelik bu şiirin ilk altı dizesi şöyledir:

Senelerce senelerce evveldi,
Bir deniz ülkesinde
Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz
İsmi Annabel Lee
Hiçbir şey düşünmezdi
sevilmekten,
Sevmekten başka beni…

(Şiire konu olan kızın adı **Anabelli**'

dir; "**deniz ülke**…" sözleri ise ikinci dizeden sonra dört dizede daha yinelenir).

Buna benzer bir ad ile 2006 Mart'ında 'Benimle Dans Eder misiniz?' programında karşılaştık. Dansçı bayanlardan birin adı **Sahildeniz**'di...

Edebiyata düşkün; özellikle de **Honore de Balzac**'ın Loire Vadisi'nde geçen o benzersiz aşkı betimlediği **Vadideki Zambak** romanının etkisinde kaldığını sandığım bir babanın ad koyma hikayesini de, kendisini 2 Ekim 2006'da Polis Akademisi Başkanı olarak Akademinin açılış töreni konuşmasıyla anımsadığım ve 'Şair Emniyet Müdürü' diye tanınan sayın **Vadi Çiçekli** şöyle anlatıyor:

"Babam, tabiatı seven birisi. Ben doğmadan **Vadideki Zambak**'ı okuyor. O sırada yanımızda değil; şehir dışında görevdeymiş. Anneme telgraf çekmiş: Oğlum olursa adını Vadi koyun…" (Cumhuriyet, 16.12.2003)

İlahiyat Profesörü **Bayraktar Bayraklı**'ya bir vatandaş soruyor:

"Hocam, Kuran'da geçiyor diye çocuklara Ebrar, Ecrin, Berre gibi isimler koyuyorlar. Bu doğru mudur?"

El cevap: "Bu bahsettiğiniz isimleri koymakta bir sakınca yoktur." (!)

Bir diğeri; 11 Kasım 2011 tarihli TV programında Sabâ Tümer'in konuğu, **İlahiyat Profesörü Yaşar Nuri Öztürk** anlatıyor:

"Adam, kızının adını **Aleyna** koymuş; ama anlamını bilmiyor. Aleyna, 'üzerimize olsun' anlamında Arapça edattır, çocuklara böyle ad verilir mi?.."

Karadenizli bir vatandaş da yeni doğan ikizlerinin adını **Hamme** ve **Tamme** koymuş ve bu ahenkli sözcükleri Kuran'dan arayıp bulduğunu anlatıyormuş, övünerek. Oysa bu sözcükler ölüm ve felaket bildiriyormuş. Sayın Öztürk'ün uyarısı üzerine "Ben ne yapmışım!.." diyerek hemen mahkemeye başvurup düzeltilmesini istemiş.

Karadenizli bir vatandaş da yeni doğan ikizlerinin adını **Hamme ve Tamme koymuş ve bu ahenkli sözcükleri Kuran'dan arayıp bulduğunu anlatıyormuş, övünerek. Oysa bu sözcükler ölüm ve felaket bildiriyormuş.**

Yine bir süre önce de Radikal gazetesinde Adnan Ekinci yazıyordu: **Ubeyt Bal** adlı bir vatandaşın kızına verdiği **Zeli** adı sorun olmuş. Savcılık, 'Zeli' adını kanuna aykırı gördüğü için iptalini isterken baba, bunun Siirt/Kurtalan yöresinde bir ova adı olduğunu savunur ve bu adın iptal edilmesine karşı çıkar. Bunun üzerine Yargıç, 'Zeli' adının taşınmasında bir engel bulunup bulunmadığının Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Müdürlüğü'nden ve Türk Dil Kurumu'ndan sorulmasına karar verir.

Ülkemizde yaşanan kültürel de-

ğişim ve gelişimlere (?) henüz ayak uyduramadığımız 2003 yılında İstanbul Valiliği'nin isteği üzerine Türk Dil Kurumu'nca hazırlanan ve TDK Başkanı Şükrü Haluk Akalın ile uzman Yaşar Yılmaz'ın imzasını taşıyan listede Aleyna (Ar.), Arjin, Berivan, Elsem (Ar.), Gabar, Rojda (Fa.), Ronai, Rujin (Fa.), Sedam (Ar.), Serya, Şilan (Moğ.) gibi adlar, **ad koyma geleneğimizde kişi adı olarak yer almadığından** uygun görülmemişti.

Sayın Yılmaz Dağdeviren'in bir iletisinden öğreniyoruz: 1950'lerden günümüze çocuklarımıza verilen adların % 52'si Arapça ve İbranice, %10'u Farsça, %5'i diğer dillerden. Türkçe adlar ise % 33.

12 Şubat 2009 tarihli gazetelerde yer alan bir haber: Kurtlar Vadisi dizisinden etkilenen bir ana-baba (ne mene bir etkilenmeyse) 1 ve 2 yaşlarındaki oğulları Anıl ve Arda'nın adlarını Polat ve Mematî olarak değiştirmek üzere Üsküdar 2. Asliye Hukuk Mahkemesine başvururlar.

Mematî'nin "ölüm" anlamı taşıdığını ve bu adın ileride çocuğu zor duruma düşürebileceğini söyleyen savcının karşı çıkması üzerine yargıç, Türk Dil Kurumu'ndan görüş alınması için duruşmayı erteler. TDK'den gelen yazıda Polat adı uygun görülürken, "Memati" ismine karşı çıkılır. Mahkemenin bu yoldaki kararının temyiz incelemesini tamamlayan Yargıtay da kararı onaylar.

Anıl ve Arda gibi çok güzel Türkçe iki adı bırakıp anlamını bile bilmedikleri anlaşılan Arapça adlara yönelmek… Ne durumlara geldik?

"Memati" diye bir sözcük yoktur, "memat" vardır ki "ölüm" demektir. "**Mematî**" ise 'ölümle ilgili, ölüme ilişkin' anlamına gelir, ad olarak kullanılamaz; ancak, çok eskiden bazı şairler bunu mahlas (takma ad) olarak kullanmışlardır.

Bir fıkrada geçer: Zamanın ünlü şairlerinden biri **Hayatî** (hayat ile ilgili), kardeşi de **Mematî** mahlasını kullanırmış. Bir gün Postî mahlasını kullanan arkadaşlarına, şaka yollu bir not yollarlar: "Domuz postu debagatla pak olur mu?" (Domuz postu debbağhanede [tabakhanede] temizlendikten sonra murdarlığı gider mi?)

Mahlasından dolayı "domuz postu" yerine konulup kendisine "murdar" denilmek istendiğini anlayan şair Postî'nin yanıtı çarpıcıdır:

"**Hayatı** da murdardır, **Mematı** da!.." •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Eski Bir Dosttan Güzel Bir Dosta Mektup

Arslan Zeki Demirci Atatürk ilkelerine sımsıkı bağlı, binlerce ailenin ekmek ve binlerce öğrencinin umut kapısı idi. TBMM onu yılın iş adamı olarak kabul etmiş ve bu ülke için yaptıklarını bir onur plaketi ile belgelemişti.

Yazan: ENGİN ÜNSAL

Benim ve sınıf arkadaşlarının 1947 yılından beri yaşamı paylaştığı eşsiz bir insandı. Bu Atatürkçü ve aydınlanma öncüsü dostumuzu 5 Ağustos 2012 günü Side'de yıllarca iş verdiği işçilerinin ve son güne kadar dostluğunu bir somun ekmek gibi paylaştığı tüm Türkiye'den gelen dostlarının omuzunda alkışlarla, karanfillerle sonsuza uğurladık. Ona son doğum gününde aşağıdaki satırları yazmıştım:

Yazarımız Engin Ünsal, sınıf arkadaşı Arslan Zeki Demirci'nin cenaze töreninde konuşma yaparken

"Eski bir dosttan güzel bir dosta mektup"

Ilık yaz rüzgârlarının saçlarını taradığı, martıların kanat uçlarında dünyana aydınlığı getirdiği bu günde sana seslenmek istedim sevgili dostum. Sen ki acıyı bal eylemiş, dost-

luğu taç eylemiş bir insansın, seninle bu güzel gününü paylaşmak istedim.

Seninle uzak yollardan, yorgun yıllardan bugüne geldik. Talas'ın bağlarında gezindiğimiz, kışın karında üşüdüğümüz, bahar geldiğinde soluklandığımız o günlerini mutlaka anımsıyorsundur.

Zonguldak garında, Karabük'te, Irmak istasyonunda, Ali Dağ'ın eteklerinde yalnızlığı, sevinci, çocukluğun o tükenmez coşkusunu sıcak bir somun ekmek gibi paylaştığımız yıllardı o yıllar.

Daha sonra sevmeyi, sevilmeyi, iyi bir yurttaş olmayı ve hepsinden öte insan olmayı öğrendik. Ve sonra bir avuç buğday gibi bu dünyanın topraklarına savrulduk.

Çoğumuz filiz verdik ama gücü yetmeyip güneşle kucaklaşamayanlarımız da oldu. Onlar beyaz atlara binip

Sevenleri, Arslan Zeki Demirci'nin kabrinde

Arslan Zeki Demirci'yi siz de tanıyın: *1936 yılında Zonguldak'ta dünyaya gelen Arslan Zeki Demirci, eğitimini Talas Amerikan Okulu ve Tarsus Amerikan Kolejinde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İşletme ve Maliye Bölümü'nden mezun olmuştur. Arslan Zeki Demirci, bir iş adamı olarak kazandığı ilk parayla önce, Zonguldak'taki "baba köyü" Eceler Köyü'ndeki tüm binalara su borusu hatlarını döşeterek her evin kullanma ve içme suyuna kavuşmasını sağlamış, daha sonra aynı köyde dedesi adına bir cami, babası adına bir ilköğretim okulu kurmuştur. 1984 yılında, ülke genelinde başlatılan eğitim seferberliğine büyük ölçüde parasal katkıda bulunması nedeniyle, dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı M.Vehbi Dinçerler tarafından birer berat ve madalya ile onurlandırılmıştır.1986 Yılında Turizm işletmeciliğine başlayan Demirci, 1999 yılında Zonguldak'a kendi adını taşıyan 14 Derslik modern bir İlköğretim Okulu kazandırmış, okulun öğrencileriyle yakından ilgilenmiş ve birçok öğrenciye burs vermiştir. Rotary Kulübü*

bulutların arkasına sakladı. Biz dal budak salıp bu topraklarda başkalarına gölgesinde mutluluk vermeye çalışan ağaçlar olmaya çalıştık. Bu görkemli, bu hayat dolu ormanın en güzel ağacı sen oldun sevgili dostum. Bir ulu çınar gibi büyüdün, geliştin ve dallarının altına sığınanlara hiç unutamayacakları anılarla dolu güzel bir hayat verdin.

Erimeden, eğilmeden, dimdik ayakta kalarak etrafını aydınlattın. Bir değil binlerce mum gibi yanarak bu ülkenin çocuklarının aydınlık yolu oldun. Yürüdüğün yollardan yürümeleri için okullar açtın, okuttuğun çocuklar için model insan oldun ve yüzlerce çocuğun senin ışığında yürümeleri ve büyümeleri için öncülük ettin.

Evine aş, evine güven, evine mutluluk götürebilmesi için iş yarattığın insanların şükran dolu seslerini ara sıra duyduğun oluyor mu sevgili dostum? Çaresizler ortamından mutlu insanlar yaratabilmek ne büyüklüktür düşünebiliyor musun?

Zonguldak'tan çıkıp Side'nin kumsallarına aydınlığı getirmiş dostum hayat yolculuğuna seninle başlamış olmaktan, güzellikleri, sevinçleri, acıları seninle paylaşmış olmaktan kıvanç duyuyorum.

Adam gibi adam Arslan Zeki Demirci; doğum günün kutlu olsun.

Her doğan yeni günle hayata yeni doğmuş bir çocuk gibi coşkuyla yeniden başlayacağını biliyor, yanaklarından özlemle öpüyorum benim eski ve güzel dostum."

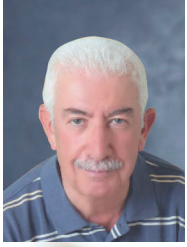
Bir doğum günü için yazılmış bu satırların aynı zamanda ona bir veda mektubu olacağını bilemezdim. Bu ülkenin Atatürk'e ve onun çağdaş ilkeleri doğrultusunda toplumu aydınlatmaya çalışan insanların hapishanelerde çürütülmesi ve teker teker yok olması bu ülke adına çok üzücü.

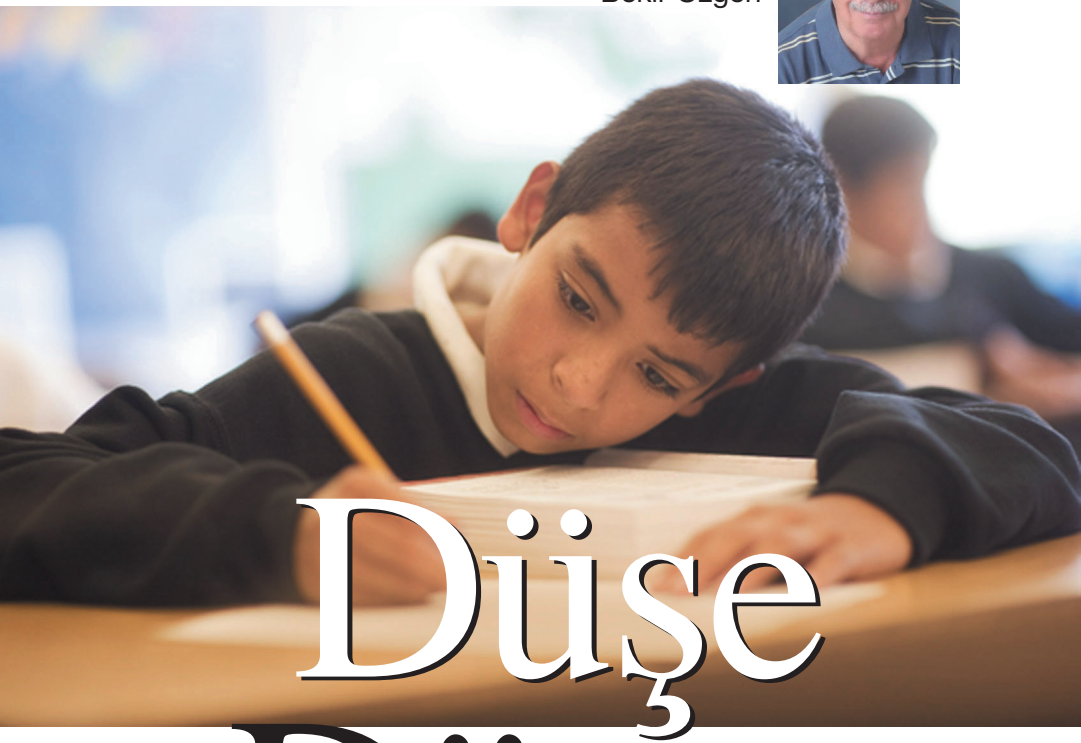
Umarız her giden Atatürkcü adına bin genç Atatürkcü gelir ve bu ülkeyi karanlığa boğmak isteyenlere karşı aydınlığın türkülerini öğretir. •

Başkanlığı yaptığı dönemde, projesini Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. İlhami Ercivan ve arkadaşlarınca hazırlanan dev bir Atatürk anıtını Manavgat 'a kazandırmıştır. Ayrıca o dönemde, civar köylerin okullarında eksik olan Atatürk büstlerinin yapımını üstlenmiş ve tüm okulların birer Atatürk büstüne kavuşmalarını sağlamıştır. Proje kapsamındaki Taşımalı Eğitim yapılan okullara, öğrencilerin yemek yiyebileceği mutfaklar yaptırmış, halen Zonguldak'ta 201 öğrenci ve Antalya'da 100 öğrenci olmak üzere toplam 301 öğrencinin Üniversite öğrenimi sonuna kadar sürecek Burslu Eğitim Projesi'ni başlatmıştır. Eğitim alanında Türkiye çapındaki hizmetleri nedeniyle Arslan Zeki Demirci'ye, 2008 Yılında T.B.M.M. Tarafından Devlet Üstün Hizmet Ödülü verilmiştir. Halen Antalya / Manavgat-Side bölgesinde, sahibi olduğu Emirhan Grup Otelleri ile birlikte, ülkemize kazandırdığı Spor ve Sağlık Tesisleriyle Türkiye'nin spor alanında da tüm dünya ülkelerinde tanıtılmasında önemli katkılarda bulunmuştur. 5 Ağustos 2012 tarihinde yaşamını yitiren Arslan Zeki Demirci'nin kaybı, başta Zonguldak ve Antalya olmak üzere, ülkemizde onun yardımda bulunduğu birçok bölgede büyük üzüntü yaratmıştır.

Yazan: TUNCER ERZİN

Bekir Özgen

Düşe Düşen 1

Düş içinde düşünmeyi seviyorsanız eğer, hüzünler, sevinçler ve sayısız anın biriktirdiği zaman karmaşasıyla uğraşmayı göze alıyorsunuz demektir. Evvelki gece, yıllar öncesiyle ilgili bir düş gördüm. Yaşama daha sıkı sarılır oldum.

O günlerde, ülkemdeki okul, okul gibi okulmuş. Öğretilenler işe yarar, verilen diplomalar yerini bulurmuş. Bunu sağlayanlar da eğitim üçgenin üç köşesinde yer alan: Bilimci bilinçli bakan, yapılandırıcı yürekli yönetici ve de özenli özverili öğretmenmiş... Bunlar elele, gönül gönüle verdiler mi, birlik dirlik olur, düzen düze çıkarmış. Çocuklarımızın çocuklukları cennete dönermiş. Yarınları, umutla dolar, güvene ve mutluluğa açılırmış. Çok geçmeden, okuyanların çevresine aydınlık saçılırmış. Ne kendine ne de toplumuna yabancılaşan kalırmış. Herkes yarınlarından eminmiş. Kafası, gönlü hoşmuş. İçlerinde yeşeren umutlar önce iyimserliğe, ardından da yardımseverliğe dönüşürmüş. Böylece, içe sinecek bir yaşam bulurmuş, sevgi.

Geçenlerde onlardan birini düşümde gördüm. İçim içime sığmadı. Bakın, nasıl!..

Günün son dersi bitmek üzereydi. Öğrenciler dışarı çıkmak için can atıyordu. Çoğu, defter ve kitaplarını çantalarına koymuş, çalacak zilin sesini bekliyordu. Yayları gerilmiş okların fırlaması için geri sayım başlamıştı. Hepsi de sınıfın kapısına hücum etmeye hazırdı. Bu görüntüyü bozan yalnızca Ata'ydı. O, devinimsizdi. Dahası oyalanmak, biraz olsun gecikebilmek için elinden geleni yapıyordu.

Zilin çalmasıyla öğrencilerin kapıya hücum etmeleri bir oldu. Ata, yerinden kalkmadı. Defterini, kitap ve kalemini ağır ağır toplamaya başladı. Göz ucuyla öğretmenine bakıyor, sınıfın bütünüyle boşalmasını bekliyordu. Onun bu durumunu fark eden öğretmeni:

"Hayrola Ata! Eve gitmeyecek misin?" diye sordu. Ata, son arkadaşının da kapıdan dışarı çıktığını görünce:

"Sizinle konuşmak istiyordum öğretmenim." diye yanıt verdi.

"Peki" dedi öğretmeni. "Söyle bakalım? Ne diyeceğini merak ettim." Ata, derin bir iç çekti. Ardından da

boğuk bir sesle: "Ahmet arkadaşımız var ya…" deyip diyeceklerinin arkasını getiremedi.

"Evet, ne olmuş Ahmet'e?"

"Sanırım durumları iyi değil öğretmenim. Dikkat ediyorum da, annesi uzun süredir beslenme çantasına ağız tadıyla yiyebileceği yiyecekler koymuyor."

"Eee, ne olmuş yani?.."

"Ona katkıda bulunmak istiyorum, efendim. Ama benim yardım ettiğimi öğrenirse üzülür. Günde bir simit parası kazanıp, biriktirdiklerimi her hafta size versem, siz ona verir misiniz?" demesiyle, cebinden bir avuç bozuk para çıkarıp öğretmeninin masasına koyması bir oldu.

Ülkü Öğretmen şaşırmıştı. Önce paraya dokunmak istemedi. Sandalyesine oturup bir süre düşündü. Ata hakkındaki bilgilerini gözden geçirdi. Bildiği kadarıyla onun ailesinin de geçim derdi vardı. En azından varlıklı olmadıklarını biliyordu. Ve kıt kanaat yetirip bitirdiklerinden emindi.

"Nasıl olur?" dedi kendi kendine. "Hem kendi kazancını arkadaşına verecek, hem de verdiğinin bilinmesini istemeyecek!.."

İçinde sevinç-gurur karışımı bir duygu yoğunlaştı Ülkü Öğretmenin. Ata'ya döndü, gözlerinde beliren mutluluk ışığını saklamak istercesine:

"Dur hele Ata." dedi. "Bildiğim kadarıyla siz bolluk içinde yüzen bir aile değilsiniz. Yanılıyor muyum yoksa?"

"Doğru biliyorsunuz öğretmenim. Babam, geçici işçi… Hemen her gün, iş aramaya çıkar ama, çoğunlukla eve eli boş döner. O nedenle ben de çalışıyor, para kazanıyorum."

"Ne iş yapıyorsun pekiyi?"

"Kimi zaman gazete, kimi zaman simit satıyorum."

Ülkü Öğretmen'e bir durmak, bin düşünmek kaldı. İyilikseverliğin bu kadarı da görülmüş gibi değildi. Üstelik böylesi bir dileğin yaşama geçirilmesi kolay da sayılmazdı.

Para kazanmak uğruna zamanının önemli bir kesimini dışarıda geçirmek, Ata'nın derslerdeki başarısını olumsuz olarak etkileyebilirdi. Onu, bu düşüncesinden alıkoymak için bir çıkış yolu bulmalıydı. Üstelik bunu yaparken de, sevimli öğrencisini kırmamalı, onu düş kırıklığına uğratmamalıydı. Onunla biraz daha yakından ilgilenmek gereksinmesi duydu. Vardı, Ata'nın yanına yanaştı. Tebeşir boyalı beyaz elinin yumuşak parmaklarını öğrencisinin kısa saçlarında gezdirerek, "Sen büyüyünce ne olmak istiyorsun, Ata?" diye sordu.

Aldığı yanıt çarpıcı, bir o kadar da düşündürücüydü:

"Çok varsıl bir işadamı..."

"Niçin?"

"İnsanlara daha çok yardım edebilmek için…"

"Güzel..." dedi Ülkü Öğretmen.

"Bildiğin gibi Ahmet'in ailesinin durumu pekiyi değil, bu doğru. Ama sizinki de bundan pek farklı sayılmaz. İstersen acele etme. Bekle biraz. Yeterince varsıl olduğun zaman, gereksinmesi olan herkese yardım edersin.

Örneğin, mahallemizdeki Osman Amca, her gün benden iki simit alıp güvercinlere veriyor.

Böylesi daha iyi olmaz mı?"

"Olmaz." dedi Ata. "Yardımımı şimdi yapmalıyım."

"O da nedenmiş?"

"Neden olsun öğretmenim? Bir kez, iyilik ettiğim için insanlar bundan etkilenip daha çok simit ve gazete alıyorlar. Bu yüzden gün boyu çalışanlardan bile fazla satış yapabiliyorum. Örneğin, mahallemizdeki Osman Amca, her gün benden iki simit alıp güvercinlere veriyor. Kemal Amca da üç gazete birden alıp, gittiği kahvenin masalarına dağıtıyor. Hem siz, bizlere, 'Ağaç yaş iken eğilir,' demediniz mi? Şimdiden iyilik yapmayı öğrenmezsem büyüdüğümde bu duygum gelişemez. İyisi mi, iş işten geçmeden, yeterli deneyimim olsun."

Ülkü Öğretmen, karşısındakinin küçük bir öğrenci değil de, yetişkin biriymiş gibi konuştuğunu görünce içi içine sığmaz oldu. Merakla:

"Nasıl yani?"diye sordu.

"Açıklayayım öğretmenim." diye sesini dirileştirdi Ata. "Şu anda, çok varsıl olmadığım için, ancak günde bir simit parası kadar yardımda bulunabiliyorum. Bundan fazlasını istesem de veremem. Tanrı'nın, Cennet'ini gücü kadar iyilik edene verdiğini duydum. Şimdi gücüm bu olduğuna göre…"

Bütün varlığından dirim fışkıran çiçeği burnundaki bu yeniyetmenin Cennet Cehennem meraklısı olmadığını o da biliyordu bilmesine de, ya doludizgin erdeme doğru koşup yol almasına ne demeliydi? Gözleri doldu. Başını, 'evet' anlamında salladı. Ata'nın daha çok gecikmesini istemiyordu.

"Seni evden merak ederler, ailen yollara düşmeden onların yanında olmalısın." deyip sırtını tapışladı. İçine bir huzur, alışık olmadığı bir kıvanç yayıldı.

Kendisine mutlulukların en güzelini, en anlamlısını yaşatan öğrencisinden gözlerini koparıp alamadı bir süre. Eşyalarını toplamak için döndüğünde, Ata'nın bıraktığı paralar masasının üstünde duruyordu. Sandalyesine bilinç dışı ilişti ve paraları eline alıp okşamaya başladı.

"Hiçbir para benim için bu denli değerli olmadı. Sanasınız elimdekiler dünyanın en seçkin altınları, incileri, elmasları... Bozulmadan kalmış bozuk simit paraları..." diye mırıldandı.

Avucu da, gönlü de ısınmıştı. Bir süre yerinden kalkamadı. İçi dolup dolup geliyor, tanımlanamaz duygularla dolup taşıyordu. "İnsanın!" dedi. "Böyle öğrencileri olduğu sürece..."

Arkasını getiremedi. Gözlerinden kayan birkaç damla yüzünü ıslattı. Kendine geldiğinde akşam olmuş, ortalık kararmaya başlamıştı. Kafası yerde, yavaş adımlarla çıktı sınıftan. Okulun cümle kapısından dışarı seğirttiğinde hizmetli Hüsnü Efendi'yle karşılaştı.

"Bozulmamış bozuk simit paraları…" diye mırıldanırken onunla göz göze geldi. Bir hoş oldu.

Hizmetlinin şaşkın, "Ne dediğinizi anlayamadım öğretmen hanım?" uyarısına da aldırış etmedi. Akşamın alaca karanlığında onu tanıyan tanımayan, onun da tanıyıp tanımadığı insanlar arasından ilerleyip gitti. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

İçimizdeki Umut Mumu Asla Sönmesin

Bir odada dört mum sessizce yanıyordu. Dört mumun birbirleriyle fısıltı biçiminde yaptıkları konuşmalar rahatlıkla duyuluyordu.

Birinci mum "Ben barışım" dedi. "Ancak kimse, çevreme ışık saçabilmeme yardımcı olmuyor. Artık sönmek üzereyim..."

Ve sessizce karanlığa gömüldü... İkinci mum "Ben imanım" dedi. "Artık gerekli olduğuma inanmıyorum.. Yanık kalmamın da bir değeri kalmadı" diye eklerken hafif bir esinti ışığını söndürdü. Üçüncü mum "Ben sevgiyim" dedi. "Ama çevreme ışık verecek gücüm kalmadı. Kendilerine en yakın olanları bile sevmemeye başladılar."

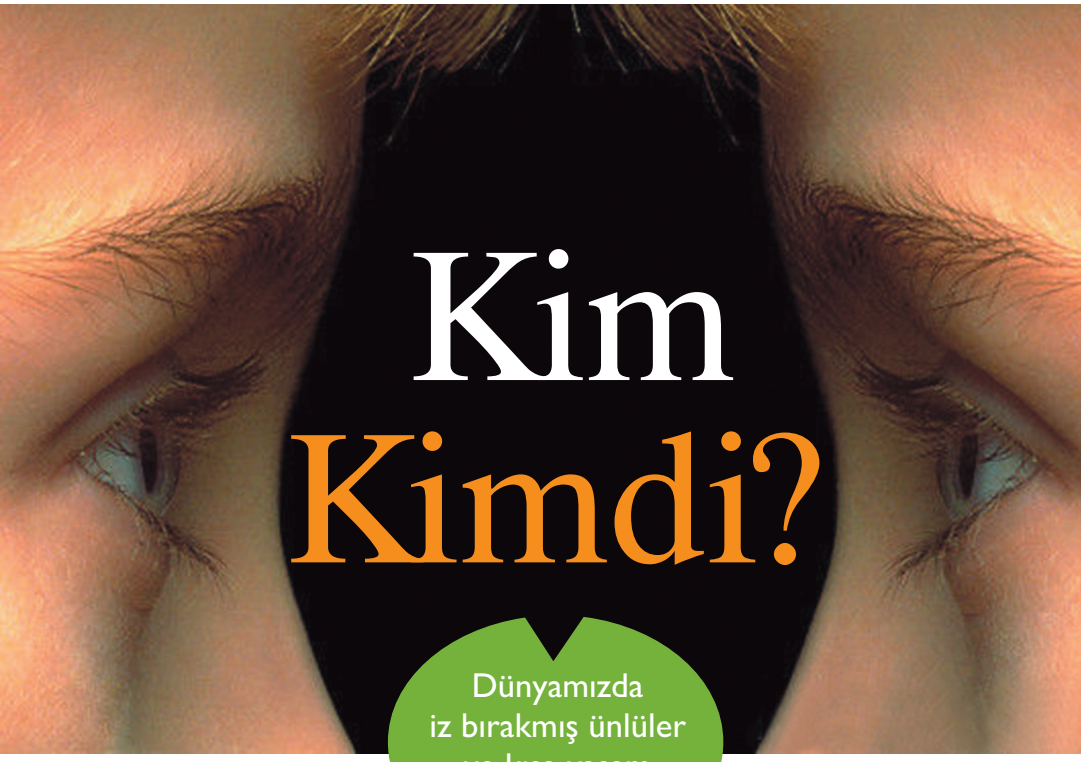
Çok üzgün olan sevgi mumu sessizce söndü... O sırada odaya aniden bir çocuk girdi. Üç mumun sonuna dek yanmadığına üzülerek ağlamaya başladı. Dördüncü mum, yumuşak ve yatıştırıcı sesiyle çocuğa ağlamamasını söyledi.

"Korkma" dedi. "Ben çevreme ışık saçtığım sürece ötekiler yeniden yanarlar ve onlar da çevreyi aydınlatmaya devam ederler. Çünkü ben umudum."

Gözleri parlayan çocuk umut mumunu aldı ve öteki mumları inanç ve sevgiyle teker teker yaktı.

İçinizdeki umut mumunun ışığını asla söndürmeyin. Küçük çocuk gibi, diğer üç mumun da sürekli yanması için çaba gösterin...•

Gönderi: SEBAHAT ÖNEN

Kim Kimdi?

Dünyamızda iz bırakmış ünlüler ve kısa yaşam öyküleri...

Yazan: SABRİYE AŞIR

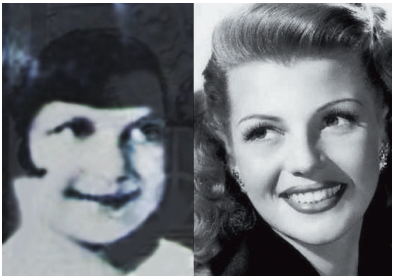
Bu genç Alman, alkole karşı zaafıyla bilinen bir saray müzisyeninin oğlu olarak doğdu. İlk piyano derslerini dört yaşındayken babasından aldı. Katı bir adam olan babası çocuğunu çok zorluyor ve parmakları piyanoya yetişemeyen çocuk bazen bu çalışmalar sırasında gözyaşı dökü-yordu. Mutsuz bir çocukluk geçirdi ve küçük yaşlarda ailesinin geçimine katkıda bulunmak için kilisede piyano çalarak çalışmaya başladı. İlk bestesi 13'ündeyken yayımlandı. Giderek adını duyurdu ve kısa zamanda üne kavuştu. 28'inde işitme sorunu yaşamaya başladı. Bir süre sonra da sağır oldu. Bundan sonraki 21 yıl boyunca kimseyle iletişim kurmadı. Ancak

1819'a gelindiğinde yazarak insanlarla diyalog kurmaya başladı. 21 yıl boyunca çekilen yalnızlık çok derin acılar yaşamasına neden oldu. Tüm senfonilerini işitme sorunu yaşamaya başladıktan sonra besteledi. Klasik müzikte yeni bir dönem başlatan bu asi ruhlu besteci, bestelediği eserleri ve çılgınca alkışlanmasını duyamayan bu demokrat ruhlu adam **Ludwig van Beethoven**'dı…

●●●

Bu sevimli Amerikalı kızın annesi ve babası profesyonel birer dansçıydı. Annesi oyuncu, babası ise bir dansçı olmasını istiyordu. Küçük yaştan itibaren dans dersleri aldı. Sekiz yaşındayken bir kısa filmde yer aldı. Küçük rollerle başladığı sinema serüveninde

kendini kanıtladı ve daha büyük roller kaptı. Böylece yıldızı parladı ve şöhreti yakaladı. Kızıl saçlarıyla süslenmiş dillere destan bir güzelliği vardı. Kariyerindeki istikrarı ise özel hayatında bir türlü yakalayamadı. Beş evlilik yaptı. Buna karşın bir röportajında, yeni evli genç kızlara on maddelik nasihatler vermeyi de ihmal etmedi. Kayda değer ödüller almadı ama sinemanın gelmiş geçmiş efsane kadınlarından biri oldu. Amerikalılar nükleer denemeler sırasında Bikini adasına attıkları bombaya onun canlandırdığı karakter 'Gilda' ismini verdi. Efsaneye göre margarita içkisi de ismini ondan aldı.

Ne yazık ki yaşamının son dönemi pek parlak olmadı. Alkol bağımlısı ve Alzheimer hastası **Rita Hayworth** *(Margarita Carmen Cansino)* yalnız bir kadın olarak hayata veda etti...

●●●

Ticaretle uğraşan bir babanın tek oğlu olarak İstanbul'da dünyaya gelen bu çocuğun ailesi, çok da parlak geçim şartlarına sahip değildi. Babasına ait küçültülmüş çorapları giyer; annesi, daha uzun süre dayanması için pantolonunu yeniyken bile yamalardı. Okula başladı ama uyum sağlamakta zorlandı. Cılız, kafası gövdesine göre büyük olan çocukla, okul arkadaşları "koca kafa" diye alay ederdi. İlk şiirini yazdığında ortaokul ikideydi, bir çocuk dergisine gönderdi ve yayımlandı. Şiir yazmayı ve dergilere göndermeyi lise döneminde de sürdürdü. Aruzla, heceyle şiirler yazdı ve şiir sevdası bu dönemde yüreğine iyice yerleşti. Yüksek Ticaret Okulu' na kaydoldu ama bıraktı. Bu sırada babasının eline anahtarlarını

verdiği turistik eşya ve halı dükkânında ticaret yapmaya başladı. Bir yandan da şiirler yazdı, kitaplar yayımladı. Bu şair için Cemal Süreya şöyle yazmıştı:

"yeşil ipek gömleğinin yakası / büyük zamana düşer. / her şeyin fazlası zararlıdır ya, / fazla şiirden öldü ***edip cansever.***"

●●●

Genç Hollandalının babası değirmenci, annesi ise bir fırıncının kızıydı. On çocuklu bir ailenin en küçük çocuğuydu. On dört yaşındayken ve daha okula başlamasına yıllar varken ailesi tarafından üniversiteye kaydedildi. Ancak resme olan tutkusu nedeniyle üniversiteye hiç başlamadı. Önce babasını kendisinde üniversite hocası olacak yetenekler olmadığına, sonra resim eğitimi almaya ikna etti. İki usta ressamın yanında dört yıl çıraklık yaptıktan sonra, kendisine küçük bir atölye kurdu. Atölyesinden çıkan tabloları kısa sürede dikkat çekti, siparişler almaya başladı. Henüz 23 yaşındayken ustalık düzeyine yükselmişti. Ünü gittikçe arttı ancak işindeki bu pembe tablo, özel yaşamında kapkaranlıktı. Dört çocuğunu ve eşini kaybetti. Koleksiyon zevki ve lüks evi nedeniyle gittikçe yoksullaştı ve sonunda iflas etti. Evi ve tüm koleksiyonlarının satılması bile borçlarını karşılamaya yetmedi.

O, sanat tarihinin en önemli isimlerinden biri, 'ışığın ve gölgelerin ressamı' **Rembrandt** idi…

●●●

Bu küçük kız, Bursa'da sürgündeki bir vilayet kâtibinin kızı olarak dünyaya geldi. Henüz yedi yaşında babasını, kısa süre sonra da annesini kaybetti ve ağabeyi ile büyümeye başladı. Okuma aşkıyla yanıp tutuşuyordu ancak bunun için maddi olanakları yoktu. Cumhuriyet'i ilan etmiş ve ülkeyi karış karış gezen Mustafa Kemal Atatürk'ün Bursa'yı ziyaret ettiğini öğrenince, onunla tanışmak istedi. Ulu Önder önce ağabeyinden izin alarak, bu öksüz kızı evlat edindi ve eğitim almasını sağladı. Soyadı Kanunu ile birlikte genç kız 21 yaşındayken Ata'dan Gökçen soyadını aldı. Gökçen, 'göklere ait-göklere layık' anlamına geliyordu. Bu soyadını almasından bir yıl sonra genç kız bir törende izlediği uçaklar ve havacılıktan etkilendi. Uçuş eğitimleri aldı, adı Türkkuşu olan ilk sivil havacılık okulunun ilk kız öğrencisi oldu.

Eğitimini başarıyla tamamladı ve dünyanın ilk kadın savaş pilotu oldu. Türkiye'nin de ilk kadın pilotu olan genç kız, evlendiği eşi Kemal Esiner'e de kendi soyadını vermesiyle belki bu anlamda da bir ilk oldu.

Sabiha Gökçen dünya kadınlarına ilham kaynağı olan bir pilottu...

●●●

Alman genç bir işçi mahallesinde doğdu. Babası kâğıt fabrikasında çalışan geleneklerine bağlı ve ezilmiş biriydi. Tekdüze ve sıkıntılı bir çocukluk geçirdi. Gelenekler ona göre bunaltıcıydı. Lisede sol yayın organlarında yayımlanan şiirleri onu birkaç kez okuldan atılmanın eşiğine getirmişti. 18 yaşında tıp öğrenimine başlasa da, savaş nedeniyle okulda disiplin gevşetilmişti. Bu nedenle öğrenciliğine meyhanede devam ederek, arkadaşlarıyla ülkenin durumunu yorumlamaya başladı. Sağlık hizmetinde olmak üzere askere çağırıldı. Ordudaki gözlemleri, askerden sonra bir savaş bunalımı yaşamasına neden oldu. Sonraları şiirler yazmaya ve yayımlatmaya devam etti. Tiyatro oyunları kaleme aldı, ünü yayıldı. Yazdığı şiir kitapları nedeniyle anarşist damgası yedi. Obur kapitalist düzeni ve toplumsal yozlaşmayı eleştirdi. Nazilerin kara listesine alınması

Türkiye'nin de ilk kadın pilotu olan genç kız, evlendiği eşi Kemal Esiner'e de kendi soyadını vermesiyle belki bu anlamda da bir ilk oldu.

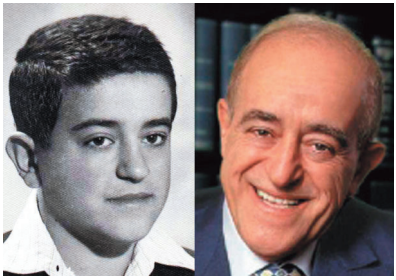
nedeniyle 15 yıl sürgünde kaldı. Ama yazmayı sürdürdü. Hitler tayfasına da dokundurdu. Kapitalist sistemi bir

randevuevine benzetti. Çünkü burada sevgi bile ticaretin kurallarına bağlıydı. Diyalektik tiyatronun kurucusu, 'kargaşanın yazarı' bu adam **Bertolt Brecht**'ti…

●●●

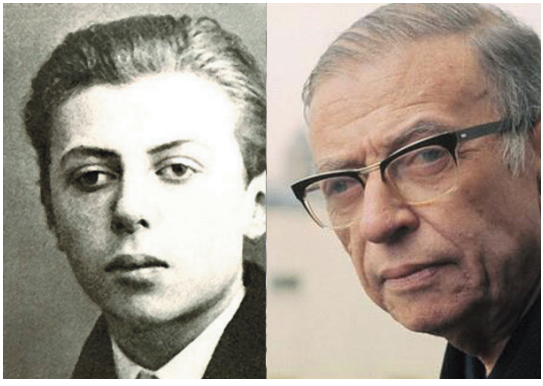
Kayseri'nin bir köyünde çiftçi bir babanın 6 oğlundan biri olarak dünyaya gelen bu çocuk, yokluk ve sıkıntılarla büyüdü. İş hayatına Adana'da pamuk balyalarını sırtında taşıyarak başladı. Liseyi yarım bırakıp stajyer banka memuru oldu. 24 yaşındayken kendi işini kurmaya karar ver-

di ve babasıyla birlikte bir fabrika kurdu. Ticaret sahnesine attığı bu ilk adımla gittikçe büyüdü ve ülkenin dev holdinglerinden birinin sahibi haline geldi. Ticari serüvenine birçok ilki sığdırdı. Cesurdu ama ayakları her zaman yere basardı. Ülkesine karşı da kendini her daim sorumlu hissetti. Sağlık, eğitim, kültür ve sanat alanlarında kalıcı eserler kazandırdı. Zenginliğine karşın alçakgönüllü olmasıyla halk tarafından da sevildi. İki özürlü çocuğun babası, paranın her şey demek olmadığının da yaşayan ispatıydı. Bir röportajında, "Otomobil fabrikam var ancak bir otomobil kullanacak oğlum yok" diyordu.

Mütevazı ve güler yüzlü bu idealist adam **Sakıp Sabancı**'ydı…

●●●

Bir deniz subayı olan babasını henüz bir yaşındayken kaybeden Fransız genç adam, bu nedenle hep terk edilme korkusuyla yaşadı. Hayatının sonuna dek yol arkadaşı olacak yazar ve düşünür Simone de Beauvoir ile evlendi. Liselerde felsefe öğretmenliği yaptı. 2. Dünya Savaşı'nda, Almanlar tarafından hapse atıldı; daha sonra Direniş Hareketi'ne katıldı. Roman, felsefe ve oyun kitaplarıyla tanındı ve sevildi. Her sözünün ve yaptığının arkasında olan bir adamdı. Bir düşünürün, siyaseten en dokunulmaz, en riskli konularda dahi korkusuzca taraf olabileceğini gösterdi. Savaş ve işgallere hep karşı durdu. İki kez evi bombalandı.

Bir düşünürün, siyaseten en dokunulmaz, en riskli konularda dahi korkusuzca taraf olabileceğini gösterdi.

1964'te kazandığı Nobel Ödülü'nü reddederken "Benim gibi yaşlı bir devrimciye böyle bir ödül vermek, kapitalizmin öç alma girişiminden başka bir şey değildir." diyen bu adam, varoluşçuluk felsefesinin kurucusu, 20. yüzyılın en önemli düşünürlerinden biri olan **Jean Paul Sartre**'dı… •

Altan Alkan

Dünyadan yurttan ilginç olaylar minik haberler

Görmemişin parası olmuş...

NBA'in yıldız oyuncularından DeShawn Stevenson sosyal paylaşım sitesinde paylaştığı son fotoğrafla konuşuluyor. Stevenson mutfağına koyduğu ATM'yle poz verdi. Brooklyn Nets takımın ünlü oyuncusu DeShawn Stevenson nakit para çekmek için evinden uzağa gitmemek adına mutfağına ATM yerleştirdi. NBA'in yıldız oyuncusu ATM makinesinin yanında çektirdiği fotoğrafı sosyal paylaşım sitelerinde yayınladı.

Acı Şeker

ABD'de New York Belediye Başkanı Michael Bloomberg'in 600 ml ve üzerinde şekerli içeceklere yasak getireceğini açıklamasının ardından İngiliz Daily Mail Gazetesi, ne kadar şeker içtiğimizi açıkladı. Habere göre 964 ml'lik içecekte 102 gram, yaklaşık 2 litrelik bir içecekte ise 217 gram şeker var. Sağlıklı beslenmede günlük şeker tüketiminin 50 gramı geçmemesi gerekiyor. New York'ta yasağın uygulamaya girmesiyle büyük boy şe-

kerli içecek satan restoran ve kafeler 200 dolar para cezasına çarptırılacak.

Şanslı Kedi

Chanel'in kreatif direktörü Alman modacı Karl Lagerfeld kedisine çocuğu gibi bakıyor. Emrinde iki hizmetçisi olan "Choupette" adlı siyam kedisi, yalnız yemekten hoşlanmadığı için Lagerfeld'le birlikte masada yemek yiyor. iPad'le oynamayı çok seven sevimli kedi, kuştüyü yastıkta uyuyor. Kedisiyle ilgili günlük tutan Lagerfeld, yazdıklarını ileride kitap haline getirmeyi planlıyor. Lagerfeld "Biliyorum onu çok şımartıyorum ama elimde değil. Onu çok seviyorum" diyor.

Ben doğarken ölmüşüm!

60 yaş üstü insanların doğum gününde ölme riskinin çok fazla olduğu açıklandı. İsviçreli bilim insanlarının 40 yıl boyunca ölüm istatistiklerini izleyerek gerçekleştirdikleri araştırma tamamlandı. Çalışmaya göre 60 yaşın üstündeki kişiler doğum günlerinde bir yaş daha yaşlandıklarını düşünerek strese giriyor ve kalp krizi geçiriyor. Doğum günlerinde hayata veda edenlerin oranı diğer günlerde ölenlere göre %14 daha fazla. Zürih Üniversitesi'nden araştırmacı Dr. Vladeta Ajdacic-Gross'un bu konudaki çalışması Kanada'daki hastanelerden alınan bilgilerle desteklendi.

Takıntının böylesi

İngiltere'nin başkenti Londra'da yaşayan Jess Thom adlı genç bir kadın dünyada çok ender görülen Tourette Sendromu'na yakalandığı için, herhangi bir konuda konuştuğu sırasında dakikada tam 900 kez "bisküvi" diyor. Dünyada her 300 binde bir kişide görülen ve nörolojik bir hastalık olarak tanımlanan Tourette Sendromu'na yakalanan hastalar, normal cümlelerin arasına irade dışı olarak anlamsız sözcükler sokuyor. 31 yaşındaki Jess Thom'un ender görülen bir çeşit "sesli tik" olarak nitelenen takıntısı, BBC'nin kendisiyle yaptığı bir röportajla İngiliz dinleyicisine de duyuruldu.

Orta Yaş Bunalımı

Tarihi incelenen "orta yaş" olgusunun sadece 150 yıldır yerleşmiş bir kültürel kurgu olduğu ortaya kondu. NewYorkTimes'ın kültür muhabiri Patricia Cohen, çıkardığı yeni kitabı "In Our Prime: The Invention of Middle Age"te *(En Güzel Dönemimizde: Orta Yaşın İcadı)*

orta yaşın birçok etken sonucu oluşturulmuş yapay bir dönem olduğnu yazdı. Cohen'e göre, endüstrileşme, modern ilaç sanayi, bürokrasi, medya ve reklam pazarındaki gelişmeler bu dönemin ortaya çıkmasında etkili oldu. İşte orta yaşa dair en fazla yanlış bilinenler:

Orta yaş bunalımı: Bu bunalımı yaşayanların oranı sadece yüzde10. Zira, 20 ila 30'lu yaşlarda yaşlanmaya dair endişe oranı çok daha yüksek.

Hiçlik sendromu: Aksine, araştırmalara göre, hayat boyu verilen çabaların karşılığını görmek orta yaşta kişisel tatmini yükseltiyor.

Genç sevgili arayışı: Bu da doğru değil. Araştırmalar, evliliklerin genellikle ilk 8 yılda bittiğini gösteriyor.

Menapoz evresi: Kadınların yüzde 62'si regl olmaktan kurtulduğu için kendini şanslı hissediyor.

Libidonun düşmesi: Araştırmalarda testesteron seviyelerindeki azalmaya bağlı cinsel isteksizliğin, sanıldığı gibi yaşla ilgili değil stres, kötü beslenme ve tembellikle ilgili olduğu bulundu.

Kaçınılmaz hastalıklar: Orta yaşta geliştirilen beslenme ve yaşam tarzı, ileri yaşlarda kaçınılmaz hastalıklar yaşanmasını önlüyor.

Ordusuz Devlet

Avustralya ordusunun internet sitesinde yayımlanan duyuruda, "Yabancı ülkelerin ordusunda görev yapmış veya yapmakta olan, yeteneklerini ayrıca eğitim almadan bizimle paylaşacak asker aranıyor" ifadesi kullanıldı. Duyuruda, ithal askerlere çok kısa sürede Avustralya vatandaşlığı verileceği belirtildi. AAP haber ajansı, yabancı askerlerin İngiltere, ABD ve "diğer batılı ülkelerden" geleceğini bildirdi. 55 bin kişiden oluşması öngörülen Avustralya ordusunda 2000 asker açığı var. •

İLK SU ALTI MÜZESİ

Dünyanın ilk sualtı arkeoloji müzesi Mısır'ın İskenderiye Limanı'ndadır.

Saçımız neden beyazlar?

Saç köklerinde biriken, su ve oksijene çevrilemeyen hidrojen peroksit, saça rengini veren melanin yapımını önler, beyazlamaya neden olur.

MEŞENİN EMEĞİ

Bir meşe ağacının palamut vermesi dikiminden itibaren yaklaşık 50 yıl sürmektedir

ELMA ENERJİSİ

Sabahları yiyeceğiniz bir elma kahveden daha fazla uykunuzu açar.

Bir yılan 3 yıl uyuyabilir

Hindistan'daki kazılarda kehribarlar içinde 50 milyon yıllık 700'den fazla böcek türü bulunmuştur.

Hindistan' da oyun kartları yuvarlaktır.

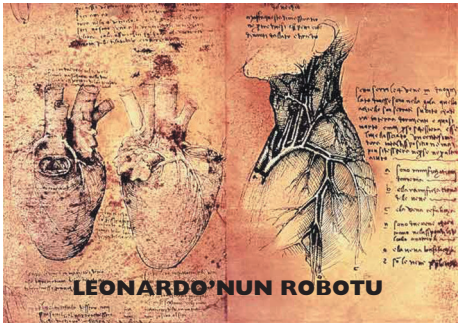

Atların korktuklarında ilk yaptıkları şey koşmaktır.

SÜT KUTULARINDAN KALE

Dünyanın atık süt kutularından yapılan ilk kalesi. İspanya Granada'da 24 metre genişlikte 7 metre uzunlukta kale heykeli Guinness Rekorlar Kitabı'na da girdi. *(Amaç: Geri kazanım)*

LEONARDO'NUN ROBOTU

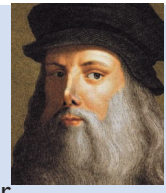
Leonardo da Vinci, anatomi alanında kalp kapakçıklarıyla ilgili çizim çalışmaları ile yazılı tarihteki ilk robot tasarımına öncülük etmiştir.

KARGANIN ZEKASI

Kargalar alet yapıyor: Yeni Kaledonya Kargaları ağaçların kabukları arasında yaşayan larvaları çıkarmak için uygun boyutlarda bir dal parçasının ucunu gagasıyla çengel gibi bükebiliyor.

Leonardo da Vinci

(1452-1519)

15 Nisan 1452 'de İtalya'da doğmuştur. En ünlüsü "Mona Lisa" ve "Son Yemek" olan, "Arno Vadisi" , "Aziz Jerom" adlı eserlerinden tanıdığımız Rönesans dönemi sanatçısı Vinci, aynı zamanda anatomi, fizyoloji, matematik, müzik, heykel alanında çalışmalar yapmıştır. İtalya'da Papa için çeşitli projelerde yer almış, mekanik, geometri, uçan makinelerin yanı sıra, kilise, kale ve kanal yapımı gibi mimari yapılar ile ilgilenmiştir. Anatomi alanında çalışmaya devam ederken Papa, kadavralar üzerinde çalışmasını yasakladığından Roma' dan ayrılmış, Fransa Kralı'nın daveti ile gittiği Amboise'daki Kraliyet Sarayı'nda sanat ve bilimsel çalışmalarını sürdürmüştür. Anatomi alanındaki çalışmaları ile kalp cerrahlarının tedavide yenilikler keşfetmesine ilham vermiş ve birçok insan iskeleti çizimi yapmış ve omurganın çift-s formunu ilk tanımlayan kişi olmuştur. Çizimleri ve defter sayfaları, müzeler ve kişisel koleksiyonlarda toplanmıştır. Hidrolik alanındaki çalışmalarının el yazmalarını toplayan Bill Gates, bu koleksiyoncudan birisidir. Rönesans sanatını doruğuna ulaştırmış, araştırmaları ve buluşlarıyla da tanınan, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük sanatçılarından biridir. 2 Mayıs 1519' da Amboise' daki evinde hayata veda etmiştir.

Nuray Bartoschek

SİZ NASIL BİR KONUKSUNUZ?

Her gün şaşkınlık ve üzüntüyle izliyorum olan bitenleri. Ama olmaz ki, bu denli güzel bir evde, kısa süreli konuk olurken bu denli kabalık, saygısızlık yapılmaz ki!

Ev sahibi alabildiğine cömert ve hoşgörülü oysa. Konuklarını rahat ettirebilmek için elinden gelen tüm olanakları sunuyor onlara.

Ama konuklar... Bu ne açgözlülük, bu ne hırs, bu ne şiddet! Üç günlük konuk olarak geldikleri bu olağanüstü güzel mekanı cehenneme döndürmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Üstelik hepsi de yaşını başını almış, her meslekten, her konumda kocaman insanlar! Nasıl da saldırıyorlar birbirlerinin önündeki tabaklara.

Karınlarının tok olması yetmiyor, herkes ellerini, ceplerini, çantalarını da doldurmak istiyor yiyeceklerle.

Uyumak için sadece bir yatağa gereksinimleri olduğunu unutuyorlar, herkes evin tüm odalarına, hatta eşyalarına sahip olmak istiyor. "Bu oda da benim olacak " diye öfkeyle birbirlerine saldırıyorlar. Ortalık savaş alanına dönüyor. O güzelim evde eşyalar havalarda uçuşuyor. Her şeyi kırıp döküyor, birbirlerinin canını yakıyor hatta özgürlüklerini kısıtlıyorlar.

Biz çocukken bir yere konuk olarak gitmeden önce annem bizi bir kenara çeker "iyi bir konuk olmanın kurallarını" sıralardı.

"Sofraya oturunca aç gözlülük etmek yok, önünüzdeki yiyeceklerle karnınızı doyurup, ev sahibine teşekkür etmeyi unutmayın. Başkalarının önündeki yiyeceklere el uzatmayın, masada yiyeceklere uzanamayacak denli uzak oturan birisi varsa ona yardım edin."

"Konuk olduğunuz evi asla dağıtmayın, düzenini bozmayın, ev sahibine saygılı davranın ve yardımcı olmaya çalışın."

"Yatılı konuk olarak kaldığımız evde oda ya da yatak beğenmemezlik yapmayın, size gösterilen yerde yatın ve sabah kalkınca yatağınızı toplamayı, sizden sonra orada kalacaklar için düzenli bir oda bırakmayı unutmayın."

"Evde ne denli gözalıcı eşyalar, oyuncaklar olursa olsun, kırmadan, bozmadan oynayın ama sakın yanınıza almayı düşünmeyin. Unutmayın, o kapıdan geldiğiniz gibi geri döneceksiniz, yanınıza hiçbir şey almak yok."

"Şeker ikram edilirse sadece bir tane alın, iki tane almayın ki sizden sonra gelen misafirlere de şeker kalsın. Bencil ve kaba olmayın." derdi.

Ev sahibi rengârenk şekerliği uzattığı zaman bir tane alır, ev sahibinin "Haydi, bir tane daha al" ısrarlarına, gözlerimiz annemizin gözlerinde, içimiz giderek " Hayır, teşekkürler,

bir tane yeterli" derdik.

Oysa şimdi bakıyorum da, şekerliğe ilk elini uzatan adam hepsini avuçlayıp ceplerini doldurmaya çalışıyor! Diğerleri ise ev sahibinin çekmecelerini, dolaplarını karıştırıyorlar daha fazla bulabilmek umuduyla! Zamanında annelerinden bizim gibi öğütler almış olanlarsa bir kenarda şaşkınlıkla, üzülerek izliyorlar olan bitenleri.

saygıyla, ağız tadıyla, hep birlikte yemek yerine, neden gözlerini hırs bürümüş insanların?

Mutlu olmanın koşulu gerçekten her şeyin sahibi olmak mı dersiniz? Yoksa hiçbir şeyin gerçek sahibi olmadığını bilen kişi mi her şeye sahiptir aslında?

Ne denli zengin olursanız olun karnınızı doyurabilmek için kaç tabak

Bilim insanları uzun süren araştırmalar sonucunda dünyamızın yaşının yaklaşık dört buçuk milyar yıl olduğunu söylüyorlar. İnsan ömrü ise, haydi iyimser olarak ortalama yüz yıl diyelim. İnsan ömrünü dünyanın yaşı ile karşılaştırdığımızda bir göz açıp kapamak denli kısa değil mi?

Peki, bu kadar kısa süreli konuk olduğumuz, bize tüm olanakları sunan bu güzel ev sahibine karşı insanlar neden bu denli hoyratça, kaba davranıyor?

Paylaşımda bulunarak, sevgiyle,

yemeğe gereksiniminiz var ve karnınız doyduktan sonra kaç tabak daha yiyebilirsiniz?

Peki aynı anda kaç yatakta uyuyabilirsiniz? Eviniz on odalı da olsa uyumak için bedeninizin gereksinim duyduğu şey tek yatak değil midir?

Deniz manzaralı, dağ manzaralı, kar manzaralı büyük şehirde, köyde kaç eviniz olursa olsun, aynı anda hepsinde yaşayabilir misiniz?

Ya da garajda on tane arabanız olsa aynı anda hepsini kullanmanız olası mı?

Ben annemin öğretilerini hiçbir

zaman unutmadım ve bu güzel evde konuk olmanın ayrıcalığını elimden geldiğince duyumsamaya, ev sahibine karşı saygısızlık etmemeye çabalıyorum. Mutlu olmam için iki tabak yemek ve bir yatak yeterli. Bir dağa tırmandığımda o an için o dağın sahibi benim! Kendimi denizin kollarına attığımda da deniz benim oluyor!

Kısa süreliğine konuk olduğum bu güzel gezegende görebildiğim, dokunabildiğim, duyumsayabildiğim her şey "anlık" bana ait. Hiçbir şey ruhumu tutsak edemez. Bu nedenle kendimi hem çok zengin, hem de her an, her şeyi ardımda bırakıp, elimi kolumu sallayarak gidebilecek denli özgür duyumsuyorum!

Bu eşsiz güzellikteki evde konuk olmanın tek önemli kuralı var aslında:

İster uzun boylu, ister kısa boylu, ister zayıf, ister kilolu, ister yaşlı, ister genç, ister işçi, ister başbakan, hatta cumhurbaşkanı olalım, ellerimiz bomboş, yanımıza hiçbir şey almadan konuk olarak geldiğimiz bu evden yine ellerimizi sallayarak, yanımıza hiçbir şey almadan çıkıp gideceğiz.

Şimdi söyleyin lütfen, ruhunuz ne denli tutsak ya da özgür? Peki ya siz nasıl bir konuksunuz? •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

İnanmanın gücü

San Francisco'da *bir okul müdürü üç öğretmeni çağırıp "En iyi uzmanlardan olduğunuz için 90 seçkin öğrenciyi size vereceğiz. Bu öğrencilerin gelecek yıl da çok başarılı olmalarını bekliyoruz." dedi. Okul bittiğinde öğrenciler bütün şehirdeki öğrencilere göre yüzde 30 daha başarılı olmuştu. Müdür, üç öğretmeni yeniden çağırdı ve "Bir itirafta bulunmak istiyorum. Size verilen öğrenciler en zekileri değil, vasatın biraz üzerindeki öğrencilerdi. Onları sistemden tesadüfen seçtik." dedi. Öğretmenler, başarının kendi becerilerine bağlanması gerektiğini düşünüyordu. Ancak okul müdürünün söyleyecekleri henüz bitmemişti: "Bir itirafım daha var." dedi. "Siz de en parlak öğretmenler değildiniz. İsimlerinizi sistemden rastgele seçtim. Siz, sadece inandığınız için başarılı oldunuz."*

TATLI BİR ÖYKÜDÜR YAŞAM

Yücel Aksoy

HAYVANLAR OKULU

Her tarafa haberler gönderilmiş ve belirlenen tarihte, büyük bir alanda, tüm hayvanlar bir araya gelmişler. Yapılan konuşmalar sonrasında, bilgisizliğin çok büyük eksiklik olduğuna, bilenlerin bildiklerini bilmeyenlere öğretmeleri gerektiğine karar verilmiş.

Hemen bir komite oluşturulup, bir eğitim programı hazırlanmış. Okulda hangi derslerin okutulacağı konusunda da komite üyeleri, düşünce ve önerilerini açıklamışlar. İlk söz alan tavşan, olası tehlikelere karşı en etkili yöntemin koşma, kaçma olacağını, bunun için de mutlaka her hayvanın koşmayı öğrenmesi gerektiğini söylemiş. Öneri, tüm komite üyelerinin onayı ve alkışları ile ders programına alınmış.

İkinci söz alan kuş,

onaylanıp, ders programına dahil edilmiş. Saptanan derslere ek olarak, ağaca tırmanma ve toprak altına saklanabilme gibi eğitimlerin de verilmesi onaylanmış.

Tüm hayvanlara tekrar bir duyuru yapılarak, büyük alanda toplanması istenmiş. Toplantıda, komitenin aldığı kararlar ve ders programları ve okulun açılacağı tarih ilan edilmiş. Derslere, hayvanların hepsinin mutlaka katılması gerektiği, devamsızlık yapanların hoşgörülmeyeceği de ayrıca vurgulanmış. Duyuru, katılanların büyük coşkusu ve sevinç çığlıklarıyla karşılanmış.

Dersler, belirtilen tarihte, büyük bir ciddiyetle ve tüm hayvanların eksiksiz katılımıyla başlamış. Ama bakın sonra neler olmuş:

Koşma konusunda süper olan ve diğer hayvanlara ders veren tavşan, koşmanın bazen yetersiz kalacağını, ama uçmayı öğrenmeleri halinde daha güvenli olacaklarını ileri sürünce, komite üyeleri bu öneriyi çok yerinde bulup, ders programına uçmanın da konulmasına karar vermişler.

Üçüncü söz alan balık, birçok hallerde kaçmanın da, uçmanın da yetersiz kalabileceğini örneklerle açıkladıktan sonra, tüm hayvanların yüzmeyi de öğrenmeleri gerektiğini vurgulamış. Bu görüş de alkışlar arasında

uçma dersinde yüksek bir yerden düşerek ayağını kırmış. Sonuçta, uçma dersinden sınıfta kalırken, en iyi yaptığı işi bile yapamaz hale gelmiş, yani koşamamış.

Kuş, köstebek gibi toprağı delmeye çalışırken gagasını kırıp, kanadını zedelemiş. O da hem en iyi yaptığı şeyi yapamaz hale gelmiş; üstelik gagasını kırdığı için de yeterli beslenemeyip aç kalmış.

İnanılmaz gücü ile ağaçları yerinden bir tutuşta söken, tonlarca yükü burnuyla kaldıran fil de, yüzme dersi sırasında nerdeyse boğuluyormuş. Sonrasında da, ciğerlerine dolan suyu atabilmek ve eski sağlığına kavuşabilmek için günlerce tedavi olmuş.

Birinci haftanın sonunda okulda, ne derslere girecek bir öğrenci, ne de ders verecek bir öğretmen kalmış.

Büyük alanda, tüm hayvanların katılımıyla tekrar bir toplantı düzenlenmiş. Bu toplantıda, okulda alınan başarısız sonuçlar değerlendirilmiş, gözden geçirilmiş. Toplantı sonrasında bir bildirge yayımlanmış. Bildirgede şunlar yazıyormuş:

•Tüm hayvanlar, o güne dek en iyi yaptıkları şeyi yapmaya devam edecekler. Hatta bu yeteneklerini geliştirmek için çaba gösterecekler.

•Kendilerine Tanrı'nın bir armağanı olan bu özel yeteneklerini başkalarına da öğretmek için özel bir çaba sarfetmeyecekler.

•Başkalarının yeteneklerine özenip, bunu uygulamaya çalışmayacaklar, ya da uygularken çok dikkatli olacaklar.

•Yine, kendilerine Tanrı'nın bir armağanı olan bu yeteneklerini, sadece kendileri için değil, diğer hayvanların yararına kullanmak için de çaba gösterecekler.

•"Birlikten güç doğar" sözünü hiç unutmayıp, topluma her yönden yararlı ve yardımcı olmaya çalışacaklar. Böylece hem kendi yetenekleriyle başkalarına destek olurken, kendi eksiklerini de diğerlerinin tamamlayacağının güvencesi içinde, huzurlu yaşayacaklar. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

KANGURU ?

İngilizler *Avustralya'ya ilk gittiklerinde, çevrelerinde iki ayaklarının üzerinde oradan oraya zıplayan garip hayvanları görünce çok şaşırmışlardı. Aborjin denilen bir Avustralya yerlisine, "Bu hayvanın adı nedir?" diye sordular. O Aborjin de onlara, "Kanguru" dedi. Böylece İngilizceye ve tüm dünya dillerine bu hayvanın adı "kanguru" olarak geçti. Oysa Aborjin dilinde kanguru, "Hangi hayvan?" demekti. Adamın, "Hangi hayvanın adını soruyorsunuz?" diye söylediği "kanguru" sözcüğü, bu cepli hayvanın adı olmuştu...*

Muzaffer İzgü

Ada ile Pınar

Ayda bir gün teyzemin kızı Ada bizde gece yatıya kalır. O gün benim çok mutlu olduğum gündür. Öteki ay da bir gece ben Ada'larda kalırım. Aman aman, ne güzel günlerdir o günler. Güleriz, eğleniriz, şarkılar söyleriz, bilmeceler çözeriz. Yani o günlerin bitmesini ne Ada ister ne de ben.

İkimiz de aynı sınıftayız, dördüncü sınıfta. Ama teyzemin evi uzakta, Ada da ayrı bir okulda.

Olsun, o birgün içerisinde sanki ikimiz de aynı okulda aynı sınıfta oluruz. Ada'nın öğretmenini öyle iyi tanıyorum ki, yüzü hep gülen, çocukları hep dinleyen, bir anne gibi davranan Sema öğretmen. Benim öğretmenim Fırat bey de aynı. Kapıdan gülerek girer, gülerek yoklama yapar, gülerek; "Eee çocuklar" der. Bu "Eeee" sözcüğünün altından mutlaka bir öykü bir masal çıkar. Hem öyle ki, hiç duymadığımız, bazen bizi heyecanlandıran, bazen de kahkahalarla güldüren. İşte ben bu masal ve öyküleri Ada'ya da anlatırım.

Ada, yine cumartesi günü teyzemle birlikte geldiler. Uuu, sevinç, çığlıklar daha kapıda başladı. Ah canım Ada'cığım, daha kapıda dans etmeye başladı. Uçuyor mu, yoksa fır mı dönüyor belli değil. Ama çok gülünç... "Öğretmenim öğretti" diyor.

Sarılıyoruz, öpüşüyoruz koşup ellerimizi yıkıyoruz, sonra dosdoğru masaya. Çünkü anneciğim Ada gelecek diye börek yapmış. Peynirlisi var, patateslisi var, ıspanaklısı var... Ada'nın da benim de ellerimizde kocaman birer börek parçası, lüp lüp lüp...

Ama birbirimize anlatacaklarımız o denli çok ki, ağzımızda ıspanaklı mı var, olsun, "Şimdi Ada, lüpü lüp, hup hup, cuuuuk, sonra..."

Ada anlatıyor, gözleri yumulu. "Şimdi var ya Pınar, hüp luk luk, höpürt şapırt, cuk cuk..." lokmalarımızı yuttuktan sonra kahkahalarla gülüyoruz. Ay yeşil zeytin bu denli güzel olur mu? Ya teyzemin kendi yaptığı ahududu reçeli, sanki ahududunu bir bir koparıyoruz ağzımıza atıyoruz. Kahvaltı süresi var mı? Yooo... Annemle teyzem öyle konuşmaya başlamışlar ki, bizi duydukları yok, gördükleri yok... Her zaman, "Biraz daha şu peynirden ye, kızım, diyen annem hiç karışmıyor. Zaten diyorum, Ada da yiyor.

Hava çok yağmurlu, belli ki bugün hiç dışarı çıkıp parka gidemeyeceğiz, bütün gün evdeyiz. Oh ne güzel. Hemen kahvaltı masasındaki tabaklarımızı, bardaklarımızı kaldırıyoruz, elimizi ağzımızı yıkıyor, dişlerimizi fırçalıyor, dosdoğru benim odama gidiyoruz. İlk iş hemen birbirimizden ödünç aldığımız kitapları çıkarıyoruz. Bu ay ben ona bir öykü kitabı vermiştim, o da bana şiir kitabı vermişti. Şimdi o bana öyküleri anlatacak, ben ona sevdiğim şiirleri okuyacağım. Yok canım, öyle başın-

İkimiz de bir ara kitapları okumaya başlıyoruz.

dan sonuna dek anlatmak yok... Ada, sevdiğim öyküleri saymaya başlıyor...

"Aa aa benim de çok sevdiğim öyküler," diyorum Ada'ya. En etkilendiğim öykü de bir çocuğun yaralı bir kediye gösterdiği ilgiydi. Çocuk o kediyi evlerine getiriyor, babası o kediye bir yuva yapıyor, kedi yuvasında birkaç gün içinde iyi olup ayağa kalkıyor. Ondan sonra mı, minik kedi o evden ayrılmıyor.

Kedinin adı da Tintoş... Ben de ona etkilendiğim şiirleri okuyorum. Bir tanesini Ada ezberlemiş bile. Ben çantamdan Ada'da çantasından vereceği kitabı çıkarıyor. Onun bana verdiği roman, ben de ona bir gezi kitabı veriyorum. Gezi kitabı çok hoşuna gidiyor. İkimiz de bir ara kitapları okumaya başlıyoruz.

Teyzem içeriye giriyor, "Ah sizi kitap kurtları ah!" diyor. Herzaman söylediğini yineliyor,

"Kitap okuyan çocuk düş kurar, düşünür, sorar," diyor. Bana bir kazak almış.

"Giy bakalım Pınar,"

"Ay ay ay, ne güzel bir kazak bu böyle. İçinde sevdiğim renklerin hepsi var. Tam da bana göre, azıcık kolları uzun ama onu da içine kıvırınca. Hemen anneme koştum,

"Anneciğim bak..."

"Ay ay çok yakışmış Pınarcığım. Teyzene teşekkür ettin mi?" Ah, nasıl da unuttum. Koşuyorum, teyzemin boynuna dolanıyorum... Muç muç yanaklarından öpüyorum.

"Teşekkür ederim teyzeciğim. Annem odaya giriyor, elinde bir paket, Ada'ya uzatıyor.

Teyzem içeriye giriyor, "Ah sizi kitap kurtları ah!" diyor. Herzaman söylediğini yineliyor, "Kitap okuyan çocuk düş kurar, düşünür, sorar." diyor.

"Aç bakalım Ada, diyor."

Ay ben de görmedim, annem bana da göstermedi.

Ada paketi açıyor. Öyle güzel bir çerçeve ki. Ada çok seviyor. Annem, "Yaş gününde çektiğimiz fotoğraflardan birini bunun içine koy", diyor.

Annem zaten hep süpriz yapar. Öğleye yüksük çorbası yapıyor... yılda bir iki kez yapar, babam da, ben de çok severiz. Ayrıca bu çorbanın yapılışına yardım etmek çok hoşuma gidiyor, çünkü işin içinde hamurla oynamak var. Yoo yooo, hamuru böyle sıkıp, şekil verip oynamak değil. Annem biraz sonra hamuru açacak, sonra onu küçük küçük parçalara bölecek, ondan sonra...

Oh işte, en güzel eğlence, en güzel oyun başlıyor... Bu kare kare kesilmiş hamurları eline alacaksın, ortasına annemin hazırladığı içi koyacaksın, en sonunda da onu dört parmağınla bastırarak kapatacaksın, yani ona şekil vereceksin.

Ama sonra Ada hamura öyle güzel şekil veriyor ki, anneminkinden de güzel...

Ellerimizi yıkadık, oturduk Ada'yla hamurun başına. Ada ilk kez yapıyor, ilk kez yüksük çorbası içecek. İçi koyuyor, hamura öyle komik bir şekil veriyor ki, hepimiz gülüyoruz.

Teyzem, "Sen yapma istersen Ada," diyor. Annem,

"Hayır yapsın, komik olanları ona yedirirız..." diyor.

Ama sonra Ada hamura öyle güzel şekil veriyor ki, anneminkinden de güzel... Şimdi bu elimizle yaptığımız yemek bir şölen değil mi, içinde nohut var, nane var, ekşi var, bizim ellerimizde de birer kaşık var...

Yine odamızdayız Ada'yla. Herzaman olduğu gibi, o bana bir problem

soruyor, ben de ona bir problem soruyorum. Uf, Ada hemen problemi çözüyor. Ben de hemen çözüyorum. Yavaş yavaş bilmece saati başlıyor. İşte tam o sırada teyzem hazırlanmış, gidiyor.

"Ada ben gidiyorum, baban yarın kahvaltıdan sonra gelir, seni alır," diyor... Ay o saat gelmese. Teyzemi uğurluyoruz. Teyzemi uğurladıktan sonra balkonda iki tane güvercin görüyorum. "Haydi Ada, güvercinlere ekmek verelim," diyorum.

Bir parça ekmek alıp balkona çıkıyoruz. Ay bu güvercinler ne sevecen oluyorlar. Neredeyse elimden kapıp yiyecekler. Ada soruyor:

"Sizin adınız ne bakalım? Benim adım Ada, bu da Pınar. Yoksa sizin birinizin adı Deniz, birinizin adı da Gökyüzü mü?

"Guk guk guguk..."

"Tamam," diyor Ada, adlarını nasıl bildim. Kahkahalarla gülüyoruz...

İkindi kahvaltısından önce meyvelerimizi yiyoruz, sonra da annemin yaptığı kara otlu poğaçaları. Ne kadar lezzetli poğaçalar. Başka zaman olsaydı bir tane yerdim, şimdi üç tane yiyorum.

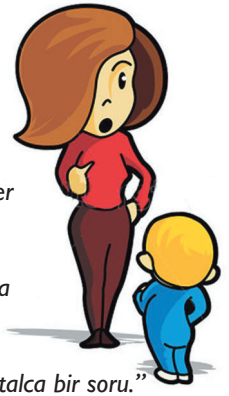
Ada'yla en güzel saatimiz uyku saatidir. Tekerlekli küçücük bir somya var, onu benim odama şarkılarla çekiyoruz. Yatağımın yanına koyuyoruz. En hoş an annemin verdiği çarşafı onun üzerine örtmek... Biz ona "Çarşaf Serme Dansı" diyoruz. Çarşafı sermemiz belki on dakikayı buluyor. Çarşafa sarılıyoruz, uçuyoruz, katlar gibi yapıp ileri geri çarşaf dansı yapıyoruz.

"Ay daha çarşafı seremediniz mi?"

"Seriyoruz anneciğim seriyoruz." Masalların en güzelini en sona saklıyoruz. Masallarımızı anlattıktan sonra mışıl mışıl uyuyoruz.•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Kocaman Bir Sıfır

Hasan okuldan *bir karış asık yüzle geldi eve. Annesi onun yüzündeki ifadeyi görüp de ne olduğunu sorunca Hasan, üzgün bir sesle annesini yanıtladı:*

"Öğretmen bugün bana kocaman bir sıfır verdi" dedi.

Annesi, onun yanıtlayamadığı soruyu öğrenmek istedi.

"Öğretmen, 3x2'nin kaç ettiğini sordu, ben de altı eder yanıtı verdim" dedi.

Annesi bu yanıtın doğru olduğunu söyledi.

"Ben de biliyorum doğru olduğunu" dedi Hasan. "Ama öğretmen bu kez 2x3'ün kaç ettiğini sordu."

Annesi gülmeye başladı:

"2x3'ün ne farkı var ki 3x2'den" dedi. "Amma da aptalca bir soru."

Hasan önüne baktı:

"Ben de aynı şeyi söylemiştim öğretmene..."•

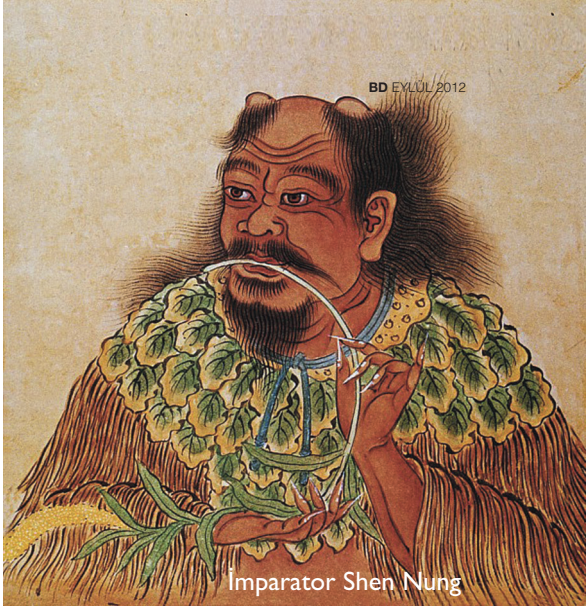
Yokluğuna Dayanılmaz Çinli Dost Çay

Yazan: SELMA ATABEK

Efsaneye göre kuzeybatı Hindistan'ın yüksek dağlarının eteklerinde yaşayan Dharma adındaki Budist rahip, bedeninin tüm isteklerine gem vurmak için yedi yıl boyunca uyumamaya ve dua etmeye söz verir.

Ancak üçüncü yılın sonunda, bir ilkbahar gecesi, yorgun düşen bedeni daha fazla dayanamaz ve tatlı bir uykuya dalar. Uyandığında sözünü yerine getirememekten dolayı büyük üzüntü içine düşen ve bu yenilgiye çok öfkelenen Dharma, "Bir daha hiç kapanamayacaksınız" diyerek göz kapaklarını keser ve yakınındaki bir çınar ağacının altına fırlatır. Ertesi yıl göz kapaklarını fırlattığı yerden koyu yeşil yapraklı bir bitki yükselir.

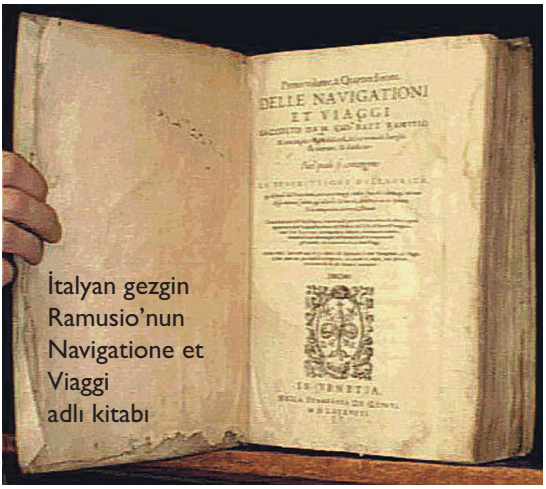
Hint efsaneleri çayın doğuşunu böylesi inanılmaz bir öyküyle anlatırken, Çinliler çayın keşfini İ.Ö. iki bin yedi yüzlü yıllar olarak belirliyorlar. Öyküye göre sağlıklı yaşama çok

İmparator Shen Nung

önem veren İmparator Shen Nung, sarayının bahçesinde sıcak su içerken rüzgarla bardağının içine düşüveren iki yeşil yaprak içtiği suya tatlı bir burukluk verir. İmparator Shen Nung, çevreye hoş bir koku da yayan bu bitkinin bulunmasını ister. Çok geçmeden yaprakların yabani çay bitkisine ait olduğu anlaşılır. Böylelikle çay 5 bin yıl önce içilmeye başlanır.

Çay ticareti Çin'de İ.S. 8' inci yüzyılda yaygın bir duruma gelir; 9'uncu yüzyıl başlarında yine bir budist rahip olan Dengyo Daisni tarafından Japonya'ya götürülür ve öylesine ilgi görür ki, 815 yılında Japon İmparatoru Saga, 5 bölgede çay ekilmesini emreder.

Avrupa'nın çayı tanıması Venedikli bir gezgin ve yayımcı sayesinde olur. Gian Battista Ramusio adındaki gezgin, 1559 yılında yazdığı seyahatnamesinde yer verdiği İranlı bir tüccarın anılarında rastladığı çayı "Navigatione et Viaggi" adlı kitabında anlatır. Ve çay, ilk olarak 1610 yılında Java yoluyla Macao'dan, o günlerde deniz ticaretini elinde tutan Hollanda'ya gönderilir. Böylelikle Avrupa'da çayı ilk içen ulus Hollandalılar' dır.

İtalyan gezgin Ramusio'nun Navigatione et Viaggi adlı kitabı

İngiltere'ye çayın ilk gelişi ve yayılmaya başlaması özellikle dini kesimin tepkilerine neden olur. Zamanın ünlü rahiplerinden olan John Wesley, bu garip bitkinin insan sağlığına zararlı olabileceği iddialarında bulunur ve çayı boykot eder. Parlamento ise gülünç olaylara sahne olmaktadır. Lordlar Kamarası'ndan Lord Forbes çayı yalnızca zenginlerin içebileceğini, yoksulların çay içmemeleri ge-

rektiğini savunan bir yasa teklifi hazırlayıp sunar. Tüm bu engellemelere karşın çay İngiltere'de çok tutulur. 1860'dan sonra Avrupa'da çay öylesine sevilir ki, ithalatçı firmalar arasında "çay yarışları" düzenlenmeye başlanır. Fransız kıyılarından hareket eden çay yüklü gemiler yarışırlar. İngiltere kıyılarına ilk ulaşan geminin yükü en yüksek fiyatlarla satılır.

"Çayın Kültür Tarihi" adlı kitabın yazarı Stephan Reimertz de, "En seçkin evlerde sunulan çayın demliğin ısıtılması gerekiyor. İyi bir çayın demlenme süresi birkaç dakikayı geçmiyor. İki buçuk dakika demlenen çay uyarıcı, beş dakika demlenen çay ise sakinleştirici bir etkiye sahip oluyor.

Kan dolaşımını *kolaylaştıran çay, zihnin uyanık kalmasını sağlıyor, yorgunluk duygusunu yok ediyor, strese iyi geliyor. Metabolizmayı yeniliyor, oksijenle dolduruyor...*

Birinci durumda biraz daha fazla, ikinci durumda ise daha az çay koymak gerekiyor. Demlemede kullanılan suyun tatlı olması da bir başka önemli öğe... Aynı ağaçtan elde edilmesine karşın hazırlanmasındaki farklılıklar nedeniyle çay, siyah çay (işlenmiş) ve yeşil çay (işlenmemiş) diye ikiye ayrılıyor. Yeşil çay demlenirken suyun 70-80 dereceye ısıtılması, siyah çay demlenirken ise kaynatılması gerekiyor. Ancak burada önemli nokta, suyun uzun süreli kaynatılmaması; fazla kaynatılan su oksijenini kaybediyor.

Yeşil çayda demliğin önceden ısıtılması gibi bir kural da yok. Ancak, demliğin kapağının aralık bırakılması öneriliyor. Demlenen çayın fazla bekletilmemesi ve çay yapraklarının birkaç dakika içerisinde demlikten çıkarılması öneriliyor.

Yani ülkemizde yapılanların tam tersini anlatıyor yazar. Alışkanlıkları değiştirmek zor olabilir ama Stephan Reimertz'in dediği gibi "Bir konu hakkında ne kadar çok şey bilirsek, ondan aldığımız keyif de o kadar artacaktır."

Anadolu'da çay genellikle sade olarak, kıtlama denilen yöntemle içilirken, Hindistan'da süt ve şekerle, Kuzey Afrika'da taze naneyle, Çin'de hiçbir şey katılmadan, İran ve Doğu Türkistan'da içine karanfil konularak içiliyor. Fincan başına yalnızca dört kalori içeren çayın sağlıklı beslenmede önemli bir yeri olduğu söylenemez. Ancak yararları da azımsanmayacak denli fazla. Kan dolaşımını kolaylaştıran çay, zihnin uyanık kalmasını sağlıyor, yorgunluk duygusunu yok ediyor, strese iyi geliyor. Metabolizmayı yeniliyor, oksijenle dolduruyor, böyle-

likle kan yapıyor ve alkol, nikotin, yağ gibi zararlı maddelerin dışarı atılmasını çabuklaştırıyor. Mide ağrılarına, idrar yolları iltihabına, baş ağrılarına iyi geliyor. Az miktarda C ve B1 vitamini içeren çayda demir de var. Çaya eklenen limon, içindeki minerallerin etkisini de artırıyor. Çay içen kişilerde kalp krizi ve felç riski, içmeyenlere oranla daha az. Çayın kolesterolü düşürücü, tümörlerin çoğalmasını ve büyümesini engelleyici etkisi de var. Çayda bulunan florid dişlerin çürümesini engelliyor.

Gözleri parlaklaştıran yeşil çay kozmetikte; göz kremleri, şampuanlar, sabunlar, nemlendiriciler ve güneş yağlarında kullanılıyor. Yaz yapraklarının uçları sivri, uzunca ve kenarları tırtıllı, çiçekleri beyaz ya da beyaza yakın bir sarı ve az kokulu oluyor. Yağışlı ve nemli iklimi seven çay Batı'dan çok daha önce İpek Yolu'yla Anadolu'ya giriyor.

Yazımızı bitirirken son sözü yine Reimertz'e bırakalım isterseniz...

"Çay içmek, insan yaşamında zaman ayırmaya değer uğraşılardan biridir. Çay içen kişi, hem çalışmaktan hem de hiçbir şey yapmamaktan uzaktır, kendisine ve dünyaya eşit uzaklıkta durur ve gününün efendisidir. Yalnızca biraz suya, biraz çaya ve sakin bir yere gereksinimi vardır, bunların dışında hiçbir şeyin umrunda olmaması gerekir. Ancak bir erdeme sahip olması beklenir, ki bu erdem, her etkinlikte, her düşüncede, her sanatta belirleyicidir: Çaba göstermelidir.

Çay tiryakisinin büyük sanatçılarla ortak özelliği, ayrıntı sevgisidir.

Çayın seçilerek satın alınması ve çay takımlarının özenle kullanılması, çayın içileceği mekanın düzenlenmesi, gibi kendi içine yoğunlaşmasını sağlayan bir ruh durumuna sokar çay tiryakisini." •

Sokaktan geçenler, üzerindeki şık giysilere aldırmaksızın, çöpleri eşeleyen kadının aradığı "çok önemli" şeyin ne olduğunu merak ediyorlardı.

Oyuncak Piyanom

O ise kendisine bakan meraklı bakışlara aldırmaksızın, gözlerinden süzülen yaşlarla içinden "Ne olur tanrım, onu bulmama yardım et" diye yalvarıyordu.

Sonra kocaman bir gülümseme yayıldı yüzüne genç kadının. Derin bir soluk aldı ve "İşte burada!" diyerek elini uzattı. Üstü yemek artıkları ile kirlenmiş, birkaç tuşu eksik oyuncak piyanoyu çöplerin arasından çıkartarak sevgiyle kucakladı. Arabasına binip eve doğru giderken bundan yarım saat önce yaşadığı yürek sızısı geldi aklına.

Günlerdir hep birlikte en küçük ayrıntılarına dek düşünmüşler ve sonunda bugün taşınabilmilerdi yeni evlerine. Perdeler, mobilyalar... Herşey, herşey yerli yerindeydi ama.. Yine de içinden bir ses "çok önemli bir şeyin" eksik olduğunu fısıldıyordu.

Sonunda eşine "Sanki çok önemli bir seyi unutmuşuz gibi geliyor bana" demşiti. "Ne unuttuk acaba?"

Eşi, gözlerini gazeteden ayırmadan "Hiçbir şey unutmadık canım, merak etme" demişti. "Gereksiz birkaç eşyayı çöpe attım yalnızca, onların dışında eski evimizde ne varsa herşeyi buraya getirdik."

Nedense o "gereksiz birkaç eşya" sözü ilgisini çekmişti. Eksikliğini duyduğu o "çok önemli ey" bu "gereksiz eşya"nın arasında olabilir miydi? İçinden gelen sesi dinleyerek "Ne gibi gereksiz eşyaları attın, canım?" diye sormuştu eşine.

"Hiçbir şey unutmadık canım, merak etme"

Eşi kendisi için bu kadar önemsiz bir konunun fazla uzamasından sıkılarak "Canım, hiç kullanmadığımız birkaç eski mutfak eşyası" demişti. "Bir de yıllardır evden eve taşıdığımız eski oyuncak piyano."

İşte o anda duyumsamıştı dayanılmaz yürek sızısını. Sesi titreyerek "Oyuncak piyano mu? Nereye attın onu?" diye sormuştu. Eşinin "Nereye olacak, taşındığımız evin yakınındaki çöp bidonuna tabii, hem zaten birkaç tuşu da eksikti, sonra..."

Gerisini dinleyecek zamanı yoktu. Deli gibi fırlamıştı sokağa. Arabasına binip, son hızla taşındıkları semte giderek, çevresindeki insanların meraklı bakışlarına aldırmaksızın çöp bidonunu eşelemeye başlamıştı.

Şimdi "eski bir dosta" kavuşmuş olmanın mutluluğu içinde arabasıyla evine doğru ilerlerken yanındaki koltuğa bıraktığı oyuncak piyanoyu okşadı sevgiyle. Bu yalnızca eski, kırık bir oyuncak piyano değildi onun için.

"Düşlerinden vazgeçme küçük kız, herşey senin elinde, düşlerin senin geleceğin olabilir, vazgeçmek yok"

O, yıllar önce küçük bir kıza "düşlerin bir gün gerçek olabileceğini" öğretmişti. Soğuk, umutsuz gecelerde küçük kız minik parmaklarıyla tuşlarına dokunduğu zaman "Düşlerinden vazgeçme küçük kız, herşey senin elinde, düşlerin senin geleceğin olabilir, vazgeçmek yok" diye umut şarkıları söylemişti.

Televizyonun henüz yaşantımıza girmediği günlerdi. Yaz akşamları haftada ya da ayda bir ailecek yazlık sinemaya gidilir, çekirdek sesleri, toplu iç çekiler ya da alkışlar arasında filmler izlenirdi.

İşte böyle bir yaz akşamı, o koca ekranda filmin başrol oyuncusunun parmakları piyanonun tularına dokunurken, küçük kızın tüm yaşamı değişmiti bir anda... Belki de o zamanlar izlenilen zengin delikanlı, gözleri görmeyen fakir genç kız filmlerinden birisiydi. Ama küçük kız için filmin konusu, kimin oynadığı hiç önemli değildi. Bir anda piyanonun büyüsüne kapılmış ve o günden sonra da günün her anında piyanodan başka birşey düşünemez olmuştu. Evde, okulda, sokakta, her yerde parmakları gözle görünmeyen bir piyanonun tuşları üzerinde gezinerek, o ana değin hiç kimsenin duymadığı güzellikte melodiler çalıyordu.

Sonunda sınıf öretmeni odasına çağırarak "Neyin var senin kızım?" diye sormuştu. Son günlerde sanki bir başka dünyada yaşıyor gibisin, sürekli ellerin sıranın üzerinde kıpır kıpır..."

Küçük kız kulaklarına dek kızarmıştı. Biliyordu, umutsuz bir aşktı duyduğu. Sonunda neredeyse yalnızca kendisinin duyabileceği bir sesle "Piyano öğretmenim..." dedi ve sustu.

Öğretmen birşey anlayamamıştı.

"Ne piyanosu yavrum, anlatsana" diye üsteleyince, küçük kız gözpınarlarından düşmek üzere olan yaşlarla öğretmeninin gözlerine bakarak "Bir piyanom olmasını çok istiyorum öğretmenim" demişti.

Öğretmen Leman Hanım, Okul Aile Birliği'nin yardımları ile okuyan, çok başarılı ve yaşıtlarından çok daha olgun bu küçük kıza söyleyeceklerinin ne denli önemli olduğunu biliyordu. Yanıt vermeden önce zaman kazanmak istercesine yutkunmuş ve küçük kıza sevgiyle sarılmıştı. Küçük kızın annesi yalnız başına dört çocuğu büyütüyordu ve yaşadıkları koşullarda değil piyano almak, karınlarını doyurmakta bile zorlanıyorlardı.

Yıllarca umudun ve düşlerin ezgilerini fısıldamıştı bu küçük piyano ona...

Eliyle küçük kızın başını tutarak, onun gözlerinin içine baktı ve "Dinle yavrum" dedi. "Birçok başarının ardında böyle küçük yaşlarda kurulan düşler yatar. Düşlerinden asla vazgeçme ve gerçekleşmeyeceğini söyleyenlere kulaklarını tıka. Bugün bir piyano alacak gücün olmayabilir ama bu asla bir piyanon olmayacak demek değildir. Düşlerine sarılarak yat geceleri ve bir gün gerçekleşeceği inancını asla kaybetme."

Küçük kız asla unutmamıştı öğretmeninin sözlerini. İlkokulu bitirdiği yıl, annesi baştan sona pekiyi olan karnesine mutlulukla bakarken "Benim de sana küçük bir armağanım var kızım" demişti. "Sana istediğin piyanoyu alabilmeyi çok isterdim, ama ancak bunu alabildim. Böyle başarılı bir öğrenci olduğun sürece, bir gün tüm düşlerini gerçekleştireceğine yürekten inanıyorum."

Annesinin verdiği paketi açıp o küçük piyanoyu gördüğü an, sevinçten havalara uçmuştu küçük kız. Yaşamında aldığı en güzel armağandı bu. Yıllarca umudun ve düşlerin ezgilerini fısıldamıştı bu küçük piyano ona. Geçmişin anılarının arasından sıyrılan genç kadın arabasını park ettikten sonra, elinde asla "eski bir oyuncak piyano" olarak göremeyeceği "vefakâr dostu" ile girdi eve. Banyoya gidip, sevgiyle temizledi "dostunu". Sonra kızının odasındaki kocaman piyanonun üstüne yerleştirdi. Kapıdan çıkarken "İşte şimdi herşey yerli yerinde. Evde 'önemli bir şeyin' eksikliği yok" dedi huzur içinde.•

Gönderi: ORHAN TOĞANÇ

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

YEMEKLE KAHVE-ÇAY

Yemekte veya yemekten hemen sonra çay veya kahve içmek demir emilimini önler.

İleri yaşlarda hergün D vitamini *(1000 Unite)* ve kalsiyum *(1000 mg)* almak ömrü uzatır.

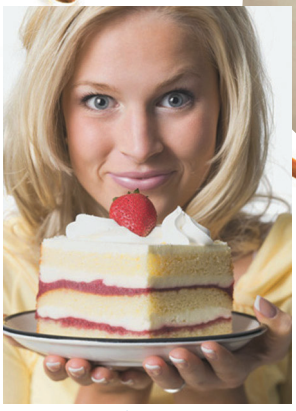
40 Yaşından sonra yapılan doğumlarda rahim kanserine nadiren rastlanır.

ÖĞLE UYKUSU

Her gün yarım saatlik bir öğle uykusu stresi ve kan basıncını azaltır.

TATLI YİYECEKLER

İleri yaştaki kadınların çok tatlı tüketmeleri göğüs kanseri riskini artırır.

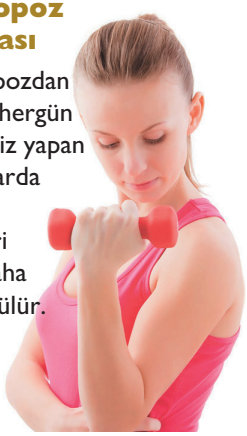

BAL

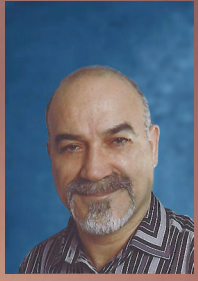
Uykudan önce çocuklara 1-2 kaşık bal vermek öksürüğü önler.

Menopoz Sonrası

Menopozdan sonra hergün egzersiz yapan kadınlarda meme kanseri çok daha az görülür.

Mehmet Ünver

Kentler ve Mevsimler

Dört mevsimi dolu dolu yaşayabilen kentleri çok severim.

O kentlerin sakinlerinin çok şanslı olduğunu düşünürüm. Aylarca süren gri ve soğuk bir kıştan sonra bir sabah burnunuza çalınan kır çiçeklerinin kokusuyla uyanıp, uzaklarda bile olsa epeydir hasret kaldığınız sarı, mor, kırmızı, mavi, yeşil bir doğanın canlanmakta olduğunun ayrımına varmak ne güzel bir duygudur. Yaşamışsınızdır bunu. İnsan ruhunu nasıl motive ettiğini bilirsiniz. Boğucu bir yazdan sonra giderek kısalan günlere bakıp serinletici bir mevsimin yerleşmekte olduğunu hissetmenin verdiği huzur ancak dört mevsimi yaşayabilen kentlerin insanlarına bahşedilmiştir.

Bana göre her kentin mevsimleri karşılayışı, yeni bir iklime hazırlanışı kendine özgü bir güzellik ve cazibe taşır. Öyle de olmalıdır. Çünkü bu fark sosyal yaşamı, insanların yeni döneme bakışını fazlasıyla etkiler. Caddelerdeki hareketlerin artması ya da azalması, meydanların dolması ya da boşalması, kültür -sanat etkinliklerinin sayısı ve en önemlisi de insanların kentin yaşamına katılım boyutu bu fark sayesinde belirlenir. Tüm yazarlar gibi ben de mevsimlerden, doğadan, günün gecenin farklı saatlerinden ve hatta kentin üzerinden geçen bulutların gün içinde yarattığı gölgelerden bile ilham alırım. Bu da benim için kentlerin ve mevsimlerin önemini arttırır. **İstanbul, Amsterdam, Londra, Paris** ve **New York** her mevsimi güzel yaşayan, ilhamıma ilham katan kentlerin başında gelir. Bu yazımı onlara ayırıyorum:

İSTANBUL'DA SONBAHAR

Eylül ayının ortalarına doğru kent boğucu sıcağından ve insanı bezdiren neminden sıyrılmaya başlar. Caddelerde akıp giden insan kalabalıkları gücünü bilinmeyen bir enerji kaynağından alıyormuşçasına hızlı bir devinim halindedirler. Bu enerji öylesine güçlüdür ki, Boğaz'ın rengi bile insanı içine çeken bir maviliğe bürünmüştür. Ve şehir hatları vapurları o maviliğin içinde bir perdenin kenarına işlenmiş dantel formundaki ak köpüklerle süzülürler. Uzaktan baktığınızda bir masal kentindeki oyuncakları çağrıştırırlar. Kendinizi sahillere atmak ya da denize hâkim bir tepeye çıkmak istersiniz. Yaşama sevincinizin hissedilir bir şekilde artması kaynağı belirsiz olan o enerjinin ruhunuzu eline geçirmeye başladığının göstergesidir. Böyle zamanlarda kalıcı güzellikte bir şeyler yapma arzusu önüne geçilmez

Caddelerde akıp giden insan kalabalıkları hızlı bir devinim halindedir.

bir hal alır. Yüreğinizden şiirler, resimler, romantik müzikler geçer, o an bir şeyler yazmak ister, dostlarla sıcak bir buluşma düşüncesinin cazibesine kapılırsınız. Evvelce hiç olmadığı kadar güçlü bir yürüme isteği dolar içinize. O güne kadar gitmediğiniz muhitlere, görmediğiniz müzelere gitmek, hiç binmediğiniz taşıtlara binip uzak varoşlara uzanma isteği şaşırtacak denli yoğunlaşır. Belki de evvelce hiç gitmediğiniz o semtin sonbaharı nasıl karşıladığını, oralarda yaşayan insanların giderek yerleşmekte olan bu serin mevsime nasıl hazırlandığını merak etmektesinizdir.

Evinizin hangi muhitte olduğu hiç fark etmez. Pencerenizin Boğaz manzarasına, işlek bir meydana, dar bir sokağa ya da diğer pencerelere bakıyor olması da hiç önemli değildir. Ekim ayı ortalarında başlayan mevsimin ilk sağanakları sizi caddelerden alıp evinizin cam kenarı koltuğuna yerleştirir. Açık pencereden yağmur taneleriyle ıslanan toprağın kokusunu doya doya içinize çekersiniz. O zaman bu kokuyu tam bir senedir beklemekte olduğunuzu anımsarsınız. Elinize çayınızı alıp gün boyu orada oturmaktan, binaların çatılarına değecekmiş gibi alçalmış gri bulutları ve gök gürültüleriyle birlikte giderek şiddetlenen yağışı seyretmekten başka bir şey yapmak içinizden geçmez. Bence de geçmesin. Binlerce senelik rüya kent İstanbul, çilekeş hemşerilerine böylesi güzel jestleri çok görmez. Sağ olsun her sonbahar yapar.

AMSTERDAM'DA KIŞ

Oyuncak şehirdir Amsterdam. Daracık caddelerinde dolaşan şirin tramvaylar, kentin her yanını kuşatan kanallar, bir büfe rafında sıralanmış porselen biblolar gibi o kanalların kıyısına dizilmiş tipik Amsterdam evleri, günün her saati hareket içindeki küçük meydanlar, renkli kafeler bu görüşümü doğrular. Yıl boyunca milyonlarca ziyaretçiyi çeken kuzey Avrupa'nın bu güzel kenti her mevsimi ayrı bir güzellikte yaşar. Ben, Amsterdam'ın özellikle kış mevsimini bir başka güzel yaşadığına inanıyorum:

Keskin bir soğuğu vardır kentin. Buna karşın dünyanın hemen her ülkesinden akın akın gelen gençler erken kararan havayla birlikte ışıklara ve neonlara bürünen kentin caddelerinde, meydanlarında toplanırlar. Her köşeden bir müzik sesi gelir. Kafeler hıncahınç dolmuştur. Kanallara bakan lokantalar, pastaneler, barlar neşeli kalabalıklarca işgal edilmiştir adeta. Dışarıdaki ısırıcı soğuğu umursayan kimse yok gibidir. Oysa ilk kar belki de o gece kenti beyaza boyayacak, sabah yataklarından doğrulup

Müzelere, sergilere, kanal boylarına akan turistler kenti boydan boya kat ederler.

perdelerini açanlar tam anlamıyla bir masal kentiyle karşılaşacaklardır.

Hiç hız kesmeden müzelere, segilere, kanal boylarına akan turistler ve yerli halkla dolu tramvaylar göz gözü görmeyen tipiye aldırmadan kenti boydan boya kat ederler. Hayat hiç durmadan akar. Ruhsal durumunuz nasıl olursa olsun beyaza boyanmış bir Amsterdam gecesi size iyi gelir.

Yıllar önce kar örtüsüyle bir masal âlemine döndüğü günlerde Amsterdam'ı ziyaret etmiştim. Buz tutan kanallarla paten kayan çocukları, meydanlarda gösteriler yapan cambazları, sokak şarkıcılarını, dans gruplarını seyrederken akşamın indiğinin ayırdına bile varamamışım. Mağazaların, otellerin önlerine konulmuş yılbaşı ağaçlarının ışıklarının yanmasıyla kendime geliverdim. Güneş çoktan batmıştı. O an gecenin çok uzun sürmesini, uykuya hiç vakit ayırmadan önünden geçtiğim her mağaza, her kafe, her otel barını ziyaret edip orada vakit geçirmek istedim. Sonra bir masal evine benzeyen o oyuncakçıyı gördüm. Şirin bir oduncu kulübesi görümündeydi. Yeşil panjurlu pencereleri, kırmızı kiremitleri ve hemen tüm Amsterdam binalarında bulunan bir de çatı katı vardı. Öylesine cazip görünüyordu ki, hiç duraksamadan oraya doğru yöneldim. Dükkân sadece ve sadece oyuncak ayılara ayrılmıştı. Farklı kıyafetler ve mizansenler içinde binlerce oyuncak ayı vardı. Oduncu gömleği, doktor kıyafeti, itfaiye üniforması, komando elbisesi, bahriyeli fanilası giymiş, izci şapkası, hemşire başlığı, çiftçi kasketi takmış sayısız ayı raflardan bana bakıyordu. Bunların bir kısmı bir insan boyunda pek çoğuysa bildik oyuncak ölçülerindeydi.

Bir ara gözüm meydana bakan minik pencereye takıldı. İkindi saatlerinde kesilen kar yağışı yine başlamıştı. Dışarı çıktım. Rengârenk vitrinlere, paten kayan çocuklara, korkuluklarına fenerler asılmış kanal köprülerine, meydanlarda ışıklandırıl-

mış ağaçlara bakarak yürümeye başladım. Giderek kalınlaşan beyaz örtü gözümde dünyanın tüm kirliliklerini, dertlerini, çirkinliklerini yok etmişti.

LONDRA'DA HER MEVSİM

Yılın her mevsiminde akıl almaz bir hareketliliğin yaşandığı bir kenttir Londra. Müziğin, alışverişin, eğlencenin, kültürün, diplomasinin anayurdudur. Havaalanından çıktığınız anda bu mega kentin havasına girdiğinizi hissedersiniz. İçiniz kıpır kıpır etmeye başlar. Hemen her hafta dünya çapında bir yıldız ya da topluluğun kentte konserler verdiğini, muhteşem müzikallerin West End tiyatrolarında yıllarca kapalı gişe sahnelendiğini bilirsiniz. Dev mağazalardaki cazip indirimlerin sizi beklediğini görünce daha otele yerleşmeden coşkunuzun tavan yapması kaçınılmazdır. Kendi payıma Londra sokaklarında gezinirken çocukluğumdan bu yana hayran olduğum bir müzisyenin ya da kraliyet ailesi üyelerinden birinin aynı anda bir arka sokakta dolaşmakta olduğunu, hatta farkına varmadan yanımdan geçip gitmiş olabileceğini düşünürüm. Neden olmasın ki? Belki de siz bir barda içkinizi yudumlarken kapıdan çıkıp giden yakaları kalkık pardösülü adam unutulmaz Beatles'ın elemanı Sir Paul McCartney'dir. Ya da Oxford Street'de trafik kurallarını hiçe sayarak yol alan Mini Cooper marka arabanın içindeki sürücü Rolling Stones'un efsanevi solisti asi Mick Jagger'dır.

Hayatta oldukları dönemde, her Londra seyahatimde, özellikle Kensington'da dolaşırken, Prenses Lady Diana'nın ya da sevgili Freddie Mercury'nin de yakınlarda bir yerde olduklarını düşünürdüm. Londra böyle bir kent işte. Her mevsim coşkulu, ilham verici ve doyurucu.

Sizlerin de sevdiğiniz kentler ve o kentlere en çok yakıştırdığınız mevsimler vardır. Sonbahara gireceğimiz bugünlerde elinize çayınızı ya da kahvenizi alın, fotoğraf albümünüzü açıp sevdiğiniz kentleri ve mevsimleri düşünün. Serin ve huzurlu günler bizleri beklemekte. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Yanlış Yapmaktan Korkmayın

Yazan: GÜLEN KATIRCIOĞLU

Bay Ram, çok ilginç bir müzik öğretmeniydi. Aslında okul yaşamım boyunca onun kadar ilginç bir öğretmen görmemiştim.

Sınıfımızda müzik konusunda en yeteneksiz olduğunu düşündüğümüz kişilere bile değişik müzik aletleri çaldırmayı başarmıştı. Flüt, mandolin, bağlama, gitar ve darbuka... Sıradan bir lisede müzik dersleri, öylesine derslerdir. Bizim lisede de öyleydi; ta ki Bay Ram gelinceye dek.

Sınıfa ilk geldiği günü anımsıyo-

Hoca hatalarımızla barışık olmamızı sağlıyordu

rum. İçeri büyük bir spor çantayla girmişti ve bize müzik dersiyle ilgili ne düşündüğümüzü sormuştu. Birkaçımızın yalandan "Müzik dersini seviyoruz, hoşlanıyoruz" demesinden sonra Bay Ram "Müzik dersinden hiç sıkılmıyor musunuz?" diye sordu ve ekledi:

"Ben lisedeyken çok sıkılırdım" dedi.

Bay Ram'ın sözlerinden cesaret bulup, elimi kaldırdım, söz istedim:

"Hocam, ben sıkılıyorum" dedim. "Bak postacı geliyor parçasını flütle çalmaya çalışmak, solfejle uğraşmak hiç de eğlenceli değil."

Sınıfta benim gibi başka sıkılan olup olmadığı sordu. Birkaç kişi daha el kaldırdı. Bay Ram, hepimize bir soru sordu:

"Peki, özel yaşamlarınızda ne dinlemeyi seviyorsunuz?" dedi.

Birkaç kişi yanıt verdi bu soruya. Bunun üzerine Bay Ram, büyük spor çantasının içinden taşınabilir bir müzik seti çıkardı ve albümleri içinden bizim sevdiğimiz parçaları çalmaya başladı. İlk parçayı çalmadan önce, her parçayı çaldığında bizim de ellerimizi sıraya hafifçe vurarak, parçaya uygun tempo tutmamızı istedi. Açıkçası çok şaşırmıştık. Ama parçanın çalmaya başlamasıyla birlikte herkes elleriyle tempo tutmaya başlamıştı bile. Bay Ram, müziğin sesini kıstı. Bu kez, bizim ellerimizle tutturmaya çalıştığımız tempo öne çıktı. Birkaçımız ritmi bozuyorduk. Bir arkadaşımız onları uyardı. Fakat hoca da onu uyardı:

"Bırakın yanlış yapsınlar" dedi ve sınıfın tümüne döndü:

"Yalnızca tempo tutmaya çalışın ve yanlış yapmaktan korkmadan" dedi. "Yaparsanız da, bu yanlışınızı sakın düzeltmeye çalışmayın. Yalnızca ve yalnızca tempoyu kendi doğanız içinde tutturmaya çalışın."

Ders, avuçlarımızı coşkuyla birbirine vurarak çıkardığımız alkış sesleriyle bitti. Sınıftan çıkarken, hepimiz biraz önceki parçaların seslendirilmesinde kendimizin de rol aldığımızın ayırdındaydık.

İzleyen derslerde hoca bize çalmak istediğimiz müzik aygıtı olup olmadığını sordu. İçimizden kimileri gitar, bağlama, flüt gibi müzik aletleri çalmak istediklerini söylediler. Hoca

bir biçimde bunları bize sağladı ve hepimizle birer birer ilgilenerek bunları çalmayı öğretti.

Ama anlatmak istediğim bu değil... Hoca durmadan bizi hata yapmamız için cesaretlendiriyordu. Daha doğrusu hatalarımızla barışık olmamızı sağlıyordu. Kim bir şarkı çalıyor ya da söylüyor ve hata yapıyorsa, "Hataya aldırma devam et" anlamında bir işaret yapıyordu.

"Yalnızca yapın, çekinmeden, yanlış yapmaktan korkmayıp, yalnızca yapın" diyordu ve sonra da bu sözlerinin anlamını açıklıyordu:

"İnsanoğlu neyi nasıl yapacağını ancak yaparak bulur, yaparak öğrenir" diyordu. "Yanlış yapmaktan korkan insan hiçbir iş yapamaz, yalnızca hareketsiz durur. İnsan hata yaparak öğrenir. Yaptığı en başarılı işini ise, yanlış yapmaktan korkmadığı anında gerçekleştirir."

Biz, böyle bir yaklaşımı daha önce hiç görmemiştik. Tüm okul yaşamımız boyunca öğretmenlerimiz ve büyük sınıflardaki ağabeylerimiz, ablalarımız hep, bizim yanlışlarımızı yüzümüze vurmakla ve onları düzeltmekle uğraşmışlardı. Hatasız bir yaşam sürmemiz, vardı. Bu baskı nedeniyle ise bir şey yapmaktan, bir şey söylemekten çekiniyor, korkuyorduk. Fakat Bay Ram bize değişik bir şey söylüyordu:

İnsanın hata yapa yapa, hata yapmayı doğal kabul ederek doğru ve güzeli yapmayı öğreneceğini söylüyordu. Hiç unutmuyorum, son sınavda flütle bir parçayı çalıyordum ve hata yapmıştım. Bay Ram yine "Devam et" işareti yaptı. Yine hata yaptım. Bize sağladığı tüm rahatlığa karşın iki damla yaş yanaklarımdan süzüldü. Çalmaya devam ettim ve yine hata yaptım. Bay Ram, "Hata yapman önemli değil, geçeceksin, yeter ki yalnızca hata yapmaktan korkmadan çal" dedi. Parçayı baştan ve hiç hatasız çaldım.

O andan sonra yaşamımda hata yapmaktan korkmuyorum. Hata yaptığım zaman küçük görülmekten, başkalarının olumsuz düşüncelerinden etkilenmiyorum.

Hepinize, yaşamınızın bir anında sizi hatalarınızla barıştıracak Bay Ram'larla karşılaşmanızı dilerim. •

EDİTÖRTEN YAZARA!

Ünlü bir yazar, her ay dergisine yazı gönderir ve şu notu eklerdi: "Kusura bakmayın, yetiştirebilmek için, yine noktalama işaretlerini koyamadım..."

Bir-iki derken, dergi yönetmeninin canı bu işe öyle sıkılmıştı ki... Bir yazar da bu işi yeterince önemsemez ve beceremezse kim becerirdi?.. Sonunda, yazara şöyle kısa bir mektup yazdı: "Sayın Yazar, Yazınız için teşekkür ederiz. Yine işinizin çokluğu nedeniyle noktalama işaretlerini koyamamışsınız. Sizden ricamız, önümüzdeki ay siz noktalama işaretleri gönderin. Yazıyı biz yazarız.

Saygılarımızla... Editör"

Anne Babaların Korkulu Rüyası

Çocuğunuzun Arkadaşlarından Hoşlanmıyorsanız

Çeviren: SEBAHAT ÖNEN
Edwin Kiester, Jr, Sally Valente Kiester
Reader's Digest

Telefon geldiğinde, kalbi duracak gibi olmuştu. Onüç yaşındaki kızıyla, yeni arkadaşı bir dükkanda hırsızlık yaparken yakalanmışlardı.

Dükkanın müdürü onları tanıyordu, bu yüzden polise bildirmemişti, ama... Bir süredir, böyle bir şeyin olmasından korkuyordu. Çünkü kızı her geç kaldığında, nerede olduğuyla ilgili kötü bir

açıklama yapıyordu. Daha sonra, yeni arkadaşın dükkan hırsızlığı konusunda oldukça usta olduğu öğrenildi...

Bu öykü, çocukları yeni ve tanımadıkları arkadaşlar edinen tüm anne babaların korkularını yansıtıyor. Çocuklarımız sorumsuz ya da küstah görünen biriyle arkadaş olduklarında endişeleniriz. Ama çoğu anne baba, aralarındaki ilişkinin bozulmasından korkarak, çocuklarının yaşamlarına karışmaktan çekinirler. Kimileriyse kıyameti kopartırlar ve bu yalnızca çocuklarının davranışlarının daha kötüye gitmesine neden olur. Öyleyse, çocuklarınızın arkadaşlarından hoşlanmadığınızda ne yapmamız gerekir?

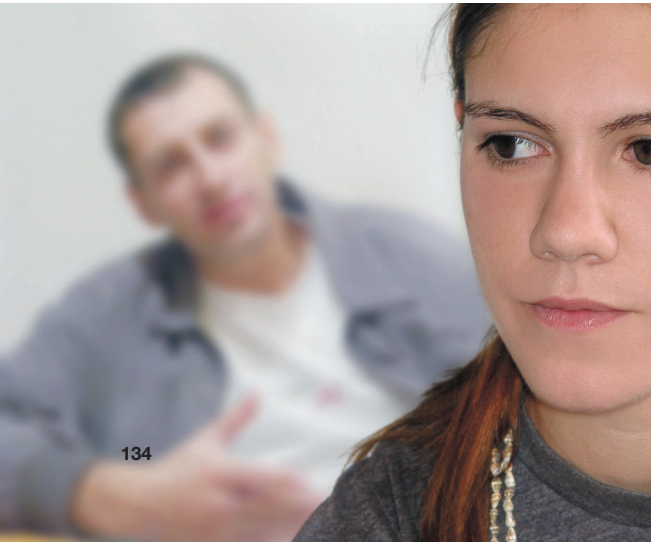

Çoğunlukla anne babalar, çocukları ergenlik dönemine girdiklerinde, onların üzerindeki etkilerinin azaldığını düşünürler. Oysa çocukların kulaklarında sürekli anne babalarının sesinin çınlaması gerekir. Müzik ya da giyim tarzı gibi önemsiz ayrıntılar için arkadaşlarına danışan çocuklar, davranış ya da eğitim gibi sorunlar söz konusu olduğunda yine anne babalarına koşuyorlar.

İşte, çocuklarınızın kötü arkadaşlarıyla başa çıkmak için, uzmanların ve anne babaların önerilerinden birkaçı:

Çocuğunuzu izleyin

Özellikle ergenlik çağına girmiş olan çocuklarınızın nerede olduklarını -ve kiminle-bilmeniz çok önemlidir. Her sabah çocuğunuza, o gün neler yapacağını sorun. Bir arkadaşının evinde olacağını söylerse, sorgulamanızı derinleştirin. Fazla belli etmeden, arkadaşının evini arayıp, çocuğunuzun orada olduğundan emin olun.

Arkadaşlarıyla tanışın

Arkadaşlarıyla tanışmanın yararı vardır. Birçok anne baba, çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini sona erdirmeleri gerektiğini düşünürler. Çünkü erişkinler arkadaşlığı, kişisel bir seçim olarak görürler.

Öte yandan aşırı tepki göstermek, çocuğunuzun kötü arkadaşlığını pekiştirmesine neden olabilir.

Değişim çocuğunuzda olmalı

Anne babalar, çocuklarının davranışlarında değişiklik yapacaklarına, arkadaşlarını değiştirmeye çalışırlar. Oysa karşı çıkmanızı destekleyecek geçerli nedenleriniz varsa, karşılıklı görüşme yapmak ve tartışmak en iyi yoldur. Bu arkadaşlığın neden olduğu yanlış etkenlere dikkat çekin -eve geç dönmek ya da dersleri aksatmak gibi- ve aile kurallarının herşeyden önce geldiğini belirtin.

Arkadaşının anne-babasıyla tanışın

Anne babalarla tanışmak, "Ama anne, öbür çocuklara izin veriyorlar!" diye başlayan, gençlere özgü protestolara da son verebilir. "Biz öbür çocuklar hakkında tartışmıyoruz. Senin hakkında konuşuyoruz" demelisiniz. Israrın sürdüğü durumlarda anne babaların yapmaları gereken, "Pekala, arkadaşının annesini arayıp soralım" demek olmalıdır. Bu tartışmaya bir son verebilir.

Zararlı ilişkileri sonlandırın

Elbette birçok anne baba, çocukları için en iyi "mahalle"yi ya da en iyi "okul"u seçerek, onları iyi bir ortamda büyütmek için ilk adımları atar. Ama nerede yaşıyor olursanız olun, çocuğunuzu uygun ve anlamlı çalışmalara yöneltebilirsiniz.

Arada sırada kötü bir ilişkiyi bitirmeniz gerekebilir. Bunu ne zaman yapmanız gerekir? Arkadaşlık, güven ortamını zedelediğinde... Küçük çocuklar bazen kendilerine, kibritle oynayan ya da bunun gibi tehlikeli işlere bulaşan arkadaşlar bulurlar.

Hızlı hareket edin

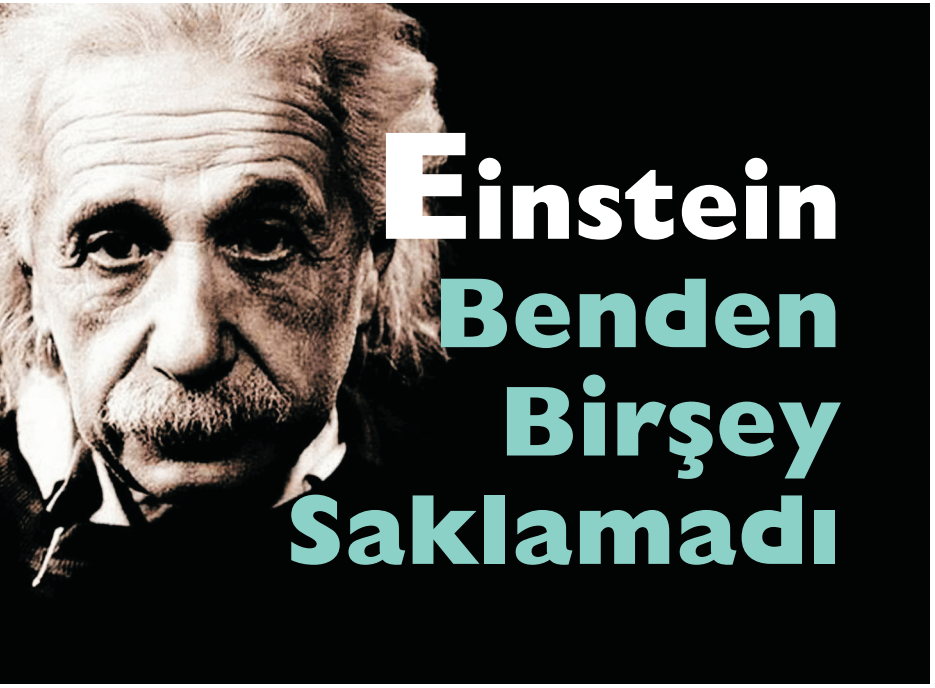
Ergenlik çağındaki gençler farklı tehlikelere atılırlar. Alkol, sigara ya da uyuşturucu bağımlısı kişileri kendilerine arkadaş edinirler. İşte anne babanın işi ele alması gereken nokta budur. Ama çocuğunuza güvenli bir ortam yaratmak, onu yalnızca fiziksel tehlikelere karşı korumakla olmaz.

Eğer çocuğunuz yeni arkadaşlar edindiyse ve notlarında gözle görülür düşüş varsa, hızlı hareket etmeniz gerekecektir. İşler kolayca çığrından çıkabilir. Aynı biçimde çocuğunuzun nereye gittiğini ya da kiminle çıktığını anlatmamaya başladığında dikkatli olmanız gerekir. Eski arkadaşlarıyla görüşmemesi ya da eski alışkanlıklarından vazgeçmesi de bir uyarı olabilir.

Destekleyebileceğiniz kurallar koyun

Anne babalar yalnızca destekleyebildikleri kurallar koymalıdırlar, "Geçen hafta eve geç geldiğin için, üç hafta sonu dışarı çıkmayacaksın" gibi... Eğer üç haftanın sonunda çocuğun davranışlarında bir değişiklik yoksa, daha katı kurallara başvurulabilir.

Bir çocuk için, zor ilişkileri atlatmak önemlidir. Ama çoğu zaman bu sorumluluk anne babalara düşer.•

Einstein Benden Birşey Saklamadı

Einstein çocuk gibiydi. Her an birinin kendisiyle ilgilenmesi gerekiyordu. Yakınlarından biri sofraya davet etmese, yemeği aklına bile getirmezdi.

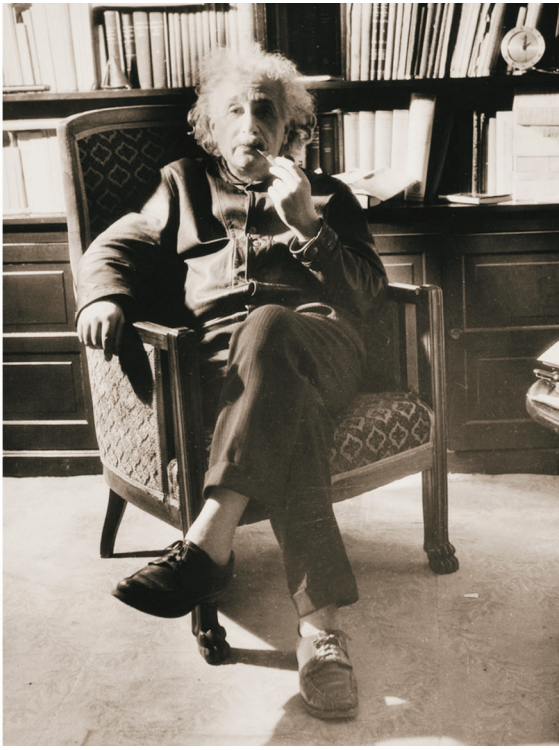
JOHN SAVAGE •*Science Digest*

Einstein bir gün içtenlikle sordu: "Unutkanlığım psikanalistler için ilginç bir konu oluştururdu, değil mi?"

Einstein, doğru söylüyordu. Aslında mükemmel bir belleği vardı; ama sadece bilim alanında işliyordu. Araştırmalarına ilişkin en ufak ayrıntıyı dahi unutmadığına eminim. Çocukluğundan meslek yaşamının ilk dönemlerinden ise çok az söz ederdi. İlgisizliğinden değil... Sebep unutkanlığıydı. Unuturdu, çünkü bunlar, bilimle ilgili konular değildi. Onun bu durumu günlük yaşamı için de geçerliydi. Hatırlatılmasa uyku aklına bile gelmez, uyanması için ise başka birine gerek duyardı. Yakınlarından biri sofraya davet etmese yemek yemeyi düşünmezdi bile. Ve eğer uyarılmazsa, sofradan kalkmayı da...

Bir gün iki ile dört kilo arasında çilek yediğini anımsıyorum. Bir başka gün de ünlü İtalyan filozofu Benedetto Croce, Einstein ve ben, bizim evin bahçesinde birlikte gezinirken, saatlerce fındık yemiştik. Einstein çocuk gibiydi. Her an kendisiyle birinin ilgi-

Einstein ve ikinci karısı Elsa (solda) Einstein farklı renkte ayakkabılar giydiğini farketmeyecek denli kafası meşgul biriydi (sağda)

lenmesi gerekiyordu. Kafası bilimsel konularla o kadar meşguldü ki; açlık ve susuzluk, hiç aklına gelmezdi.

Elsa'yla karşılaşması bu nedenle onun şansı olmuştu. İkinci karısı Elsa, ona olağanüstü özen gösterirdi. Bir kez bir dizi konferans vermek üzere Rio de Janerio'ya gitmek zorunda kalmıştı. Elsa, yolda gerek duyacağı tüm eşyayı büyük bir özenle valizine yerleştirdi ve kullanış şeklini birçok kez kendisine yineledi.

Dönüşte, valizi açtığı zaman şaşkınlık ve kızgınlıktan kıpkırmızı kesildi. Çünkü Einstein'm valizi son derece düzenli bir durumdaydı. Herhangi bir erkeğin bu şekilde bir valiz düzeltemeyeceğini bilen Elsa, kıskançlıkla bavulunu hangi kadına düzelttirdiğini sordu. Bir an dalgın dalgın karısına baktı ve en sonunda kahkahalarla, valizini açmayı bir kez bile akıl etmediğini itiraf etti.

Bilimsel konularda ise, özellikle çalışmalarıyla ilgili olarak çok sert davranırdı. Yalandan son derece nefret eder, serbestliğe engel olabilecek en ufak şeye anında düşman kesilirdi.

Çoğul konuşmaktan her zaman çekinmişti. Hatta evlilik hayatından söz ederken bile "biz" demezdi. Bununla beraber kendi hesabına konuşulmasına da dayanamazdı. Sade şeylere hayrandı. Toplumsal yaşamın karmaşasından olabildiğince kaçar; başkalarını rahatsız etmekten daima çekinirdi.

Berlin'deki evinde kendisine, özel bir oda yaptırmıştı. Bu odaya ne karısı ne de hizmetçisi girebilirdi. Orada dostlarıyla buluşup konuşur, rahatsız edilmeden çalışırdı. 1939'da ölen karısı, bu odayı gerektiği denli temizleyemediği ve düzeltemediği için daima üzüntü duymuştur. Oysa Einstein tozlara ve düzensizliğe aldırış etmiyordu bile. O odada bulduğu serbestlik kendisine yetiyordu.

Senede 18 bin mark ücretle, İmparator Wilhelm Enstitüsü'nde öğretmenlik yapmayı kabul etmişti. Vereceği göreceli fizik dersinde hiçbir resmi program kabul etmiyordu. Bütün koşulu buydu. İstediği gibi hareket etmekte serbestti. Ne kadar ücret istediği sorulduğu zamansa, araştırmaları için kalem ve kağıttan başka hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını söylemişti. Yaşamda başka hiçbir harcamayı kabul etmiyordu. Parayı can sıkıcı bir madde olarak görür, gelirinin önemli bir bölümünü yardıma gereksinim duyan kişilere dağıtırdı. Paraya önem veren bir kişi olsaydı, kolaylıkla sayılı zenginler arasına girebilirdi.

Kazandığı Nobel ödülünü, içinden bir kuruş dahi almadan, olduğu gibi ilk karısına bağışlamıştı. İkinci karısı Elsa ise eve gerekli eşyaları alamadığı için her zaman sıkıntı çekmiştir. Einstein adeta düş aleminde yaşıyordu. Sık sık gülerdi. Hatta başına bir felaket geldiği zaman bile güldüğünü hatırlıyorum. Canını sıkan her şeyden sıyrılmasını biliyordu. Omuzunu silker başka bir konuya geçerdi. Bana birçok kez, çalışmaktan çok gezip dolaşmayı daha cazip bulduğunu söylemişti. Buna karşın çalışmaktan gezmeye bir türlü olanak bulamıyordu. Hep meşguldü. Beyninin daima çalıştığına eminim. Genellikle kişilerin gözünden kaçan, üzerinde pek de düşünmedikleri ilginç doğa olaylarını, kendine konu edinirdi.

Örneğin plajda sular çekildiği zaman kumlar neden sertleşir? Bardağını kaşıkla karıştırırken çay yaprakları neden orta yerde toplanır? Buna benzer şeyler...

Parayı can sıkıcı bir madde olarak görür, gelirinin önemli bir bölümünü yardıma gereksinim duyan kişilere dağıtırdı.

Bir gün kendisine, uzmanlık alanım olan kardiyoloji konusunda bir soru sordum: Kalp hastaları, rüzgara karşı yürüdüklerinde neden zor nefes alırlar?

Bana, "Rüzgar, burun delikleri etrafındaki hava basıncını azalttığı için, nefes alma zorlaşır" demişti. Ertesi

gün kendisinden aldığım mektupta ise şöyle diyordu:

"Sizden ayrıldıktan sonra konuyu araştırdım. Sorunun doğru açıklaması şu: Rüzgarın yüze yaptığı basınç, hava basıncını çoğalttığı için, nefes alma zorlaşır."

Einstein'in en sevdiği müzik aleti kemandı

Bu kadar dikkatli, her şeyin nedenini araştıran, sonsuz bilgili bir kişiyi tedavi etmek çok zor bir işti. Buna karşın söz dinleyen ve karşısındakinin uzmanlığına saygı duyan bir hastaydı. Hatta, bilgisi ve araştırıcılığıyla tedavi konusunda bana daima yardım etmişti. Kendisinde "miokard" dediğimiz kalp hastalığını keşfedebilmem de onun yardımı sayesinde olmuştur. Müzik Einstein için vazgeçilmesi olanaksız bir zevk ve bir dinlenme aracı, bir teselli, bir gereksinimdi. Mükemmel bir müzik kulağına sahipti. İyi bir müzisyenin çaldığı kaliteli bir müzik parçası olmazsa dinlemek istemezdi. Kendisi de iyi bir müzisyendi. Gattow'daki evimde bulunan orgu saatlerce çalardı. Evim nehir kenarında olduğu için, Cumartesi ve Pazar günleri, sandalla ya da vapurla geçen kişiler, çalınan müziği dinlemek için bahçe duvarımın önünde ya da sahilde birikirlerdi. Kimse çalanın Einstein olduğunu bilmezdi. Birikmenin nedeni meraktan çok çalışın güzelliğiydi. Einstein'ın en sevdiği müzik aleti ise kemandı. Kendisine hediye edilen kemanlardan güzel bir koleksiyonu vardı. Buna karşın en çok hoşlandığı ve kullandığı, Japon malı, sıradan bir kemandı. O kemandan daha iyi sonuç alıyordu sanırım. Mükemmel değilse bile dinlenebilecek tarzda çalardı.

Einstein yelken kullanmaya da son derece meraklıydı. Tatillerde yelkenlisine biner ve saatlerce eve dönmezdi. Amatör olmasına karşın, yelkenini çok iyi kullandığını söyleyebilirim.

Yakın bir dostu bir gün onun için, "Bir yelkenli, yaşamın sırrını çözmek için hiç de kötü bir yer olmasa gerek" demişti. •

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-"Yer Demir Gök Bakır" romanı ve "İnce Memed" serisi ile dünya çapında ün kazanan yazarımız kimdir?
a-Behçet Necatigil
b-Yaşar Kemal
c-Can Dündar
d-Kemal Tahir

2-Hudson körfezi hangi ülkededir?
a-İngiltere b-İsveç
c-Kanada d-Mısır

3-İstanbul'un hangi semtinde, Osmanlı döneminden kalma bir kale zindan olarak kullanılmıştır?
a-Galata b-Kadıköy
c-Yedikule d-Zincirlikuyu

4-İki Almanya'nın birleşmesinden önce Batı Almanya'nın başkenti neresiydi?
a-Bonn
b-Münih
c-Berlin
d-Hamburg

5-Yazdığı fabl eserleri ile tanınan ünlü fransız şair ve yazar kimdir?
a-La Fontaine
b-Dostoyevski
c-Tolstoy
d-Jules Verne

6-Dünya klasiklerinden sayılan Sefiller romanının kahramanının adı nedir?
a-Robin Hood
b-Howard Pyle
c-King Kong
d-Jan Valjean

7-27 yıl hapis yatan, 1993 Nobel Barış Ödülü'nü alan ve Güney Afrika'nın seçimle başa gelen ilk devlet başkanının ismi nedir?
a-Benazir Butto
b-Nelson Mandela
c-Gandhi
d-Kofi Annan

8-Şehri tekrar görebilmek için, içine para atılması adet olan ünlü Trevi Çeşmesi İtalya'nın hangi kentindedir?
a-Napoli b-Bari
c-Roma d-Floransa

9-Koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş sıvıya ne denir?
a-Pıhtı b-Plazma
c-Buhar d-Hidrojen

10-Türkiye'nin NATO'ya üyeliği, hangi başbakan zamanında gerçekleşmiştir?
a-İsmet İnönü
b-Adnan Menderes
c-Celal Bayar
d-Refik Saydam

11-Yaya geçidinde yayalara yanan ışık kaç renktir?
a-1 b-2
c-3 d-4

12-Al şu takatukaları takatukacıya götür ile başlayan tekerlemedeki takatuka ne anlama gelir?
a-Ayakkabı
b-Ahşap kapı
c-Tahta havan
d-Sepet

13-Çedar peynirinin anavatanı olan ülke hangisidir?
a-İtalya b-İngiltere
c-Fransa d-Hollanda

14-Radyatörün yaydığı ısı hangi yolla tüm odaya yayılır?
a-Konveksiyon
b-Bölgesel ısı
c-Yerçekimi
d-Isı transferi

15-Ünlü Avusturyalı besteci Amadeus Mozart'ın ilk adı nedir?
a-Wolfgang b-Sebastian
c-Kleine d-Johann

16-Akdeniz'in en büyük adası hangisidir?
a-Girit b-Rodos
c-Sicilya d-Bozcaada

17-Güçlü ışık pırıltıları oluşturan, iletişimde ve biyolojide yararlanılan ışık kaynağı nedir?
a-Kızılötesi b-Morötesi
c-Lazer d-Güneş

18-Şiirde dize sonlarındaki yazılışları aynı olan anlam ve görev benzerliğine ne denir?
a-Redif b-Uyak
c-Tema d-Kafiye

Yanıtlar: 151. sayfada

Operanın Büyük Bestecisi

Giuseppe Verdi

Henry Thomas - *Famous Composers*

Milano Filarmoni'nin şefi başarısızlık korkusuna kapılınca, Verdi'ye şöhret yolunun kapıları açılmış oldu. O gece ilk kez bir orkestra yönetti ve ardından ilk operasını yazdı.

İtalya'nın Piacenza kenti yakınlarındaki Le Roncole köyü, Napolyon Bonaparte'ın saldırıları sonucunda, Fransa topraklarına katılmıştı. Köyün sakinlerinden biri, Carlo Verdi, 10 Ekim 1813'de tüm yakınlarına oğlu Giuseppe'nin doğumunu müjdelediği sırada, Le Roncole hâlâ Fransız işgali altındaydı.

Birkaç ay sonra Piacenza'yı işgal eden Ruslar ve Avusturyalılar ise Napolyon'a karşılık vermek için kentte yaşayanların çoğunu öldürdüler. Le Roncole'de birçok kadın, askerlerin elinden kaçmak için kiliseye sığınmışlar, fakat arkalarından gelen askerler tarafından öldürülmüşlerdi. Yalnızca, bebeğiyle çan kulesine gizlenmeyi akıl eden bir kadın kurtulabilmişti. Gelecekte dünyayı eşsiz müziğiyle

Verdi'nin doğduğu ev

kendinden geçirecek olan Giuseppe Verdi, işte böylece şans eseri ölümden kurtulmuştu.

Verdi Ailesi'nin müzik ile ilgisi olmamasına karşın, sessiz ve kendi halinde olan çocuk, müziğe bayılıyordu. Kiliseye gidip büyük orgu dinlemek en büyük zevkiydi. Bir süre sonra küçük Verdi'nin müziğe düşkünlüğü annesiyle babasının dikkatini çekmekte gecikmedi. Ona bir piyano aldılar ve bu aleti çalmayı öğrenebilmesi için de köyün orgçusu Baistrocci'yi öğretmen olarak tuttular. Çok geçmeden de, müzik öğrenimini sürdürmesi için yakındaki Busseto kentine gönderildi. İkibin kişinin yaşadığı Busseto, bir sanat ve kültür merkeziydi. Kentin bir filarmoni derneği ve bir orkestrası vardı. Busseto'da bir ayakkabıcının evinde yaşayan Giuseppe, her pazar sabahı ayin için Le Roncole'deki kiliseye gidiyordu. Burada da kilise orgçusunun yardımcılığını üstlenen Giuseppe, bu hizmetine karşılık yılda 20 İtalyan lirası kadar bir para alıyordu. Busseto ile Le Roncole arasındaki yolculuk son derece yorucu geçiyordu ama Giuseppe, yağmur, kar ve soğuk demeksizin her pazar bu yolu yürüyordu. Neyse ki çok geçmeden, Antonio Barezzi adlı bir tüccar, genç müzikseveri koruması altına aldı. Babası Carlo Verdi ile alışveriş yapan Barezzi de, Giuseppe gibi müziği seviyordu; üstelik de kentin filarmoni derneğinin başkanıydı.

Bir süre sonra Giuseppe, Barrezzi'nin kızı Margherita'ya âşık oldu. İki sevgili, Barezzi'nin kendilerine satın aldığı piyanonun başından ayrılmıyorlardı. İleride evlenmeyi düşlüyorlardı. Sonraları gerçekleşen bu düş, Giuseppe'ye yaşamının en büyük mutluluğunu ve en büyük ıstırabını vermiştir.

Barezzi'den ve Busseto'daki bir hayır derneğinden yardım gören Giuseppe, konservatuvara girmek için Milano'ya gitti. Fakat sınavlarda başarılı olamadı. 14 yaşından büyük öğrenci kabul etmeme geleneği olan Milano Konservatuvarı yöneticileri Giuseppe'yi, 18 yaşında olduğu ve "yeterince iyi piyano çalamadığı" gerekçesiyle geri çevirmişti. Bununla birlikte Giuseppe'nin yeteneğini sezen konservatuvar öğretmenleri ona La-

vigna adlı bir müzik öğretmeninden ders almasını önerdiler. Verdi, iki yıl süreyle V. Lavigna'dan ders aldıktan sonra, yavaş yavaş ünlü olmanın kapısını aralamaya başlamıştı.

Bir gün, Haydn'ın "Yaratılış" adlı parçasını çalacak olan Milano Filarmoni Orkestrası'nın şefi, ansızın başarısızlık korkusuna kapılarak, orkestrasının yönetimini Giuseppe'ye bırakmıştı. Giuseppe'nin, konseri başarıyla sürdürdüğünü ve bitirdiğini gören orkestra şefi, bu kez onu, San Bonifacio Kontu Oberto için bir opera bestelemeye yönlendirdi.

Haydn'ın "Yaratılış" adlı parçasını çalacak olan Milano Filarmoni Orkestrası'nın şefi, ansızın başarısızlık korkusuna kapılarak, orkestrasının yönetimini Giuseppe'ye bırakmıştı.

Verdi, ilk operasını bestelemeye başlamadan önce Busseto'ya giderek, 1836'da sevgilisi Margherita Barezzi ile evlendi. İki yıl sonra eşi ve iki çocuğuyla birlikte Milano'ya döndüğü zaman, ilk operasını bitirmiş bulunuyordu. 1839 sonbaharında Scala Tiyatrosu'nda sahnelenen "Oberto" Operası, beğenilince, Verdi, iki opera daha bestelemeye karar verdi. Bu operaların ilki ciddi bir yapıt olacaktı. Fakat Verdi, bu operayı bestelemeye başlar başlamaz Scala'nın yöneticisi Merelli fikrini değiştirdi. Verdi'nin bir opera-komik bestelemesini istiyordu. Fakat Verdi, "komik" müzik ile uğraşacak durumda değildi. Parasal sıkıntı içindeydi. Merelli, ona ödünç para vermeyi reddedince, karısının mücevherlerini rehine koymak zorunda kaldı. Tüm bu sıkıntılar yetmiyormuş gibi, 1840 yılının Nisan ve Haziran ayları arasında Verdi'nin çocukları ve eşi arka arkaya hastalanarak öldüler. Verdi'nin, bu koşullar altında 1840'da bestelediği ilk güldürü operası, "Un Giorno di Regno" doğal olarak başarısız olarak nitelendirildi. Fakat tam bu sırada Merelli, kendisine,

Verdi'nin ilk eşi Margherita Barezzi

Verdi'nin ilk operası "Oberto", 1839'da Scala'da sahnelendi

konusunu tarihten alan ve Kral Nabukadnezar ile ilgili bir opera bestelemesini önerdi. Verdi devrimci ruhlu bir insandı. Bu sıralarda Avusturya'nın baskısı altında yaşayan ulusunun özgürlüğüne kavuşmasını tüm yüreğiyle istiyordu. Bu duyguların etkisi altında 1842'de bestelediği "Nabucco" (Nabukadnezar) Operası tam anlamıyla bir başyapıt oldu.

Bu sıralarda Verdi ile, Nabucco'da rol alan soprano Giuseppina Strepponi arasında duygusal bir yakınlaşma başlamıştı. Kendileriyle ilgili tüm söylentilere karşın iki sevgili bir türlü evlenmeye yanaşmadılar. Ancak 1859'da, yani ilk karşılaşmalarından 17 yıl sonra, yasal olarak biraraya geldiler. Karakterlerinin birbirine zıt yanları olmakla birlikte, Verdi, Giuseppina ile son derece mutlu oldu. Busseto yakınlarında, St. Agata gölü kıyısındaki çiftlikte geçirdikleri çok mutlu sekiz yıl boyunca Verdi, aralarında "Jan Dark", "Attila" ve "Macbeth"in de bulunduğu 18 opera besteledi. Fakat kimi engellemeler de söz konusuydu.

Verdi'nin müziğinin İtalyanların özgürlük arzusunu artırmasından çekinen Avusturyalı yöneticiler, operalarının söz ve bestelerine karışıyorlardı. Nitekim ünlü bestecinin, 1848 Devrimi sırasında vatanseverlere yardım etmesine tepki göstererek "La Maledizione" adlı operasının sahnelenmesini yasakladılar.

Sonradan Verdi, bu operası üzerinde bazı düzeltmeler yaptı ve 1851 de onu "Rigoletto" adı altında sahneledi.

Verdi, Rigoletto'dan sonraki 14 yıl boyunca yaratıcılığının en olgun yapıtlarını ortaya koydu. "Il Trovatore" (1853), "La Traviata" (1853), "Simone Boccanegra" (1857), "Aroldo", "Maskeli Balo" (1859), "Kaderin Gücü" (1862) ve "Don Carlos" (1867) bu dönemin ürünleridir. Verdi artık operaları üzerinde daha büyük bir dikkatle çalışıyordu.

Bu dönem yapıtlarında, acı çeken insanlar için duyduğu üzüntü açıkça belli olmaktadır.

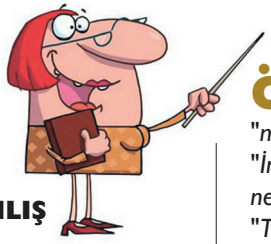
Artık yaşlanmaya başlayan Verdi, bundan sonra sanatında yeni bir döneme girmiştir. Büyük besteci, İtalyan müziğinin rönesansı olarak kabul edilen üç operasını bu dönemde besteledi.

Bu operaların başlıca özelliği, müzik ile konunun birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturmasıdır. Bunların ilki 1871'de Süveyş Kanalı'nın açılışı onuruna Kahire'de sahnelenen "Aida"dır. 16 yıllık bir suskunluk döneminden sonra, 1887'de "Otello"yu, 4 yıl sonra da "Falstaff" operalarını müzik dünyasına armağan etmiştir.

Yaşamının bu son döneminde Verdi, St. Agata'da son derece sakin bir yaşam sürüyordu. Giuseppina 1897'de ölmüştü. Artık o da ölmek istiyordu. Çok geçmeden de bu arzusu gerçekleşti. Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük bestecilerinden Verdi 27 Ocak 1901'de 86 yaşında Milano'da yaşama veda etti.•

1881'de Venedik'te sahnelenen "Aida"nın afişi

YANLIŞ

Öğretmen, dil bilgisi dersinde Leyla`ya sordu "Eğer 'ben gitmişim' dersem, bu yanlış olur neden?" Leyla'nın hiç düşünmeden yanıtladı 'Çünkü hala buradasınız öğretmenim!.."

MUCİZE

Öğretmen sözlüye kaldırdığı öğrencinin "mucize" sözcüğünü bulmasını istiyordu. "İnsan yirminci kattan düşüp ölmezse buna ne denir?" "Tesadüf" dedi öğrenci. "Peki" dedi öğretmen "İnsan yirminci kez düşer ve yine ölmezse buna ne denir?" Öğrenci hiç düşünmeksiniz "Şans" diye yanıtladı. Öğretmenin sabrı tükenmeye başlamıştı. Bir umutla "Peki, aynı olay üçüncü kez olsa?" Öğrenci biraz düşündükten sonra doğru cevabı bulduğundan emin yanıtladı: "Alışkanlık öğretmenim."

Sıcak Su

İki candarma köyün kenarına varınca, atlarından indiler ve dizginleri karşıdan koşup gelen kahveci çırağına vererek, bacaklarını gere gere yürümeye başladılar.

Yazan: SABAHATTİN ALİ

Köyün sokaklarında kimse yoktu. Uzaktan yanık bir inek böğürmesi işitiliyordu. Rüzgar söğüt ağaçlarının dallarında hafif mırıltılarla dolaşıyordu. Köyün batı tarafındaki sırtları kaplayan orman, oraya çökmüş bir bulut yığını gibi kımıldıyordu.

Candarmalar kahveye girip kahveci ile yavaş sesle birkaç kelime konuştuktan sonra dışarı çıkarak köye doğru yürüdüler. Evler büsbütün karanlığa dalmıştı... Tam köyün öbür ucunda, ormanın başladığı yerdeki ufak bir eve yaklaştılar. Ses çıkarmak istemedikleri anlaşılıyordu. Evin etrafını saran çite gelince, ayaklarının ucunda yükselerek evin ışık görünen penceresine baktılar. İçeride bir kadın diz çökmüş, çorba içiyordu. Birçok örgülere ayrılmış saçları arkasına bırakılmıştı. İkide birde pencereden dışarıya da kaçamak bir göz atıyordu.

Candarmalardan biri, "Bire domuzun karısı, nasıl da haberi yokmuş gibi yapar ya!.." diye söylendi. Öteki, "Bu dördüncü gelişimiz. Hiçbirinde kıstıramadık. Bu sefer de İsmail yok gibi ama, bakalım!" dedi.

Çitin kapısını iterek girdiler. Bir candarma, bahçenin arkasına dolandı. Ötekisi kapıyı vurdu.

İçerde hiç bir telaş eseri görülmedi. Yalnız yerinden kalkan kadının üç etekli entarisinin yaklaşan hışırtısı duyuldu. Sonra kapının arkasından taze bir ses, "Kim o?" diye sordu.

"Aç... İsmail'i arıyoruz!"

Bir sürgü çekildi, kadın kapıyı açarak:

"Buyurun arayın, İsmail evde yok. Geçen sefer geldiğinizde söyledim: Bahardan beri İsmail gelmiyor. Dört ay mı oldu ki ne!.."

Candarma bağırdı:

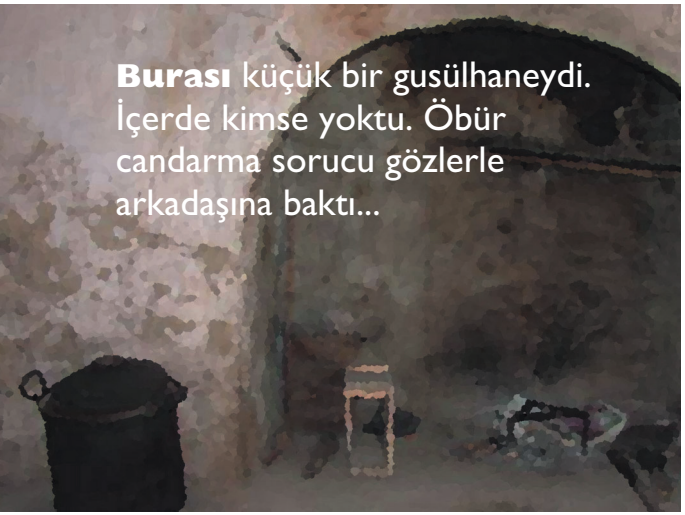
"Sus, iki gündür buradaymış, bize haber geldi!"

Kadın yumuşak bir sesle:

"Yalan ağacığım, yalan! İsmail vukuatı yaptıktan sonra bu yakalarda görünmedi bile. Kim bilir ne yanlara gitti? Belki de dağlarda öldü kaldı!"

Candarma, yükü açtı, yatakları devirdi, sonra etrafına bakındı. Ev bu bir tek odadan, bir de aralıktan, ibaretti. Aralıkta bir zeytinyağı testisi ile bir ekmek tahtası ve ne oldukları pek belli olmayan birtakım şeyler daha duruyordu. Biraz genişçe olan odanın bir kenarında bir minder uzanıyor,

onun bir köşesinde de, açık bir mushaf duruyordu.

Candarma, evvela güzellikle işe başlamak isteyerek kadına sokuldu:

"Bana bak, Emine" dedi. "İnkarı bırak. Bu oğlandan gayrı sana hayır gelmeyeceğini anladın. Devlet onu sana bırakmaz. Ondan sorulacak hesabı var. Nesine acırsın yabanın katilinin? Ama diyeceksin ki, o keyfinden adam vurmadı, canını kurtarmak için vurdu. Peki, ne diye dağa çıktı öyleyse? Devletin mahkemesi yok mu? Vurduğu uşak, ağa çocuğu diye onu yiyecek değiller a! Hakkı ne ise o kadar yatıp çıkacaktı. Dedim ya, bırak sen onun arkasını da, nerede olduğunu, bu akşam nereye kaçtığını bize söyle. Bak gençliğin var. Kendine yazık etme... Hadi Emine, deyiver bakayım, İsmail biraz evvel buradaydı değil mi? Kim haber verdi bizim geldiğimizi?"

"Söyledim ya, ne diye üstelersiniz! Dört aydan beri İsmail'i görmedim!.."

"Emine, bunun sonu kötü olacak. Biz de buraya keyfimizden gelmiyoruz, yüzbaşı söylemedik laf komuyor; bu sefer de yakalamadan gidersek, iflahımızı keser. Kim bilir hangi dağ başındaki karakola gönderir."

Kadın önüne bakıp susuyordu.

Candarmalar birbirlerine baktılar. Sonra yan yana gelip birkaç kelime fısıldaştılar. Birisi, "İhbar sahi miydi acaba?" dedi.

Öbürü kurnaz bir gülüşle, "Şimdi anlarız!.." diye cevap verdi ve bu işlerin kurdu olduğunu göstermek ister gibi elini salladı. Sonra kadına dönüp, "Aç şurayı!.." diye bağırdı ve eliyle odanın bir köşesindeki küçük tahta kapıyı gösterdi.

Kadın bir dakika tereddüt ettikten sonra, o tarafa giderek tahta mandalı çevirdi ve kapı kendiliğinden açılıverdi. Burası küçük bir gusülhaneydi. İçerde kimse yoktu.

Öbür candarma sorucu gözlerle arkadaşına baktı:

"Hani ya?" diye mırıldandı.

"Sus!"

İçinde isli bir teneke ile küçük bir tahta iskemle görünen gusülhaneye yaklaşarak elini tenekenin içine soktu. Sonra parmakları yanmış gibi hızla

geri çekti:

"Bu sıcak su ne olacak?" dedi.

"Hiç!.."

"Hiç olur mu?"

Ve anlayışlı bir sırıtma dudaklarına yayıldı. Kadın kızararak mırıldandı:

"Su dökünecektim..."

"Allah'ın gündüzü kalmadı mı? Kime yutturuyorsun? Kocan burada değil de, gece vakti ne diye sıcak su hazır edersin?"

Sonra arkadaşına dönerek:

"Bu en sağlam usuldür!" dedi. "Bir kaçağın evini ararken evvela gusülhaneye bakarım!.."

Birdenbire kadını kolundan yakalayıp çekerek bağırdı:

"Artık inkar para etmez! Söyle bakalım, İsmail nerede? Su adamakıllı sıcak olduğuna göre, herhalde yeni kaçmış. Buralardan uzak değildir. Söylemezsen kendin bilirsin!"

Kadın, benzi sapsarı kesilmiş bir halde, kolunu kurtarmaya çalıştı, sesi titreyerek, "Bilmiyorum!.." dedi.

O zaman candarma, kadının kolunu hızla bırakarak odada dolaşmaya başladı. Arkadaşı bir duvara dayanmış duruyor ve kadının süratle inip kalkan göğsüne bakıyordu.

Dolaşan candarma birdenbire durdu, arkadaşını eliyle çağırarak yavaş, fakat kadının duyabileceği bir sesle:

"İsmail herhalde uzakta değildir, bize teslim olmaya gelmezse, karısının ırzını kurtarmaya da gelmez mi?.." dedi, sonra daha yavaş bir sesle ilave etti: "Ben şimdi Emine'yi yakalayıp mindere atarım, bağırırsa, nasıl olsa İsmail dayanamaz, neredeyse çıkar gelir. O zaman kapının yanında bekler, ya ölüsünü, ya dirisini yakalarsın... Bağırmazsa... Eh, ne yapalım... Bir kere de sen denersin!.."

Kadın sapsarı kesilmişti ve titriyordu. Alt dudaklarını kanatacak kadar ısırıyordu. İki tarafına bakındı. Dört duvardan ve iki candarmadan başka bir şey yoktu.

Biraz evvel sıcak suya bakan candarma, gözleri parlayarak kadını bileğinden yakaladı ve odanın kenarına sürükledi. Öbür candarma silahını eline alarak dışarı çıktı. Fakat ne öteki, ne de bu, kadının ağzından bir kelime bile alamadılar... O, her şeye rağmen bir kere bile bağırmadı, yardıma kimseyi çağırmadı.

Bir müddet sonra candarmalar silahlarını omuzlarına vurup yüzlerin-

de tatlı bir yorgunluk ve içlerinde hafif bir endişe ile evi terk ederlerken, Emine de yavaşça arkalarından dışarı süzüldü. Çitin kenarlarına sine sine ormana daldı.

Sabaha kadar uzaktaki çalıların arasında bekleyen İsmail, ortalık ağardığı halde hala evde ışık yandığını görünce sürüne sürüne sokuldu ve yarı açık kapıdan garip bir üzüntü ile içeri girdi. Oda darmadağındı. Yağı bitmeye yüz tutan lamba, cızırtılarla yanmaya çabalıyordu. Ortada kimseler yoktu. Kapının önüne çıkarak bir ıslık çaldı. Köy tarafından on dört yaşlarında bir çocuk göründü. Koşarak ve etrafına bakınarak geldi. İsmail onu hemen aşağıya, kahve tarafına yolladı. "Candarmalar Emine'yi götürdülerse n'eylemeli?" diye düşünüyordu. Fakat yarım saate varmadan dönen oğlan, candarmaların gece yarısına doğru atlarına binip kasabaya yollandıklarını ve kimseyi götürmediklerini söyledi.

O zaman köyden gelen daha birkaç kişi ile beraber Emine'yi aradılar. Her eve sordular, ormanda dolaşıp, "Kız Emine... Nerdesin?" diye bağırdılar. Fakat ne o gün, ne de ondan sonra, hiçbir yerden Emine'ye dair bir haber çıkmadı... •

ANNE OLMAK

Amerika'nın ünlü doğa parkı Yellowstone National Park'da çıkan bir yangın sonrası görevliler, hasar tespit çalışmaları için ormanda geziyordu. Görevlilerden biri, bir ağacın dibinde küller içinde neredeyse kömürden bir heykele dönüşmüş bir kuş gördü. Görevli, elindeki çubukla kömürleşmiş kuşa dokunur dokunmaz kuşun kanatları altından üç küçük kuş yavrusunun cıvıldayarak çıktığını gördü. Anne kuş, yavrularını bir ağacın arkasına getirmiş, kendisinin yanacağını bile bile onları kanatlarının altında saklamıştı. Alevler, bulunduğu yere varıp küçücük bedenini kavurmaya başladığında hiç kıpırdamamış ve geriye ölümsüz bir "anne" heykeli bırakmıştı.

EYLÜL AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

OYUN SONU: Troitzky Beyaz Kazanır
1.Vh7! Siyah fil çifte açmaza alındı. 1-0

ATAK: L'ami- Ipatov, 2012 Siyah Kazanır
1…Vg3! 2.Vxe4 f3 -+ 0-1

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

1-(b) Yaşar Kemal
2-(c) Kanada
3-(c) Yedikule
4-(a) Bonn
5-(a) La Fontaine
6-(d) Jan Valjean
7-(b) Nelson Mandela
8-(c) Roma
9-(a) Pıhtı
10-(b) Adnan Menderes
11-(b) 2
12-(c) Tahta Havan
13-(b) İngiltere
14-(a) Konveksiyon
15-(a) Wolfgang
16-(c) Sicilya
17-(c) Lazer
18-(a) Redif

YANITLAR

1-(d) Nedensel
2-(b) Geveze
3-(a) Öğretici
4-(c) Hafif ayakkabı
5-(c) Gizlicilik
6-(a) Tutumluluk
7-(c) Kesim
8-(b) Mürekkep balığı türü
9-(c) Giyecek
10-(b) Örgü gözeneği
11-(a) Kışkırtma
12-(d) Futbolda bir oyuncu
13-(d) Kimyasal Arıtıcı
14-(b) Başarısız sonuç
15-(c) Sıcak Kaynak

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	G	Ü	N	G	Ö	R	D	İ	L	M	E	N	■	S	İ
2	Ü	■	E	R	D	E	M	■	S	A	L	A	M	İ	S
3	L	A	T	A	■	İ	■	A	D	R	A	S	A	N	■
4	L	T	■	N	İ	S	A	N	■	S	■	R	İ	■	A
5	Ü	M	R	A	N	■	L	A	M	■	V	E	D	A	T
6	A	■	O	D	A	L	A	R	■	K	■	T	E	N	■
7	G	O	L	A	N	■	T	■	E	L	İ	T	■	G	B
8	O	R	A	■	Ç	A	Y	E	L	İ	■	İ	D	O	L
9	P	■	N	T	■	M	A	R	■	M	A	N	İ	L	A
10	■	A	D	İ	L	E	■	İ	D	A	M	■	V	A	N
11	K	T	■	F	A	L	A	K	A	■	O	B	A	■	C
12	A	L	T	O	■	E	M	■	M	A	K	İ	N	E	■
13	R	A	R	■	A	■	A	P	A	R	■	R	■	Z	A
14	A	S	O	R	T	İ	■	A	L	A	B	A	M	A	■
15	B	■	P	A	P	Y	O	N	■	K	A	Z	A	N	Ç
16	İ	Y	O	N	■	E	■	A	L	A					
17	N	■	S	A	L	L	A	M	A	■					
18	A	R	F	■	V	İ	R	A	N	E					
19	■	A	E	T	■	K	A	■	E	V					
20	İ	F	R	İ	T	■	S	O	T	A					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotografların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Hazel Savaş, *Ankara*

Metin Kuzucu, *Konya*

Selin Çimen, *Ankara*

Duru Uzunoğlu, *İstanbul*

Duru Ercan, *Denizli*

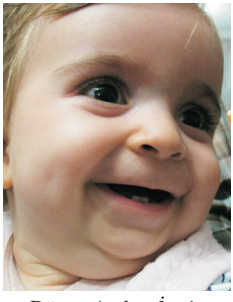
Senanur Uzun, *Antalya*

Nil Şahin, *Ankara*

Mert Geniş, *Zonguldak*

Dünya Aydın, *İzmir*

Hazal Temel, *Ordu*

Eylül Zırhlı, *Bursa*

Hazal Sayın, *Arkara*

İlke Hızal, *Tekirdağ*

Melek Naz Boğar, *Tekirdağ*

Nazlı Sarnav, *İstanbul*

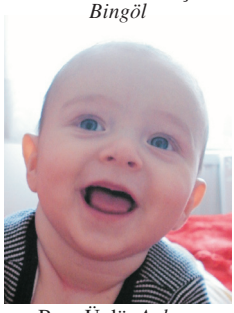
Emre Deniz Kılıç, *Bingöl*

Nejdet Erceylan, *Bursa*

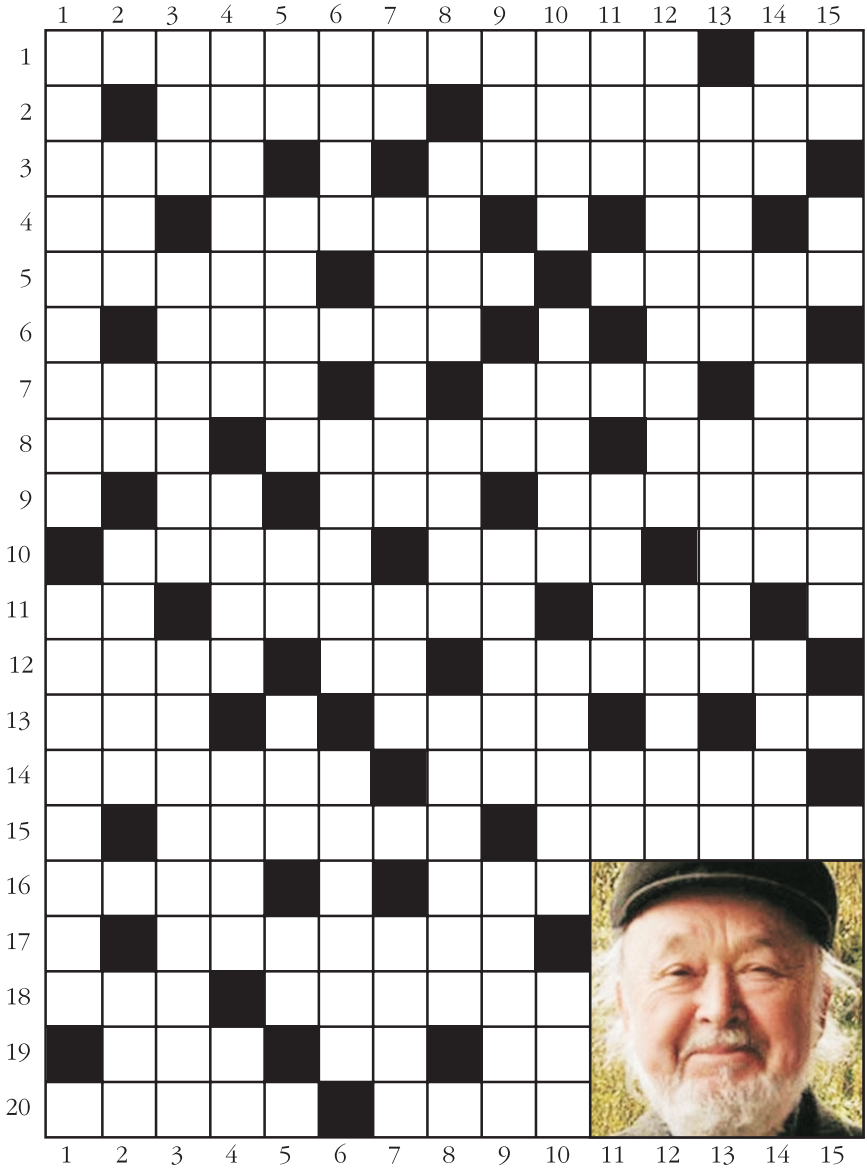
Zeynep Davutoğlu, *İstanbul*

Bora Ünlü, *Ankara*

Burak Kerem Yıldız ve Nimet Gençer, *Yalova*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz, fotografta görülen oyun yazarımız-Silisyumun simgesi. **2-** İnsanın ruhsal olgunluğu.- Tarihte yapılan ilk deniz savaşı. **3-** Dar ve kalınca tahta.- Antalya'nın Kemer ilçesine bağlı bir tatil beldesi.**4-** Litrenin kısa yazılışı.- '…. Akman (Sinema ve dizi yönetmenimiz).- Endonezya'nın plaka işareti. **5-** Eski dilde bayındırlık.- Mikroskop camı.- '…. Türkali'(Edebiyatçımız). **6-** 'Başka Sesler, başka .....'(Truman Capote'nin bir yapıtı). -İnsan vücudunun dış yüzeyi. **7-** İsrail'in kuzey doğusundaki dağlık bölge.- Seçkin.- Britanya'nın plaka imi. **8-** 'O yer' anlamında eski bir sözcük.- Rize'nin bir ilçesi.- Çok tanrılı dinlerde tapınılacak nesne . **9-** Briçte sanzatunun kısa yazılışı.-Bozmak, lekelemek.- Asya'da bir başkent. **10-** '…. Naşit (Merhum sinema sanatçımız).- Ölüm cezası.- Bir ilimiz. **11-** Kıtanın kısa yazılışı.- Ömer Seyfettin'in bir yapıtı.-Bölmeli göçebe çadırı. **12-** Müzikte en kalın bayan sesi.- Eski dilde ilaç- Herhangi bir enerji türünü başka bir enerjiye dönüştürmek için çeşitli parçalardan oluşan düzenekler bütünü. **13-** Bilgisayar dilinde sıkıştırılmış dosyalar için kullanılan bir yazılım.-Tiyatroda oyuncunun rol gereği seyircinin duyacağı biçimde ama öbür oyuncunun duymadığını varsayarak düşüncesini söylemesi.-Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi. **14-** Renk bakımından uyum-ABD'de bir eyelet. **15-** Yakaya tutturulan kelebek biçiminde kravat.- Gelir. **16-** Ege'de yaşamış eski bir uygarlık.- Güzel. **17-** Poşet içinde sıcak suya batırılarak yapılan bir çay türü. **18-** 'Cahit …(Dünyaca ünlü profesörümüz.- Yıkık, dökük yer. **19-**Avrupa Birliği'nin eski adı.- Kiloamperin kısa yazılışı.- Hane. **20-** Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse.- Argoda kuytu yer.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Leyla ile Mecnun, Zor Nikahı, Ayyar Hamza gibi yapıtları tiyatro sahnelerine taşıyan Osmanlı dönemi tiyatrocumuz. - Namlusu genellikle yivli, kısa ve hafif bir tüfek. **2-** Elektronik para çekme makinelerine verilen ad.- Müstahkem yer.- Yüzü parlak, sık dokunmuş bir tür ipekli kumaş.-Sergen. **3-** Kesintilerden sonra kalan miktar.- ' ….. Garros (Her yıl adına tenis turnuvası düzenlenen Fransız pilot).- Atmosferin bir katmanı. **4-** İspanya'da bir kent.- İnce bağırsaklarda görülen ateşli bir hastalık.- Güzel kadın.- Boru sesi. **5-** Safra sıvısı.- İtikat.- Bir nota.- Hücrenin enerji merkezi.- Litvanya'nın plaka işareti. **6-** Küçük tekne kaptanı.- İşçi.- Sahip olma. **7-** Almanya'nın euroya geçmeden önceki para birimini simgeleyen harfler.- Ankara keçisinin, yünü kahverengi ya da siyah olan türü.- Gözleri görmeyen.- Doğu Anadolu'da bir ırmak. **8-** ' İhsan Oktay ….' (Edebiyatçımız).- Bir meyve.- Orta Amerika'da bir ülke. **9-**Bir tür uyuşturucu madde.- '… Kızı' (Orhan Kemal'in bir yapıtı).- Ardahan'ın oyuncak bebekleri ile ünlü bir ilçesi.- Tanrının merhametinden yoksun kalmış kişi. **10-** Bir gezegen adı.- İçinde bulunduğu ortamı ısıtmaya yada soğutmaya yarayan elektrikli düzenek.- İri taneli bir bezelye türü.- '…. Peron' (Arjantin halkının efsanevi kişisi). **11-** Bir göz rengi.- Malezya halkına özgü öldürücü delilik.- Baryumun simgesi.- **12-** '…… Hoca (Hicivleri ile Türk toplumuna mal olmuş ünlü kişi.- Azıcık anlamında bir sözcük. **13-** Kur'anda bir sure.- Eski dilde kurul anlamında bir sözcük.- Fas'ın plaka imi. **14-** Günah.- Afrika'da bir ülke.- Namaz çağrısı. **15-** Duman lekesi.- Bir binek hayvanı.- ' Mont …. ' (Avrupa'nın en yüksek dağı).

filizoskay@butundunya.com.tr

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 9

Veselin TOPALOV

Veselin TOPALOV

Bulgaristan'ın yetiştirdiği en kuvvetli satranççı. Ocak 2009'da 2796 Elo kuvvet derecesiyle FIDE reyting listesinde birinci sırada yer aldı. Topalav, Bulgaristan'da Türklerin yoğun olduğu bir şehir olan Rusçuk'ta 15 Mart 1975'te doğdu. Satranç oynamayı babasından öğrendi. 1989'da 14 yaş altı Dünya Satranç Şampiyonu oldu. 1992 yılında Büyük Usta (GM) oldu. Topalov, 1994 yılndan beri Bulgar ulusal satranç takımında 1. Masa oynamaktadır. 2005'te Dünya Satranç Şampiyonu oldu ve Satranç Oskarı'yla ödüllendirildi. 2006 Dünya Şampiyonluğu finalinde Kramnik'e yenildi ve ünvanı kaybetti. 1999 Linares turnuvasında Kasparov'a yenildiği oyun çok beğenildi. Halen Dünya'nın en seçkin satranç oyuncuları arasında yer alıyor.

Topalov-Ponomariov, Sofya, 2005

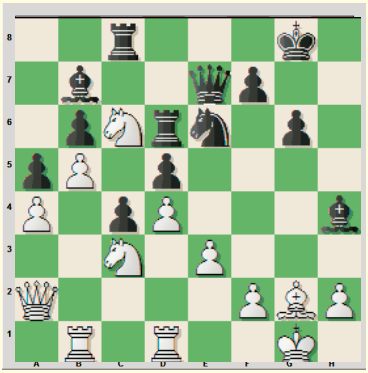

Oyunun 17. Hamlesi oynanmış sıra beyazda. Beyazlar bu konumda 18.Vh7+ Şf7 19.Kc1 ile üstün bir oyun sürdürebilir. Ama Topalov kestirme bir yol buluyor: 18.Ag5+ hxg5 Siyah, şahına f7 kaçış karesini kapatan bu atı almak zorunda. 19.hxg5 dxc3 Topalov, peş peşe iki alet feda etti.20.Ff4 bu fili de verirdi belki ama rakibi ona şah demeseydi. 20…Şf7 Siyah şah, can derdinde kaçıyor. 21.Vg6 Şe7 22.gxf6 Kxf6 23.Vg7+ Kf7 24.Fg5+ Şd6 25.Vxf7 Vxg5 26.Kh7 Ve5+ Siyah vezir c1 karesinden de şah çekse de bir işe yaramıyor. 27.Şf1 Şc6 28.Ve8 Şb6 29.Vd8+ Şc6 30.Fe4+ Sonunda saptırma motifiyle siyah vezir savunmadan uzaklaştırılıyor ve şah yakalanıyor. Siyah terk etti. (30…Vxe4 31.Vc7+ Mat.)

BİZİM DE BİR DÜNYA GENÇLER ŞAMPİYONUMUZ OLDU

TSF'nin Şubat ayında Ukrayna'dan transfer ettiği ve Türk vatandaşlığına geçirdiği Alexander İpatov, 1-15 Ağustos 2012 tarihlerinde Yunanistan'da yapılan Dünya Gençler Şampiyonasında yenilgisiz birinci oldu.

Holt (2498)-Ipatov(2577), Atina, 2012

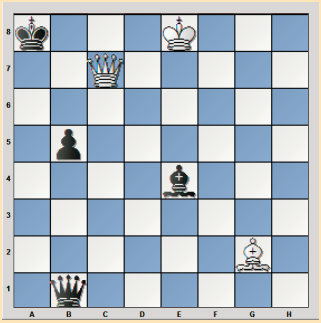
ABD'li Conrad Holt, çok saldırgan bir stile sahip. GM Ipatov, bu saldırılara karşı savunma yöntemlerini gösteriyor. Yukarıdaki konumda siyahın ümüğüne saplanmış kemik gibi duran c6 atıyla fili değişmek olası ama Ipatov, d5 merkez piyonunu vermek istemiyor. 27…Vg5 28.f4 Vf5 29.Axd5 Kxd5 30. e4 Vg4 31.exd5 Axf4 Gözü kara Amerikalı, at fedasıyla başladığı operasyondan kalite kazanarak çıkıyor ama piyon korunağı ortadan kalkan beyaz şaha doğru daha çok siyah figür saldırı yeteneği kazanıyor. 32.Kf1 Ke8 33.Ae5 Vxg2 34.Vxg2 Axg2 35.Şxg2 Fxd5 Bu piyonu kazanmak için Ipatov, saldıran taşlarının neredeyse tamamını değiştirdi. 36.Şh3 Fg5 37.Şg4 Fe3 38.Kbe1 Fd2 39.Ke2 c3 40.Kef2 Fe3 41.Kc2 Fxd4 Amerikalı'dan bir kıl daha kopardı! 42.Ac6 Fg7 43.Kcc1 Ke3 44.Kce1 Fe6+ 45.Şg5 Kxe1 46. Kxe1 c2 ve beyaz terk etti. Çünkü, c2 karesindeki vezir adayı piyon, küresel güçlere karşı ülkesini savunan halk kahramanı gibi büyüyor. 0-1

ATAK L'ami- Ipatov, 2012

Siyah Kazanır

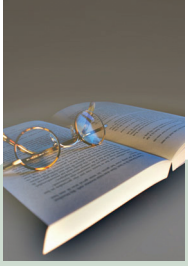
OYUN SONU Troitzky

Beyaz Kazanır

myildiz@butundunya.com.tr

Çözümler 151. sayfadadır.

Babam Öğretti

Bir Strateji ve Taktik Oyunundan Hayata Yansımalar

Kuvay Sanlı

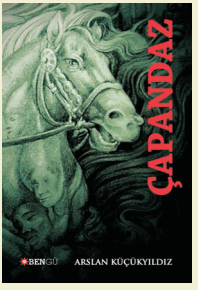
Derpa

Dünya satranç devi Gerry Kasparov'un önsöz yazdığı Kuvay Sanlı'nın bu çalışması aslında bir satranç yapıtından öte hayat kitabı. Kasparov "Kişinin deneyimleri, ona dünyaya bakabilmesi için bir mercek sunar. İş adamı dünyayı ticari girişim olarak görürken, ressam hayata tuvalmişçesine bakıyor olabilir. Satranç oyuncuları bu açıdan şanslıdır çünkü satranç tahtasının sunduğu mercek, bireye kapsayıcı ve zengin içerikli, değerli bakış açıları kazandırır. Satranç merceği hem teleskop, hem de mikroskoptur." Kuvay Sanlı satrancı, 1974 Kıbrıs Harekatı sırasında Yunan sınırında taburu yerleşen bir topçu subay olarak kendi kendine öğrenen babasından öğrenir, satrancı daha doğrusu hayatı. 40 yıl önce Türker Alkan'ın bir yazısından alıntı çok şeyi anlatıyor: "İşlerimizi genellikle ciddi olan ve olmayan diye ikiye ayırırız. Devleti yönetmek, bilimle uğraşmak, aile işleri, ekonomik etkinlikler 'ciddi işler kategorisindedir. Biraz çatık kaşla, gerginlikle, resmiyetle yaparız bunları . Bazı uğraşlarımız 'ciddi olmayanlar' sınıfına konur. Dağa tırmanırız, pul toplarız, çiçek yetiştiririz, ekonomik ve toplumsal yararı belli olmayan, amaçsız gibi gözüken etkinliklere dalarız. Ciddi işlerini çok ciddiye alanlar, bu ciddi olmayan işlerle uğraşanları bir türlü anlayamazlar. Hafiften bir gülümsemeyle, bazen de küçümseyen bir sinirlilikle eleştirirler bu boş, amaçsız ve sonuçsuz emek harcayışları. Aşırı bürokratik ciddiyetten ve kasılıp katılaşmaktan bir türlü kurtulamayan toplumumuzda, güzelim satranç oyunu da payını almıştır, bu yergi dolu küçültücü davranıştan..."

Çapandaz

Arslan Küçükyıldız

Bengü Yayınları

Dünya çapında bir şair olan Özbek şair Ergeş Uçkun 1953 yılında ülkesi Afganistan'dan kaçmak zorunda kaldı. Dört yıl süren yaya kaçış sonunda geldiği Türkiye'de evlendi ve

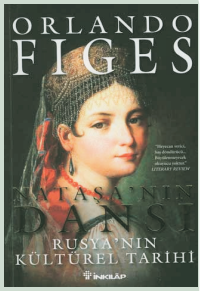
yaşamını sürdürdü. Mayıs 2009 yılında yurduna benzettiği Silifke'de gözlerini yuman Ergeş Uçkun, Türk dünyasını bir arada tutmak için var gücüyle çalıştı. Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Arslan Küçükyıldız yaşamı, yapıtları ile onu yeniden yaşatıyor: "Bu koskoca dev nasıl çöktü? Bu yüce varlık nasıl yıkıldı? Bu parlak güneşi hangi bulutlar örtebildi?(...) Bir milleti yok etmek için ilkin o milleti A'dan Z'ye kadar her şeyi ile tanımak ve incelemek ve zayıf noktalarını bulup o noktadan eritmek gerekir. Son dört yüz yılın içinde Türklere yapılan işlem işte budur. İlk önce her taşın arasına girebilecek ve her türlü sıkıntıya dayanıklı, can verir sır vermez kabilinden bir casusluk şebekesi kuruluyor ve her türlü maddi fedakarlıklarla desteklenerek Türk İslam Dünyası'na dağıtılıyor" diyerek üç İngiliz casusunu, Mr. Hemphery, Mr. Lawrence of Arabia, Mr. William Campbell'i belgelerle anlatıyor makalelerinden birinde: "Öndört maddelik bir raporla İslam'ın geleceğine bir kara perde çekiyor. Sonunda bu on dört madde; Divide and Rule (Parçala ve Hükmet) hüla- sasıyla tatbikata konularak istenilen hedefe ulaşılıyor. "Parçala ve Hükmet" formülü yalnız Türkleri değil, Asya, Afrika, Avusturalya ve Amerika kıtalarında yaşayan bütün yerli halkları aynı şekilde yok ederek varlıklarına el konularak gaspına yol açıyor ve hala devam etmektedir.(...)

Nataşa'nın Dansı

Rusya'nın Kültürel Tarihi

Orlando Figes

İnkılap Kitabevi

Nataşa, Rusya'nın omuzlarında yükseldiği kadındı. Ardından SSCB'nin simgesi oldu. Ülkemizde Nataşa için yazılan destansı şiir ve yazılar kaleme alındı. Sovyetlerin dağılmasından sonra Nataşa, Rus kadını ve kültürünü ağılamak için sözlü ve yazılı ortamların vaz geçilmez konusu oldu. Tolstoy'un Savaş ve Barış yapıtındaki bir dans sahnesinden yola çıkarak Orlando Figes'in yazdığı bu kitapla Nataşa'nın değil Rusya'nın tarihini masalımsı bir dille anlatıyor."Hiç bir yerde ahlaki liderlik ve ulusal kehanet görevi sanatçıya Rusya'da yüklendiği kadar yüklenmemiş ve hiçbir yerde devlet, sanatçısından bu kadar korkup ona bu kadar çok eziyet etmemişti. Rusya'nın sanatsal enerjisinin neredeyse tamamı, kendi milliyet fikrini yakalama arayışına akıtılmıştı. Siyasi görüşleri nedeniyle resmi Rusya'dan, eğitimleri nedeniyle de köylü Rusya'dan dışlanan Rus sanatçılar, edebiyat ve sanat aracılığı ile ulusal değer ve fikirler topluluğu yaratma görevini üstlenmişlerdi.(...)

BİR FOTOGRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: GÜLEN KATIRCIOĞLU, ANKARA

Prof. Dr. Mehmet Haberal

bilgi kirliliğine son vermek amacıyla,

ülkemizde dürüst siyasetin sembolü olan merhum Başbakan Bülent Ecevit'in Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'ndeki tedavi süreci ile ilgili somut hiçbir belgeye dayanmayan, tamamıyla asılsız ve kasıtlı bir biçimde ortaya atılan sözde iddialara karşı tüm gerçekleri somut belgelerin ışığı altında **yorumsuz** olarak bu kitapta kamuoyunun takdirine sunuyor.

Tüm Başkent Kuruluşlarından Ücretsiz Sağlanabilir

SÜLEYMAN SEYYİD

MEYVELER VE VAZODA ÇİÇEKLER

1842 doğumlu Türk ressam Seyyid Bey'den kalan resimlerde genellikle meyveler, çiçekler ve günlük kullanılan eşyalar konu alındığından, kendisinin başka konularla ilgilenmediği sanılmıştır. Oysa ressamın atölyesinde çalışırken çekilen fotograflarda görülen duvarda iki kadın portresi, yatan çıplak kadın, tek ağaçlara odaklanan birkaç manzara resmi, bu sanının doğru olmadığını göstermektedir. 1913 yılında yaşamını yitiren sanatçının yapıtları bugün, çoğunlukla özel kişilerin koleksiyonlarında bulunmaktadır.

ISSN 1301-7608
9 771301 760320